3293

MIII 6/29

Бур. НVII 5/29.

70

INSTRUCTIO
CONFESSARII,
SIVE
OPUSCULUM,
IN QUO TRADITUR
PRAXIS CUM FRUCTU ADMINISTRANDI SACRAMENTUM POENITENTIÆ.

AUCTORE

R. P. PAULO SEGNERI
è SOCIETATE JESU.

Italico primùm idiomate conſcriptum, deinde ab alio ejuſdem Societatis Sacerdote Latinitati donatum, pro majore utilitate Apoſtolicarum Miſſionum.

AUGUSTÆ Vindelicorum & DILINGÆ
EDITUM.
nunc verò

POSNANIÆ,
Typîs S. R. M. Clari Collegii Societatis JESU.
Anno Domini MDCCXLV.

5.

Wyższa Szkoła Pedagogiczna
w Bydgoszczy
Biblioteka Główna

S 1217

INTRODUCTIO
Ad intelligendum ea, quæ in hoc Opusculo tractantur.

SUpremus ille rerum omnium Conditor ac Dominus, qui solus absque alieno ministerio formare Hominem voluit, noluit in ejusdem reformatione esse solus. Imò certissimò nobis constat, quòd, cùm neminē adjutorem in creatione hominis admiserit, talem eò magis requisiverit in redemptione: *Ite & vos in vineam meam. Matth: 20. 4. & 7.* Quare ad tam honorificam operam supra omnes alios destinavit suos Sacerdotes. Atq; ut in Ecclesia iisdem majoremnè dicam æstimationem, an amorem conciliaret, per Apostolum illorum ministeriū nobilî & inaudito hôc encomiô insignivit: *Dei adjutores sumus. 1. Cor: 3. 9.* Verum est, laudem & gloriā istam non omnibus æqualiter convenire Sacerdotibus, qui se saluti animarū impendunt. Merentur hunc titulum Scripturæ Interpretes, Prælati, Concionatores; sed nemini potiore jure, ùt mihi videtur, attribuitur, quàm iis, qui administrant Sacramentum Pœnitentiæ, & appellantur Confessarii: quippe, si bene rem perpendimus, nullus præter ipsos tam propinquam operam ad infusionem gratiæ confert, per quam Animæ vitam suam accipiunt. Cæteri quantùm in ipsis est præstando, doctrinâ, correctione, cōsiliis, solummodò requisitas ad id ponunt dispositiones, illudquè agunt, quod Ezechielis exhibet visio: colligunt ossa arida, & dispersa in vastissimo hujus mundi campo, non autem inspirant iisdem vitam: Confessarii spirant spiraculum vitæ. Licèt enim Deus solus gratiam infundat in animam, nihilominùs Confessarii præ omnibus aliis ad hoc opus concurrunt, dum videlicet per sacram Absolutionem portas illas plusquā Tartareas diffringūt, quæ hactenus Domino virtutum ad cor humanum aditum occlusêre. Hinc Confessarii officium, proprium & prorsus singulare est Legis Evangelicæ. Antequā veniret plenitudo temporis, Sacerdotum authoritas solùm se extenderat ad ferendum judicium de leprosis, essetnè ex integro iis restituta sanitas, non autem penes ipsos erat hanc impertiendi, potestas. Reserva-

vabatur nempe ista nobilioribus Sacerdotibus à Christo constitutis: hos enim verbîs, quibûs olim Salvatorem nostrum leprosus compellabat, alloqui licet: *Domine si vis, potes me mundare. Matth: 8. 2.* Illi verò soli cum Christo respondere possunt: *volo, mundare.*

Manifestum proinde est, quanta dignitas sit, quam Sacerdos in sublimi suo Pœnitentiæ tribunali gerit. Quòd si Officium istud in excelso honoris gradu constitutum est, scire oportet, non minus eidē periculum cùm propriæ, tum alienæ salutis esse annexum, nisi debitâ ratione administretur. Baculus ille Prophetæ, qui, dum Elisæi manu regebatur, puerū mortuum ad vitam revocavit; idem ipse, quamdiu manibus Giezi famuli versabatur, non nisi arctiùs mortis vinculis visus est constringere exanimē. Ut adeò, si de ullo alio, id de Confessario possit affirmari. *Mors & vita in manu linguæ. Prov: 18. 21.* Gerit in potestate linguæ suæ animarum salutem, si ritè utatur, quemadmodum officii ratio postulat, unàquè exitium, cùm à præscripta norma aberraverit.

Quare ut pro viribus tanto malo occurratur, colligere studui ex Doctorum, Sanctorumquè judiciis, atque divinis literis quædam documenta practica, quæ serviant ad dignè, & cum fructu obeundum ministerium Pœnitentiæ. Sermo mihi est cum Confessario Novitio, qui non minùs capax, quàm cupidus sit instructionis. Quos enim experientia magistra docuit, eorum ego malo audire præcepta, quàm nova superaddere. Ut autem, quæ dicturus sum, majorem fidem inveniant apud Lectorem, annotabo ad calcem cujusvis Capitis Nomina Doctorum ex quibus allatam doctrinā hausi. Placuit modus iste, cùm videretur gratior, & jucundior futurus Lectori, & qui sinè remora expeditè, & qui securè cupit stadium percurrere. Qui securitatem desiderat, is paucîs revolutîs pagellîs inveniet, qui manum porrigant dubitanti; inoffenso autem pede decurret, quisquis festinare volet, nullo Doctorum interpellante, & digitum identidem in libros suos intendente. Non omnes adduxi, quos potui in singulis materiis, sed eos duntaxat, qui ex proposito aliquam illarum expenderunt, & cæteris viam straverunt; ut necesse non sit aquam è rivulis petere, cùm puram & illibatam doctrinam ex ipsismet fontibus licet haurire. Etsi subinde in illorum gratiam, qui, ùt in senatu, ità etiam in libris malunt numerare suffragia, quàm ponderare rationum momenta, allaturus sim non paucos alios, quorum authoritate præsertim sententiæ præcipuæ stabiliantur, & roborentur. Universa hæc instructio bifariam dividetur. In prima parte proponam Cōfessarium tanquam Judicem, quare agam de scientia requisita ad hujus gene-

ne-

neris causarum tractationem: de Interrogationibus, Pœnitentiis, Absolutione, quæ propria sunt huic officio. In secunda parte eundem Confessarium Medicum esse statuo, electum ad restauranda damna per peccatum illata, & antevertendos relapsus; diceturque, quod ad hoc præstandum visum fuerit conducere. Et quoniam fructus cæterùm sapidi, & salubres, ingrati tamen esse solent, quando de spinis eos legere oportet, studebo doctrinam ea facilitate (præter morem) legentibus accommodare, ut omnium manibûs valeat absque offensa tractari. Qua ratione ex hoc tenui opusculo eveniet, ut nonnullus enascatur fructus iis Confessariis, quorum hîc directionem in me suscepi. Itaque potero in veritate mitigare illam difficultatem, quæ mihi in præsenti ministerium, quod laudo, supra modum reddit laboriosum. Parem fortè operam præstat, qui probè Confessarium fingit & expolit, quàm qui multorum pœnitentium saluti cooperatur. Certũ est, quòd Anna de se ipsa exultans gaudiô pronuntiavit, se licèt sterilem peperisse multos filios; *donec sterilis peperit plurimos. 1. Reg: 2. 5.* Etsi enim præter Samuelem, alium nullum habuisset filium, unicus tamen iste olim debebat dare vitam quamplurimis.

CAPUT I.

Quòd Confessarius sit Judex, & de Scientia, quæ ipsi est necessaria ad rectè judicandum.

EGo dixi: *Dii estis. Psal: 81. 6.* Versantur Sacerdotes in statu medio inter Deum & homines. Cum Deo sunt homines, cum hominibus sunt Dii; propè ad eum modum, quo parelia in àëre respectu solis sunt nubes, & respectu nubium appellantur soles. Quòd si hoc fas est de omnibus Sacerdotibus cum fundamento affirmare, id longè magìs de vobis poterit enuntiari, qui ad sublime Confessarii munus fuistis admissi: Non solùm quia estis Judices, quos Deus olim in Exodi libro sæpenumero divinissima hac Nomenclatione condecoravit: sed quia estis Judices delegati in tali causa, quæ ex natura sua spectat ad forum Dei. *Quis potest dimittere peccata, nisi solus Deus? Marc: 2. 7.* dicebant olim calumniatores Scribæ neque malè, tametsi non intelligerent, quid loquerentur. Et quidem in veritate Sacerdos peccata dimittit, neque solummodò declarat Pœnitentem absolutum, ut impiè quidam docuerunt damnati à Concilio Trid: Sess: 14 c 6 & Can 9. Sed ipsemet peccatorem absolvit, seu, quod idem est, tollit obligation[illegible]

dissolvit vincula, & condonat benevolè illud debitum, pro quo nullis creaturæ viribûs satisfieri posset unquam. Et cui aliquando Judicum impertita fuit potestas, qua ex misero & reo faceret innocentem? Summa illorum Authoritas non altiùs assurgit, quàm ut pronuntiet innocentem, qui falsò erat accusatus; non autem ut faciat innocentem. Abstergere potest candidissimæ mustelæ maculas, non autem versicolori Pardo nitidum candorē inducere. Sed quid Judicum potestatem memoro? dicam potiùs, cui Angelorum similis collata est potestas, licet quis cogitando singulorum dotes & perfectiones percurrat, quæ ab infimo usque ad supremum ità excrescunt, ut in immensum videantur accumulari? *Cui Angelorum dixit Deus: Quorū remiseritis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta sunt?* Plus dicam. Nemo satis assequi potest, quanto odiô prosequatur Deus peccatum mortiferum. *Abominatio est Domino via impii. Prov: 15. 9.* Rem abundè demonstrat, quòd Divina Majestas satis non habuerit, omnia opera Gratiæ ad destructionem peccati ordinâsse, sed ad illud stirpitus evellendum vitam quoque suam impenderit Deus Homo, ut secum illud Samsonis instar propriâ oppressum ruinâ contumularet. Et tamen hæc peccati eversio, quæ pretioso stetit Redemptoris Sanguine, quanta facilitate per Confessarium propè quotidiè iterata renovatur? Tollit Sacerdos manum, & ait, *Absolvo te:* qua voce audita mox corruunt muri Hierichuntini, etsi geminato ambitu clausam tenuerint civitatem; & non solùm in pulverem subsidunt, sed planè in nihilum dissolvuntur. *Quæretur peccatum illius, & non invenietur. Psal; 9. 15.*

Atque hæc sunt, quæ ad superiùs jam dicta addidisse, multùm juvabit, eum nempe in finem, ut tantò sublimiorem æstimationem conciperetis potestatis, quæ in vobis residet, itaquè intelligeretis, quanta vobis incumbat necessitas comparandi congruam scientiam, pro tali munere veluti oportet, exercendo. Perpendite, quòd sententia à Sacerdotibus in hoc judicio prolata, tanti sit ponderis atque momenti, ut quamprimùm hanc ratam habeat, eiquè subscribat universa curia cœlestis. *Quodammodo ante diem Judicii judicant:* ait S. Hieronymus *& quod ipsi judicaverint in suo tribunali, approbabitur in die Judicii. Ep: ad Heliod.* Quanto ergo studiô decet examinatam, & elaboratam esse hanc sententiam, ut possit coram tam augusto consessu exhiberi, nè declaretur irrita, utpote vel per ignorantiam corrupta, vel per inconsiderationem præcipitata. Certum est, non solùm pro gravi peccato à Theologis haberi si quis Pœnitens studiô, datâquè operâ indoctū eligat Confessarium, qui munere suo ritè fungi nesciat, (1.) verùm etiam

non

non minoris culpæ reum ab iisdem censeri Confessarium, qui ministerium hoc obit, seque exponit confessionibus excipiendis absque sufficiente sciētia. (2.) Hujusmodi enim imperitos Sacerdotes à functione tanti muneris suspendit ipse Deus, clarissimis his verbis, cùm dixit: *Quia tu scientiam repulisti, repellam te, nè Sacerdotiô fungaris mihi. Os 4. 6.* Non dixit: *nè sis Sacerdos.* Hoc enim ei permittit; sed meritò pronuntiavit: *Nè Sacerdotiô fungaris*: Quia tametsi Deus ob ignorantiam impositum munus non auferat à Sacerdotibus, non tamen vult id exerceri, cum gravi periculo reverentiæ, quæ debetur Sacramentis. Neque satisfacis, si dicis: sum approbatus ab Episcopo, quotiescunque aliunde te manifestè agnoscis inhabilem: quia approbatio præsupponit scientiam, non confert: neque enim, qui te in viæ ducem assumit, oculorum simul lumen tibi præbet, ad videndum, si cæcus es. Dixi: si te manifestè agnoscis inhabilem. Quia si solùm dubitas, stare poteris judicio illius, qui te approbat. (3) Atque interea te idoneum magis reddendo, & tuæ, & approbantis conscientiæ consulere.

Verum est, sufficere Confessario eam saltem scientiam, quæ sit commensurata illorum conditioni, quorum gubernat conscientias. (4.) Qui agrestium in pago audit Confessiones, tantâ non indiget doctrinâ, quantâ opus habet is, qui in civitate hoc fungitur munere, & tribunal conscendit, ubi difficiliores agitantur causæ. Aliud est, sine periculo simplicem judicare bubulcum; aliud, consularium & mercatorum agere arbitrum. Cui simplex & candida committitur conscientia deducenda plano tritoquè tramite, necesse non est, ut eâ excellat peritiâ quâ juvandi sunt labyrintheis implicati erroribûs. Negari non potest, defectum scientiæ suppleri persæpe experientiâ, cui plurimum attribuit Divinus Spiritus *Eccli. 34. 10. Qui non est expertus, pauca recognoscit.* Imò multùm ad rem facit à natura indita judicandi facultas, quâ quis in rarioribus casibus jubetur dubitare, & doctiorum flagitare consilium. *In casibus dubiis* (ità sentit sacrum Concilium:) *possit requirere consilium sapientiorum, modò non prodat pœnitentem, nec aliud præbeat indicium, ex quo possit agnosci.* Si gravissimi duntaxat Theologi huic præficiendi essent judicio, populo non modò adempta esset frequentandi Mysterii copia quotidie, sed vix semel concessa in anno: itaquè Sacramentū hoc foret quidem fons saluberrimus omnibus, sed clausus, qualem noluit videri Deus, inquiens: *Fons patens Domui David in ablutionem peccatoris. Zach: 13.* Nescio proinde, quomodo suam excusare queant temeritatem non pauci, qui exiguâ instructi notitiâ rerum, quas scire summopere interest, audent conscientiarum sibi vendicare arbitriū, quasi non esset, ut loquitur S. Gregorius, *ars artium, regimen animarum.*

Por-

Porrò ſcientia hæc requiſita duplex eſt. Alia univerſalis, quæ appellatur *Scientia Juris*. Particularis altera, dicta *Scientia facti*. Ad primum genus pertinet, ſcire ſaltem hæc ſeptem ſequentia. 1. Quantum ſe cujuſque extẽdat juriſdictio, tum nè quem abſolvat, niſi ſubditum, cùm ſcriptum ſit: *Judex ſapiens* (quantumcunque ſit ſapiens) *judicabit populũ ſuum. Eccli: 10.* tum nè in eas noxas ſibi arroget poteſtatem, quæ ad altius ſpectat tribunal. Oportebit proinde cognitos habere Caſus Reſervatos, ac Cenſuras, ſaltẽ quæ frequentiùs ſolent occurrere. 2. Sciat diſcernere, quod à veteris teſtamenti Sacerdotibus exigebat Deus, inter lepram & lepram, hoc eſt, mortalia à venialibus, & qualia ſint ex genere ſuo. 3. Dijudicare poſſit circumſtantias peccatorum aggravantes, aut imminuentes, certè eas, quæ diverſam ſpeciem efficiunt. 4. Noverit, ubi facienda ſit reſtitutio, ſeu famæ, ſeu bonorum fortunæ. 5. Quæ ſit occaſio proxima peccandi, & quando quis teneatur eam evitare. 6. Quis & qualis dolor neceſſarius ſit Pœnitenti, ad obtinendam gratiam Sacramenti. 7. Quæ forma obſervanda Abſolutionis, & quænam remedia præſcribenda adversùs peccata ſaltem communia. (5.)

Quæret hoc loco aliquis, præſternè in judicio iſto Sacramentali benigniores ſequi ſententias, an potiùs rigidiores? Videtur hic uno verbo doceri velle prudentiam. Exiſtimo tamen in hunc modum poſſe reſponderi. Duplici ratione navis aliqua ſuo levari poteſt onere. Si merces, quibûs onuſta deprimitur, ejiciantur, quo modo expeditior redditur ad proſequendum iter, portumquè tenendum. Præterea etiam ſaburra navi ſubtrahi poteſt, itaquè allevari. Sed hoc eſt evidenti objicere navem naufragio. Similiter duobûs modîs Pœnitentis conſcientia poteſt allevari, cum fructu, & diſpendio. Poteſt nempe ipſi ità facilis reddi legis obſervatio, ut ſe ultrò ei, & lubenti animô ſubjiciat; & poteſt è contrario ipſi eadem ità laxari, ut liberum ſe putet, & omne jugum excutiat. Exempli gratiâ. Eſt qui Cõfeſſionis faciendæ cauſâ tuis advolvatur pedibus, æqualiter & crapulæ & libidini deditus. Quòd ſi tu iſtum arctiſſimîs limitibûs, quibûs nonnulli Authores (6) legem jejunii circumſcribunt, velis conſtringere, veluti, ut veſpertina refectio non excedat quatuor uncias, neutiquam ipſi perſuadebis jejunium. Verùm cùm eidem dixeris juxta mitiorem ſententiam (7) prædictam quantitatem viribus corporis, & complexioni conformandam eſſe, atque in genere loquendo, ſatisfacere, qui quartam conſuetæ cænæ partẽ non tranſgreditur; en mox animum ſumet Pœnitens ſeque pronum oſtendet ad parendum legi hac moderatione declaratæ. E cõtrario, ſi eidem aſſeveraveris, ipſum, dummodò ſtatuat nunquam peccare ampliùs, nequaquã

tene-

teneri famulam pellicem ex ædibus suis amandare, cui centum scuta dederat mutua, quorum recuperandorum spes periret eâ dimissâ. (8.) Lætus ac hilaris domum suam repetet, ex tam favorabili laxaquè sententia, sed malô suô. Conversari familiariter perget, & brevì post conversationem fædo se conspurcabit flagitiô. Quod facillimè declinari poterat, si occasio tempestivè fuisset subtracta. Unicô verbô ; quando benignæ opiniones Pœnitentem quasi manu ducunt ad legis observantiam, iis te accommoda, quod non prohibetur. At cùm per eas difficulter præcepto satisfieri poterit ; noli eas amplecti, aut suadere alteri, nè animas, quibus veternum excutere maxima solicitudine debueras, dulci quodam præconiô consopire videaris, consopitasquè ex montis culmine in præcipitium deturbare. Et hinc, Deus avertat, ut tibi unquam in mentem veniat, dictare ulli, quiscunque sit Pœnitens, tanquam probabilem sententiam, quòd in re venerea detur parvitas materiæ, sicuti in cæteris. Quis enim unquam dixerit ignem esse modicum, quo admoto pulvis nitratus horrenda ædificiorum strage in flammā erumpit. Unica scintilla, etsi minutissima, abundè sufficit maximo incendio. Finio caput istud. Licitum esse censēt viri prudentes, benigna uti interpretatione, cum Doctoribus classicis, circa præcepta positiva, non autem fas esse eam adhibere naturalibus, præcipuè quæ carnis concupiscētiam frænant ; quorum observantia tantò erit facilior, quò illa erit perfectior. Restat nunc altera scientiæ species, quæ vocatur: Scientia facti, de qua commodiùs capite sequenti agemus.

(1.) Suarez de Pœnit: disp: 28. sect: 2. n. 9. (2.) Suarez. l. cit: n. 6. Navar: in Man: c. 4. n. 12. Cajet: in Summa V. Conf: necess. Sylvester V. Confess. (3.) Navar: l. cit. n. 14. (4.) Suar: l. cit: n. 4. Navar: l. c. n. 11. (5.) Suar: l. c. n. 2. 3. Cajet: Sylvest: l. c. (6.) Graf: p. 1. dec: l. 2. c. 37. n. 29. Azor: To: 1. l. 7. c. 8. q. 8. Sa. V Jejun: n. 8. (7.) Laym: l. 4. tr. 8. c. 1. n. 9. Regin: to. 2. l. 4. n. 885. (8.) Jo: Sanch: in Select: disp: 80. n. 80.

C A P U T II.

De modo interrogandi Pænitētes, à Confessariis observādo.

SI, quod res est, fateri velimus : non spectat ad Officium Cōfessarii, Pœnitentem interrogare, sed audire. (1.) Ratio est, quia tribunal istud à cæteris peculiare habet hoc, quòd in eo absolvatur, qui crimen fatetur; & damnetur, qui tacet. Unde nullius plùs interest, quàm nocentis, ut veritas cognoscatur : Itaque necesse non est, venatorum more quæstionum

retibûs eam circumdare: satis est Confessario, patienter expectare, donec ipsamet ultrò se in prædam offerat, quemadmodum Monoceros ad finum virginis confugiens. Ità quidem actu ipso fieri oporteret, sed alia modò fiunt omnia. Pœnitentis verecundia, exigua examinis, doloris, atque propositi præmissa dispositio, sæpissimè Confessarium cogunt, interrogandi onus in se suscipere, à quo alias ipsum liberum esse conveniret. (2) Si ergo cupis, ut ritè judicium procedat, oportebit te sæpenumerò rei partes agere (qui, ùt jam diximus, accusatoris quoque personam sustinere debet) atque illius imitari patientiam, qui dixit: *Causam, quam nesciebam, diligentissimè investigabam. Job: 29. 16.*

Duæ tamen peccantium classes quæstionibûs specialiter sunt juvandæ, qui præfigurati sunt in duobus illis famosis energumenis, quos Christus liberavit. *Matth: 12. 22. & Marc: 9. 24.* Quidam veritatem non manifestant ob ignorantiam, & hi sunt *muti & cæci*, sed cæcitate plerumque voluntariâ, quia debitam non adhibent diligentiam, quâ illam excutiant. Alii veritatē premunt ex malitia, suntquè *muti ac surdi*: nolunt enim audire interna cōscientiæ monita, quibûs ad eam revelandam stimulantur. Loquamur nunc de prima classe. Multi sunt, qui, cùm habeant conscientiam non quidem malam, sed involutam ac intricatam, nunquam se applicabunt eidem examinandæ. Accidit ipsis, quod experiuntur ii, qui domi morosas ac tetricas alunt uxores, nunquam non timent suas ædes revisere, docti jam experiētiâ quàm verè dictum sit: *Meliùs est habitare in terra deserta, quàm cum muliere rixosâ. Prov: 21. 19.* Cum his mediâ incedendū est viâ: ut nec debitæ curæ quid in te patiaris desiderari, neque etiam omnes insecteris minutias. (3.) Illud enim tuæ noxium foret conscientiæ; istud autem plus gravaret pœnitentem, unde ei Sacramentū molestum redderetur, & odiosum. Si stabilem, quam teneas, regulam desideras, scito, nullam à Christo Fidelibus legem fuisse præscriptam confitendi omnia peccata commissa, sed ea solummodò, quorum post diligens examen meminisse possunt. (4.) Unde si diligentiæ tali satisfactum est, ad nullam ulteriùs adhibendam operam obligatur pœnitens, longè verò minùs Confessarius. Ex hoc fundamento duo in praxi utiliter observanda deduco. Si quispiā te accesserit, quem nôsti semper accuratum tum in perquirendis, tum exponendis peccatis, noli eum pluribûs torquere, (5.) sed posteaquam dicendi finem fecit, locò strictioris examinis tempus potiùs colloca impertiendo salutaris documenta; nec fisci procuratorem malis videaris imitari, qui in hoc solùm curam intendit, ut in apertum protrahantur crimina potiùs, quàm ut inculcetur horror delin-

quen-

quentibus! Quòd si è contrariò alius tibi occurrat, incurius ac negligens, eum tu non teneris majore studio examinare, quàm quo ipse uti debuerat, si sponte sua seipsum discussisset. (6) Itaque opus non erit iis interrogationibus, quas ipse intra suam conscientiam non instituisset, scrutando animi latebras, juxta virium suarum facultatem. Hinc non est, cur terrearis, quādo agrestes, rudes, minusquè præparati te circumstant pœnitentes. Vis breviter eos expedire, & in pace dimittere? appositas illorū statui adhibe quæstiones, poterisquè elicere eorum delicta, unà cum numero, specie, ac circumstantiis, in quorum notitiam neque ipsi qualicunque inquisitione pervenissēt. (7.) Quòd si aliquorum rationes ità confusas invenias, ut tuo labore eum gradum diligentiæ nequeas assequi, quâ ipsi tenentur explicare, quis dubitat expedire, illos remitti, quoad meliùs disponantur, cùm integritati ad hoc Sacramentum requisitæ satisfieri non possit in tali casu? Verùm admitte consilium meum. Tenta interrogando. Et si alium hinc fructū non referas, efficies saltem, ut multi illorum, velut arrhabone accepto, rursus ad te revertantur.

Quod verò molestissimum accidere solet iis, qui confitentibus aures præbent, est numeri inquisitio. Populus bibit iniquitatem, velut aquam ex præterfluente amne, ut calices non numeret, quos evacuat. Si aliter fieri non possit, non est cur teipsum affligas. Quando certus numerus sciri nequit, sufficit probabilis; perquire in genere tempus, quo peccato alicui fuerunt dediti; sciscitare, quoties per mensem aut hebdomadem illud cōmittere sint soliti. Imò circa quosdam actus internos, quales sunt odii, luxuriæ, nihil attinet (saltem ordinariè) in longioribus Confessionibus ità rigidè frequentiam examinare, (8.) quia plerumque explicari non potest absque periculo errandi, sive per excessum, sive defectum; sed satìs erit habere rationem temporis, quantô quis vel in discordia vixerit, vel mulieri fuerit familiaris. Neque enim novum est, res, quæ ad calculum solent numerari, expendere ad mensuram. Ità quis est, qui ab Oeconomo tempore messis exigat granorum numerum? Rectiùs integros acervos modiis admetiri, mos habet.

Necesse quoque non est præteritas Confessiones curiosiùs investigare, atque ad eas repetendas urgere pœnitentes, nisi in casu apertæ necessitatis: cujusmodi foret ex parte Sacerdotis, si jurisdictione caruisset, vel ex parte pœnitentis, propositi & doloris defectus. Cæterùm, nisi compertum tibi sit de manifesto errore, Jurisperitorum Regulam sequere, quæ docet, in dubio semper esse præsumendum in favorem actûs, quòd sit validus. Et licèt Pœ-

nitens ob exiguam intellectûs perſpicaciam in anteactis Confeſſionibus numerum peccatorum non niſi confusè indicâſſet, non erit propterea cogendus ad repetitionem majore ſtudio faciendam: præſertim cùm peccata etiã confusè enarrata ſint directè abſoluta, unde nulla eſt neceſſitas eadem iteratò explicandi. (9)

Deinde cupio magnopere te parcum gravemquè eſſe interrogando circa materiam luxuriæ; (10) nè tibi accidat, quod pictori, qui cùm Helenam exquiſitâ diligentiâ depingeret, ejuſdem cupidine exardeſcere cœpit, & accendi. Utere proinde verborum modeſtiâ, & quamvis ſubinde circũſtantia maneret tecta, quæ alioquin ad integritatem materialem ſpectaret, nihil intereſt; (11) aliud enim majus bonum prævalet. Adeò fætet palus iſta ut conſultum non ſit vel à Pœnitente, vel à Confeſſario, ubi opus non eſt, moveri: ſufficiat requirere ſpeciẽ patrati ſceleris, non verò modũ: & ſi ipſi vel ex inverecundia, vel ignorantia hunc vellent declarare; ſuaviter eos mone, neceſſarium non eſſe. Expediret hac in re imitari Philoſophum illum, qui veritus, nè loquendo de ſimili materia os conſpurcaret, carbone deſcripſit.

Hactenùs egimus de iis, qui ſua peccata non aperiunt integrè, ob ignorantiã, & ſunt *muti & caci.* Nunc dicendum eſt de illis qui peccata ſua non explicant, quia nolunt, laborantes malô deplorandô, ſuntquè *muti ac ſurdi.* Dici non poteſt, quantùm apud hos valeat periti Confeſſarii induſtria. Certum eſt, præcipuum Miſſionum lucrum, & operæ pretium reportari ex iſto hominum genere: quanquam hi fructus nobiliſſimi inſtar metalli ſub terra procul ab hominum oculis remoti, æternô lateant Sacramẽti ſigillô occluſi. Frequenter accidit, ut animæ nonnullæ ex orci faucibus extrahantur, in quibus multos jam annos hærebant demerſi, nulla ſpe inde unquam evadendi. *Quomodo ſi eruat Paſtor de ore leonis duo crura, aut extremum auriculæ,* (quod fieri non poſſe videtur) *ſic eruentur Filii Iſraël. Amos* 3. 12. Nunc ad praxim ipſam accedendo: Oportet te adhibere illam induſtriam, quâ uſum fuiſſe legimus Ezechielem in explorandis abominationibꝰ latentibus intrà templum. Viderat is parvum foramen in pariete: *Ecce foramen unum.* Jubetur iſtud à Deo dilatare: *Fode parietem, fode parietem*: quo factô, *apparuit oſtium,* ità ut Propheta per illud commodè ingreſſus, potuerit inſpicere *abominationes peſſimas Ezech: 8. 7.* Parvum foramen, eſt levis aliqua culpa, ſponte à peccatore aperta. Neceſſe eſt, ut Confeſſarius ſuâ diligentiâ laxiorem reddat acceſſum, quem ad cor nactus eſt, pandatquè ſibi oſtiũ tam amplum, per quod penetrans luſtrare & cognoſcere poſſit, quid-

quid

quid abominationum ibi latet absconditum. Rem clariùs accipe. Quando ad te venit Confessionis gratiâ juvenis aliquis, accusans se, quòd in templo tractaverit amores, liberiores miscuerit sermones, oculis majorem concesserit licentiam evagandi, itaquè de reliquo nihil superaddit; Auditis istis, oportet dextrè à verbis & aspectibus progredi, & elicere cogitationes obscænas, ex his procedere ad consensum, hinc ad opera impura, secummetipso, an cum aliis perpetrata, inchoata, vel completa. Verùm ad hoc ipsum exequendum quantâ opus est prudentiâ, ne erretur! Hìc enim exprimendum est pus ex ulcere, illic cavendum nè pars sana ac integra inficiatur, & malitia hactenus incognita, doceatur. Nè dubites, Lumen Cæleste, quod in hujusmodi casibus implorare debes, & experientia, quæ semper augetur exercitiô, tibi per binos hosce scopulos viam monstrabunt, ut sine periculo transeas, illæsô navigiô. Disces hinc è longinquo tentare aditum, & sensim scopum attingere. Suggerent illa tibi verba modosquè generatim interrogandi, quæ à quibusdam citiùs, tardiùs ab aliis percipientur, prout quisque vitio assuetus vixit: Docebunt te etiam, quâ ratione interdum monstrando te negātis responsa non percepisse, obtineas confessionem facti. Accidit aliquando, ut juvenis quidam liberè negaret peccatū mollitiei, postea verò rogatus, quoties deliquisset? & à quot annis hôc vitiô esset irretitus? an non semper in confessionibus illud reticuisset? candide veritatē ediceret sibiquè sineret virus è visceribus extrahi, quod suâ sponte non poterat evomere. Tribunal hoc est, in quo, utì jam suprà dictum fuit, non curatur, ut, qui nocens est, demonstretur innocens. Unde hìc non sunt reprehendendæ interrogationes, quæ dicuntur suggestivæ, quando cum ratione & convenienter proponuntur. *Diligens inquisitor, & subtilis investigator*, inquit S. Augustinus, *sapienter & quasi astutè interrogat à Pœnitente, quod forsitan ignorat, vel præ verecundiâ velit occultare L. de vera & falsa Pœnit.* Vix credi potest, quantùm conducat ipsas quoque formare quæstiones ad eum modum, ut respondenti plura necesse non sit dicere, si ità fieri possit, quàm: Ità Pater, non Pater. Quanto solatio fuit mulieri Samaritanæ, quando licuit ipsi profiteri: Hominem inveni, *qui dixit mihi omnia, quæcunque feci? Jo: 4. 29.* Si ab ea postulatum fuisset, ut ultrò turpissima sua proderet flagitia, Deus scit, an unquam eò se adduci passa fuisset. Ubi illa à Christo tanta suavitate detegi sensit, facillimum erat confiteri, nullâ aliâ molestiâ, quàm respondendo tantummodò: *Propheta es tu.*

Porro in hoc genere Confessionum, antequam finiantur, nullum signum ede, ex quo tibi supra modum gravia videri peccata sua, colligant

Pœnitentes; imò dic illis, te longè enormiora audiviſſe, neque ipſos primos eſſe, qui talia afferant, aut perpetrârint. Quando de numero interrogas, eum nomina, qui veroſimiliùs major eſt, ut veritatem manifeſtaturi habeant potiùs quod detrahant, vel certè non niſi modicum adjiciant. Interea cave ſummopere, nè admirationis præbeas indicia, nevè ſuſpires, huc illuc te vertas, properesſquè immodicè. Cogita, uno etiam frondis motu timidæ cervæ tam ægrè parturientis partum diſturbari. Quin potiùs adde animos identidem hortando: quantumcunque enim miſeræ animæ *venerint uſque ad partum*, angantur & torqueantur, ſæpiùs tamen accidit, ut *virtus non ſit pariendi. Iſ. 37. 3.* Admone illos gaudii, quod in cælo oritur ex converſione unius peccatoris; & quanta cum tranquillitate ſint reverſuri domum, benedicentes diei millies, quâ conſcientias tanto allevârunt onere. Aliud non ſupereſt remedium. Partu concepto, nulla ſeſe liberandi invenitur via: aut pariendum, aut moriendum.

Denique ſcio, intolerabilem fore errorem, qui in hoc puncto poteſt committi, quando abſque urgente causâ aliquos amandares, ſub prætextu, quòd relegendæ ipſis eſſent multorum annorum confeſſiones, atque adeò opus iis foret longiore examine, plerumque hi, qui ex verecundiâ peccata reticent, ſunt homines rudes, juvenes imprudentes & inexperti: hinc vivendi rationem tenent ùt plurimùm uniformem, neque intricatam habet conſcientiam ex multitudine & varietate negotiorum. Atque idcirco ſi ipſis repetendæ eſſent præteritæ Confeſſiones, non erit tam laborioſum patienti atque exercitato Confeſſario, utì ſuprà indicavimus, intra breviſſimam horæ unius portionem accuratiùs inſtituere cum ipſis examen, quàm ipſi ſuâmet operâ menſe integro eſſent effecturi. Præterquam quòd experientia teſte hi examinis ſuſcipiendi causâ dimiſſi, raró ſoleant reverti, & quemadmodum feræ ſemel à venatore vulneratæ, neque ſtratæ, ſemper ſint fugaciores.

Gravis hôc locô exoritur difficultas. Cùm iſta ità ſe habeant, quid ergo faciendum, quando in extraordinario pœnitentium concurſu & multitudine duo hæc conveniunt, ex tua parte temporis anguſtia, in Pœnitente ſumma neceſſitas, ut interrogetur? Inprimìs côpia eorum, à quibus in tribunali circumdatus es, non debet immutare ordinem judicii. Oporteret Cõfeſſarium habere cor ſimile arenæ maris, veluti ſibi optaverat Salomon, quæ nec majore, nec minore alluvione unquam movetur. Quid refert, multos eſſe Pœnitentes, qui expectant? meliùs eſt ſanare paucos, quàm medicinam applicare multis, nullo conſequente fructu. Verùm cùm poſſit cõtin-

tingere, ut turba tibi in quibusdam temporis angustiis eâ non concedat prudenter uti temporis morâ, quæ aliàs exigeretur: Notandum est, an Pœnitenti incumbat necessitas Communionis sumendæ, an verò possit differri; si prorogationem admittat, suaviter ipsi expone, plùs temporis exigi ab hoc negotio, quod commodiùs & majore conscientiæ securitate aliàs confici possit: nomina diem quo redeat, si lubeat tuâ uti operâ. Quod si in aliud tempus rejici nequeat sinè scandalo, vel admiratione, quæ accidere potest circa puellam observatam à suis domesticis, in hoc casu (quando Pœnitentem ad perfectæ Contritionis actum permovere non potes) exige peccata graviora, pro temporis brevitate, ac tum securè illam absolve, hâc lege, ut in proxima Confessione dicat, quæ modò fuerunt omissa. (12.) Extremum hoc est remedium, sed necessarium, estquè ipsissimum, quod servire debet Parocho, tunc, quando ad infirmum SS. Eucharistiam deportat, magnâ comitantium multitudine, quem in eo statu offendit, ut multarum sacrilegè peractarum Confessionum indigeat repetitione, quæ tamen fieri non potest, sive nè morbum exasperet, sive nè periculo infamiæ eum exponat. (13.)

(1.) *Sotus 4. dist: 18. q. 2. art: 4.* (2.) *Idem l. c. Card: de Lugo de Pœnit: disp. 22 S. 2. n. 19 Suarez. disp. 32. S. 3. n. 7. Henriq. l. 6. c. 27. Laym. l. 5. Tr. 6. c. 13. n. 10: Coninck. disp. 8. dub. 17. n. 131. Navarr. in Sum. c. 5. n. 2.* (3.) *De Lugo de Pœnit. disp. 16 sect. 14. n. 150.* (4.) *Anton. Perez de Pœnit. disp. 4. c. 4* (5.) *Sotus l. c.* (6.) *Ant. Perez. l. c. De Lugo l. c. n. 590.* (7.) *De Lugo l. c. n. 593. Vasq. de Pœnit. q. 3. ar. 3. dub. 7. n. 5.* (8.) *Vasq. de Pœnit q. 91. art. 1. dub. 1. n. 3.* (9.) *Ant. Perez. l. c. n. 104. De Lugo de Pœnit. disp. 16. Sect. 14. n. 58.* (10.) *Laym. de Pœnit. c. 13. n. 7. Navar. in Man. c. 5. n. 4. Lugo l. c. n. 595* (11.) *Coninck. de Sacr. disp. 8. dub. 17. n. 121. Castropal. de Sacr. Pœnit. disp. un. punctô. 19. §. 2. n. 4.* (12.) *Coninck. de Sacr. disp. 7. dub. 9. n. 77. Megala l. 5. Instit. c. 9. Rodriquez. in Sum. c 26.* (13.) *Zambran. de Pœnit. c. 4. dub. 6. n. 6. 7.*

C A P U T III.

Quomodò imponendæ sint Pœnitentiæ?

EXpectant Platonici, post triginta sex annorum millia, annum unum magnum, plenum felicissimo influxu, quia tunc omnes cælestes sphæræ ac sidera ad eum revolabuntur situm, in quo creata primitùs cursum suum exorsa sunt. Felices nos, si intrà Ecclesiam tam amœnus rediret annus,

quo-

quô non aſtra, ſed mores primævum tenerent ordinem, atque à Fidelibus laudabiles viderentur exerceri conſuetudines, quas jam abuſus ſuſtulit! Et quis nunc eſt, qui habeat notitiam diſtinctam ſacrorum Canonum, & Decretorum, quæ à SS. Patribus in Conciliis fuerunt ſancita, quorum virtute per Pœnitentias ſeptem, decem, duodecim annorum Deo per peccata violatus honor reſarciebatur? Et erant tamen ea tempora, quando quis indignꝰ judicabatur Sacerdotis nomine, qui non ad amuſſim tales calleret Canones. *Vix Sacerdotis nomen in eo conſtare, qui tales Canones ignoraverit.* (1.)

Sufficiat, paucis proferre ſpecimen, in Confuſionem extremæ noſtræ tepiditatis. Blaſphemo (2.) imponebatur pœnitentia ſeptem annorum, & totidem fornicatori. (3.) Neque exiſtimes Pœnitentiam hanc conſtitiſſe intra aliquot oſcula terræ libanda. Jejunia in pane & aqua, rigoroſiſſima, nō uno die ſed menſibûs, & quidem continuatis; ſolitudo ſumma, cilicia, cinerum conſperſio, flagra, peregrinationes arduæ magnô numerò, Pſalmodiæ, Orationes, &c. ſi volumus memorare etiam iſtud, ſervitia præſtita in erigendis templorum ædificiis, ad cultum honoremquè divinum. Quod ſi fornicator eſſet Sacerdos, pœnitentia in decimum protrahebatur annū. (4.) Si mulier, cum qua quis peccavit, fuiſſet quapiam ratione filia ſpiritualis; ſive titulô Confeſſionis, Confirmationis, ſive Baptiſmi, eo in caſu duodecim annorum definita erat Pœnitentia. (5.) Quibûs elapsis ambo in perpetuū monaſterio includebantur. Fur aliquis debebat ſubire ſimilē pœnitentiā quinque annorū, ſi res ablata magni fuit pretii; ſi vilis, unus annꝰ præſcriptꝰ erat. (6.) Quid dicemꝰ de homicida? ſi homicidiū cō miſſū fuit caſuale, quinque anni fuerūt decreti pœnitētiæ; ſeptē verò, ſi ex inſidiis necē intulit, è quibꝰ tres jejunare debuit in pane & aqua, ut ſic laborioſè duceret vitā propriā, qui eripuerat alienā. (7.) At forſitā rigor iſte ſolūmodò cum plebeiis hominibus erat uſitatus? Quando Otto III. petiit abſolvi per S. Romualdum ab ejuſmodi injuſtitia, nonnè debuit depoſitis imperialibûs ornamentis, nudiſquè pedibûs peregrinari ad montem Garganum, ibiquè per integram Quadrageſimam ſeverè jejunando, in ſilentio & Pſalmodiâ vivere, quiete non ſupra purpuram ſed nudam humum captâ? Similis erat famoſa, & publicè ſuſcepta pœnitentia Theodoſii Mediolani in Auguſta Eccleſia. Horum exemplum ſecuti ſunt duo alii Imperatores, Lotharius ac Ludovicus: ut nihil dicam de Henrico Angliæ Rege, qui habitu vili ac ſordido, nudis pedibûs ſummam Cantuarienſem ſubivit Eccleſiam; ubi in genua provolutus, ſcapulis centum flagrorum ictus à longa Monachorum ſeriè ibi collecta excepit. Nunc unicô jejuniô plures expediuntur proditiones, &

qui

qui ad Confessionem affert ingentem immunditiarum cumulum, incestuũ, & mille alias libidinum pestes, credit se facturum satis, si semel deambulando septem Psalmos percurrat. Sed nolo progredi ulteriùs. Satìs esto, memorâsse tales consuetudines, in publicam omnium nostrûm confusionem, quia fides nostra, quod Hieremias in auro deploraverat, si non mutavit substantiam, saltem plurimum amisit splendoris: *Mutatus est color optimus. Threnor: 4.*

Cæterùm in statuendis imponendisque pœnitentiis (quia antiquorum Canonum taxa nunc immutata est) conveniet aliquam tamen observare Regulam: quippe quantumvis determinatio tuo relinquatur arbitrio, non tamen ità relinquitur, ut rectæ rationis excludatur directio. (8) Verum est, te esse Judicem, sed subordinatum, Administratorem non Dominum justitiæ, cujus dominium residet penes solum Deum. *Deus judicii Dominus.* Unde nullum èst dubium, te parùm tuo satisfacere muneri, si ob gravissima scelera, absquè justa causâ, levissimas injungas pœnitentias, contra id, cujus sacrum Concilium admonet omnes, qui tuo funguntur officiô. *Nè si fortè peccatis conniveant, & indulgentiùs cum Pœnitentibus agant, levissima quædam opera pro gravissimis delictis injungendo, alienorum peccatorum participes efficiantur. Trident: Sess. 14. c. 8.* Certum est, magnâ ex parte Judici imputari ea delicta, quæ ipse ostendit conniventiâ suâ, parùm à se curari.

Accedamus ad ipsam praxim. Æquum foret, & rectæ rationi conforme, eam quantitatem operum pœnalium imponere, quâ sufficienter satisfieret Divinæ Justitiæ per temporalem pœnam, quæ remanet post dimissionem culpæ. Verùm quia hæc ipsa quantitas ignota est Sacerdoti, &, si nota esset, Pœnitentis infirmitas sustinendo par non foret: hinc in decernendis pœnitentiis tria sunt consideranda: Peccatum, Peccator, & Finis propter quem imponitur: nisi quòd major habenda sit ratio peccatoris, quàm peccati; quia, si erratur, melius est, ut loquitur S. Joan: Chrysost. *Propter misericordiam rationem reddere, quàm propter crudelitatem. In Matt. Hom. 43.* Itaquè tutissima, quam in hac materia sequi possumus, regula, quæ observatur ab iis, qui myrrham colligunt; exprimere quantum fieri potest, dummodò absquè arboris detrimento: hoc est, sine periculo, nè Pœnitens horrorem & aversionem concipiat, tam à Sacerdote, quàm à Sacramento, & negligat sibi præscripta. Et ad particularia descendendo: potest levior injungi pœnitentia illi, qui multùm est contritus. (9.) Quia sic minorem habet reatum pœnæ; levior quoquè imponi potest pœnitentia illi, qui vel fervore, vel viribûs est debilior, quia minùs potest portare: (10.) potestquè infirmitas

ità esse constituta, ut prudenter minor præscribatur satisfactio pro gravissimis delictis: addita nihilominùs admonitione, debitum istud, quod modò æquali solutione non expungitur, summo rigore in purgatorio carcere esse diluendum. (11) Et hæc denuntiatio pœnæ piacularis ignis, corriget supradictam indulgentiam: *Nè facilitas veniæ incentivum tribuat delinquenti*, ùt expendit S. Ambros. *Serm. 8. in Ps. 118.* Proderit etiam ad allevandam pœnitentiam, injungere opera aliàs debita, quemadmodum sunt, Missa die festo audienda, jejunium tempore Quadragesimali; præterea etiam opera, quæ ad consequendas indulgentias requiruntur. Plurimùm autem conducet, respicere finem, ideoquè ejus generis actiones præscribere, quæ non solùm satisfaciant pro præteritis noxis, sed præservent à futuris, & quæ, quantò minùs habent asperitatis, tantò plùs contineant salubritatis. Hujus generis sunt, aliquanto tempore quotidie pium lectitare librum, aliquoties audire concionem, visitare templa, frequentare S. Synaxim per aliquot menses, vespertino examine lustrare conscientiam, supra sepulchrum preces fundere, abstinere certo socio, nomen dare Sodalitati, aliæquè ejuscemodi industriæ, quæ ex una parte non nimiùm sunt onerosæ, ex altera verò objecto veluti aggere, passionum frænant erumpentium licentiam. Actiones istas, aliaquè his similia opera sive satisfactoria, sive medicinalia, definiri oportet parî ferè numerô, ut quinque jejuniis respondeant etiã Cõmuniones quinque & totidem eleemosynæ; alioquin si numero variaveris, dicendo quinque, septem, facilè eorum oblivifcetur pœnitens, offendet, & inquietudinẽ patietur. Præter hæc quanquàm nova aliqua culpa sit, pœnitentiam exequi in statu peccati, (12.) unde videri possit ea præferenda, quæ citò finitur; nihilominùs probarem semper illam, quæ aliquanto durat tempore, præsertim ex duplici causa. Prima est, quia actus isti repetiti habitus malos fortiùs expugnant, & frangunt: hinc præstat, eleemosynam designatam per intervalla dispensare, quàm simul omnem elargiri. Deinde per hanc actuũ iterationem fovetur concepta commissorum detestatio peccatorum, quorum post Absolutionem facilè succedit oblivio: & sicut corporibus, ità nec animis expedit venenata vulnera citò obduci. *In morsu venenato prohibetur cõsolidatio. ex Avicenna.* Simon Leprosus, etiam receptâ à Christo sanitate, infirmitatis suæ nomen retinuit, nè unquam ei excideret è memoria.

Denique illud, quod summopere acerbitatem pœnitentiæ solet condire est verborum suavitas, quâ cum Pœnitente utêris. Pete ab illo, an prõptè libenterquè pœnitentiam suscipiat, sitquè facilè impleturus: ut, si aliter constitutus est, onus possis allevare, aut si huic nihil demendum videatur,

sie-

fieriquè minor non possit, remittere nonnihil obligationem, adstringendo quidem eum ad pœnitentiam subeundam, sed non sub gravi culpa. (13.) In Sacrificiis ingratæ erant Victimæ, quæ vî ad aram erant trahendæ. *Hilarem datorem diligit Deus. 2. Cor. 9. 7.*

(1.) Cap. Quæ ipsis. dist. 38. (2.) Cap. Final. de Maled. (3.) Cap. Prædicandum. 22. q. 1. (4.) Cap. Presbyter. dist. 82. (5.) Cap. Si quis. 30. q. 1. & Cap. non de. (6.) Cap. Si quis Cler. 17. q. 4. (7.) Cap. Si quis homicid dist. 50. & Cap. Eos. ead. dist. (8.) Sotus in 4. dist. 20. q. 2. art. 3. Concl. 1. (9.) Tolet. l. 3. c. 11. n. 8. Laym. de Sacr. Pœnit. c. 15. n. 12. (10.) Sotus in 4 dist. 20. q. 2. art. 3. Laym. l. c. (11.) Navar, in Sum. c. 26. n. 22. Laym. l. c. n. 11. (12.) Suar de Pœnit. disp. 38. Sect. 8. Laym. l. c. n. 15. (13.) Suar. de Pœnit. disp. 38. Sect. 7. n. 5. Bonac. de Sacr. disp. 5. q. 5. Sect. 3. puncto 2. n. 6. Sa. V. Satisfactio.

CAPUT V.

Quid observandum sit Cõfessario, tam in impertienda Absolutione, quàm in eadem neganda.

REstat nunc exponendus supremus judicialis potestatis actus in sacro tribunali, nempe Absolutio: cujus beneficiò Sacerdotis lingua, instar Sceptri Assueri, vitam confert humiliter sese huic submittentibus, mortẽ verò decernit immorigeris. Exigit proinde actus iste tantò majorem diligentiam, quantò gravius est susceptum negotium, quod est ultima, & decretoria sententia.

Primò autem notandum est discrimen geminæ potestatis, Ordinis, & Jurisdictionis. Utraque necessaria est ad ritè absolvendum. Astra suspice; nullum non in creationis origine à Conditore virtutem inditam sibi accepit, quam inferiori mundo communicaret; verumtamen non æqualiter hãc ipsam dispertiuntur, neque omnem in unam effundunt provinciam, nec solùm uni offerunt mortalium, sed plus minusvè, prout à suo motorem diversa distributa sunt climata, & varios sortiuntur aspectus, dispensant. Ità se res habet cum Sacerdotibus, qui sunt cælestia Ecclesiæ sidera. Tametsi in sua ordinatione à Christo susceperint virtutem dimittendi peccata, non possunt tamen illam exercere pro suo arbitrio in quoscunquè, sed juxta applicationem, quam recipiunt ab intelligentiis motricibus hujus cæli, hoc est, à supremis Antistitibus. Quare fieri potest, ut Pœnitens, qui se tuis advolvit pedibus, tuæ non subsit jurisdictioni, ex eo capite, quòd reus sit criminis

reservati suo Superiori. In hoc casu perpende necessitatem, quam Pœnitēs habet confitendi, & si eam urgentem comperias, veluti quòd Sacram Eucharistiam sumere debeat, aut quid simile, absolve illum, simul tamen denuntia, ut, hoc non obstante, abeat, seque sistat manifestando illi, qui integrā absolvendi gerit potestatem. (1.) Si verò differri poterit Confessio, etsi licitum videatur nonnullis, (2.) saltem non expedit, illum absolvere etiam cum tali protestatione. Disces experientiâ, eum, qui hoc modo sine alio remedio dimittitur, longè majorem noxarum suarum horrorem concipere; secùs si fiat, non parùm detrahitur acrimoniæ & efficaciæ tam salutaris medicinæ, quam Ecclesia in reservatione casuum instituit. Quòd si supradicta culpa annexam quoque habeat Censuram, procul dubio, exceptîs circumstantiîs summæ necessitatis (qualis foret grave famæ periculum) admittendus non est ad Sacramentum, qui tantô laborat obstaculô, quo ei accessus præcluditur. (3.) Verum est, quòd interim charitas suadeat, imò etiam videatur cogere ad procurandam majorem potestatem, quâ cares, quando aliter Pœnitens juvari non poterit, nisi remediô valde arduô & laboriosô. Tale fuit laudabile charitatis obsequium in Abdemelecho, qui cùm audisset Hieremiæ afflictissimum statum, in profundam ac fætidam fossam dejecti, nullam quietem habuit, donec impetratâ à Rege facultate suîsmet illum extraheret manibûs. Si non parî benignitatis officiô Prophetam ex cæno; Pœnitentem certè eripies ab incendio.

Exceptis similibus casibûs, quos nunc attulimus, certissimum est, quēlibet peccatorem, expositîs sufficienter suîs peccatîs, datîsquè requisiti doloris indiciîs, jam obtinere jus ad absolutionem, neque hanc ei sine gravi injuria negari posse. At nunc oritur difficultas, quâ ratione verum liceat discernere dolorem, cùm eodem habitu sæpissimè incedant vera & ficta pœnitentia, eundemquè vultum referat fictum illud Saulis: *Peccavi*, ac sincerum Davidis. Hinc maximæ nascuntur angustiæ Confessarii; qui ex una parte per impatientiam lentioris curæ, non statim sectione uti debet, ex altera verò parte cavendum ei est, nè suâ indulgentiâ nimiâ plagam sinat crudescere & exulcerari, dum integram & jam sanatam pronuntiat. Proinde ut certò cognoscas, quando Absolutio impertienda, vel neganda sit Pœnitenti, tres in ipso considerandi sunt status, qui majus solent afferre dubium: Recidivi, constituti deîn in occasione proxima peccandi & peccatores publici. Incipiamus à primo, utpote malo magìs vulgato. Relapsus, pestis illa est, quæ paradisi semitam tot funestîs implevit exemplîs, in qua tot Pœnitentium notantur vestigia, qui vix acceptô ad cursum signô stadium in-

ingressi pro gloria certaturi, repentè defecerunt, ac velut ignava pecora sua repetiêrunt stabula, nihil eos remorante Prophetæ objurgatione, quâ abjectum hoc hominum genus castigabat: *Quàm vilis facta es nimis, iterans vias tuas. Jerem: 2. 36.* His tamen omnibûs ità stantibus, si prudenter judices, quòd eorum aliquis verum habeat mutandi viam propositum, potes eundem absolvere, tametsi timeas, eum facilè ad vomitum esse reversurū, atquè scias, canis instar putidissimi non semel, sed sœpiùs jam antehac retrocessisse. Ratio est, quia voluntas præsens sese emendandi, est materia Sacramenti, non autem emendatio subsequens, quæ tamen cum Divina gratia etiam ab inconstante potest obtineri: *Potens est enim Deus*, ut ait Apostolus, *statuere illum. Rom: 14. 4.* Quòdsi autem è contrario tibi quispiam videatur non efficaciter peccata detestari, suîsquè captus ac irretitus robustissimîs affectibûs, seu utilitatis, seu libidinis, seu iracundiæ, animum non, ùt oportet, ad Deum convertere, neutiquam concessum est ei conferre Absolutionem, quantumvis se contritum esse affirmet. (4.) Quia in hoc tribunali tu Judex es, & ad te pertinet judicare, quis sit dispositus, nulla habita ratione verborum rei, quibus equidem fidem dare oportet tanquā testimonio, non autem, quando fortior præsumptio facti adversatur verborum protestationi. (5.) At inquies, in hoc punctum consistit, ut quis certam calleat Regulam, quâ securè niti ac perspicere possit, quando illorū promissis sit tribuenda, vel adimenda fides. Respondeo. Quando ejusmodi peccator ostendit insolita atquè extraordinaria doloris signa: quando non ex consuetudine, quam habet, Confessionem accedit, sed animô quærendi peccatorum suorum remedium, quorum in se sentit superesse remorsum; quando quidpiam emendationis affert, vel saltem solicitudinem gessit, studiumquè se emendandi adhibuit: si antehac non edoctus mali gravitatem, nunc æquo animô admonitionem datam suscipit, statuitquè uti remediîs præscriptîs, quibûs se ipsum à relapsu præservet. In his circumstantiis oportet ei credere, & dare absolutionem, tanquàm disposito. (6.) Sin autem è contrario nec una harum dispositionum apparet, sed potiùs immanis scelerum affertur cumulus sine doloris sensu, nihilquè cogitando de tanta sarcina excutienda, aut minuenda, quis prudenter judicabit, hunc esse contritum? (7.) Quis voluntatem talem censebit esse efficacem, quæ nec unicum applicat medium ad consequendum suum finem? In veritate talis non affert propositum marmori incisum, sed nè quidem argillæ aut ceræ, sed aquæ inscriptum.

Quòdsi indicia essent adeò dubia, ut nescires, quid esset statuendum?

In hoc caſu ad deliberandum tibi ſume ſpatium temporis. Noli pœnitenti negare Abſolutionem, ſed differ. (8.) Redeat tunc, quò is intereà ſe certioribûs ſignîs pœnitentiæ diſpoſuerit, tu verò majus lumen accipias tum à prudentia, attentè expendendo ipſius ſtatum, tum ab oratione ferventer eum commendando Numini. Expediet hujuſmodi dilatio etiam circa illos recidivos, quos judicabis ſufficiēte propoſito inſtructos ad recipiendam Abſolutionem. (9.) Quia hoc inſtar carbonis igniti impoſiti, mirabiliter animi lethargum excutiet, jam jam cum mortis ſopore commutandum: facit, ut pœnitens confuſus peccata ſua apprehendat, inſpiciat, atque perpendat, &c, ſi jam anteà fuit compunctus, incredibiliter augeatur contritio: adeò ut pœnitentia, quæ initiô levis ac languida illecebroſi objecti ſimplicem repræſentationem ferre vix poterat, nunc veluti novo animata vigore, par ſit graviori quoque oppugnationi ſuſtinendæ. Atque in hunc modum communiter remedium iſtud ab Auctoribus traditur, eſtquè in uſu apud prudentes Confeſſarios magno fructu, præcipuè cùm ſuaviora nihil profecerunt. (10.) Intereà dum ità ſuſpendis Abſolutionem, ſuade Pœnitenti aliquam devotionem ut ſuſcipiat, ſive largiendo eleemoſynam, viſitando Altare quodpiam, frequentando concionem; aut quid ſimile, quô veluti inſtrumentô ſibi firmius comparet propoſitum. Spero fore, ut uſu ipſo diſcas, quot ex hoc remedio vitam ſuam mutaverint, & inter has moderatæ ſeveritatis anguſtias conſtricti, pravas conſuetudines tanquā pellem reliquerint, quam multîs annîs dorſô ſuô excutere nequiverunt.

(1) *Suar. de Pœnit. diſp. 31. ſect. 3 Henriq. l. 3. de Pœnit. Sacram c. 15. Laym. de Sacram. Pæn. c 12. n. 10* (2.) *Angelus, & Sylveſt. V. Confeſſ.* (3.) *Laym. l. c. n. 10. in fine.* (4.) *Lugo de Sacram. Pœnit. diſp 14. ſect. 10. n. 166.* (5.) *Anton. Perez. de Pœnit. diſp. 3. c. 4. n. 64. Coninck. de Sacrā Pœnit. diſp. 8. dub. 17. n. 132.* (6.) *De Lugo l. c. Laym. l. 5. tr 6. c. 4. n. 10.* (7.) *Laym. l. c. verſ. verumtamen interdum.* (8.) *Lugo, & Laym l. c.* (9.) *De Lugo l. c. n 168. Arriaga de Pænit. diſp. 38. ſect. 6. Caſtropal. Tom. 1. tr. 2. diſp. 2 pun. 9 § 3. n. 17. Bonac. de Matr. q. 4. p. 14. n. 14. Regin. in Praxi to. 1. l. 8. n. 19.* (10.) *Arriga l. cit.*

CAPUT V.

De ſpecialibus difficultatibus, quæ occurrunt circa eos, qui verſantur in proxima occaſione peccandi.

NOn ſoli Iſraëlitæ novam & prodigiosè per mare Erythræum apertā viam

fue-

fuerunt ingressi. Ausi sunt eam quoquè tentare Ægyptii, sed maximô suô exitiô. Ità Confessionem accedunt non soli Fideles, qui si non omnē peccati servitutem excusserunt, saltem se ostendunt fugitivos. Huc quoque adveniunt ii, qui etiamnum servitute constricti, & in hoc Sacramento mortem inveniunt, unde contriti reportarent libertatem. Itaquè prudentis Confessarii est, veluti Moysis, eadem auctoritate, quâ Pœnitentibus ritè dispositis viam & transitum aperuit, eam claudere indurato: dare Absolutionem bene meritis, negare indignis. Et quoniam innumeri propè sunt, qui se reddunt indignos, quòd proxima occasione mala perperam amatâ sint irretiti, afferam hìc quædam observanda in hoc magni momenti negotio, quô intricatius fortè, & magìs arduum occurrere nullum possit in hoc sacro tribunali.

Notum jam est, eam dici occasionem proximam peccati, quæ frequenter solet inducere ad committendum peccatum. (1.) Notandū verò hìc est, frequentiam non sumi & spectari absolutè, sed respectivè. Rem sic declaro. Solet quispiam per annum quinquies aut sexies iter facere, ac in eodem divertere hospitio; ubi, quoties moratur, toties cum earum ædium domina perpetrat flagitium. Si numerum istum absolutè spectes, non videbitur sufficiens ad constituendam occasionem proximam; non item si consideres eum respectivè, quia videbis, quòd miser hic raro quidem cadat, quòd raro domum illam subeat. Sed quid istud rem minuat, cùm, quoties ibi divertit, toties peccet? Adverte porrò, ut quis dici possit versari in proximo peccandi periculo, necessarium non esse, ut cum peccati complice sub eodem tecto habitet, (2.) aut talem personam alibi sustentet, & in hunc finem primariò conservet: imò longè minùs necesse est, ut non solùm peccet cogitatione, sed ipso quoquè opere, peccatum non inchoet tantūmodò, sed absolvat. (3.) Quid enim hoc refert? Adverte animum ad definitionem superiùs allatam, & si inspiciendo diligentiùs peccati radicem deprehenderis per talem societatem, conversationem, aut ejusmodi malè agendi opportunitatem, frequenter quempiam induci ad committendū peccatum, semper cum veritate poteris affirmare, quòd respectu illius istud sufficiat ad efficiendam occasionem proximam.

Consideravimus naturam occasionis; nunc ad obligationem, quam secum trahit, veniamus. Duplici ratione pœnitens hìs laqueìs potest esse implicatus, vel ut detineatur instar mancipii transtris alligati in triremi; vel ut se habeat quidem ad modum servi, sed voluntarii, qui & liberè ad hæc vincula fiat venditus, & suômet arbitriô iisdem se potest exolvere. Clariùs

expli-

explico: fieri poteſt, ut occaſio ejuſmodi ſit voluntaria, aut involuntaria. Nempe ſi tuus Pœnitens verſatur in illo periculo violenter, à morali neceſſitate detentus, non ipſum obligare debes ad adhibendam vim, & ſequēdum exemplum quorundam vî coactorum, qui recuperandæ libertatis deſideriô ferrum & ignem arripiunt. Suadere potes, ut faciat, quod equū eſt, eiquè compati, & exequi illa, quæ ſuperiùs de Recidivis dicta ſunt. Non enim ſcriptum eſt. *Qui eſt in periculo*, ſed, *qui amat periculum, in illo peribit. Eccli. 3. 27.* Quô clarè inſinuatur, non eſſe indignas Divinâ gratiâ eas animas, quæ ſub occaſione velut à Tyrannide oppreſſi gemunt, ſed qui eandem colunt ùt dominam. Sic compatiamur filiis familias, qui modum non habent dimittendi famulam è ſervitio, cujus alioqui prava utuntur conſuetudine, ſimiliter etiam iis cognatis qui vinculô ſanguinis conſtricti coguntur in eadem domo habitare, tametſi tam gravem injuriam repetitîs inceſtibꝰ ſanguini inferant. (4.) Hujuſmodi perſonis talis occaſio non eſt voluntaria, ideoquè tolerata. Attamen hìc velim, ſeriam hanc obſerves admonitionem; quæ eſt, quòd tales perſonæ locò fugæ, quam moraliter in ejuſmodi circumſtantiis arripere nequeunt, teneantur adhibere alias induſtrias validas ad evitandum relapſum. (5.) Nam periculum proximum peccandi, veluti funeſtum naufragium, malum eſt adeò grave, ut, quando quis etiam non niſi violenter detentus in illo hæret, non poſſit ſatisfacere legi charitatis, quam quiſquè ſibi ipſi debet, niſi pro viribus ſe ſtudeat avellere, &, ut ità loquar, tabulam arripiat, cùm navis deeſt, quâ evadat. Atq; hanc obligationem ex officio teneris manifeſtare ejuſmodi Pœnitentibus. (6.) Præſcribendo ipſis in hunc finem aliquam earum induſtriam, quæ videbuntur magìs eſſe accommodatæ. (7.) Cujuſmodi eſſent, oratio prolixior, eleemoſyna liberalior, major concionum frequentatio, uſus Sacramentorum crebrior, quotidiana propoſiti renovatio coram Crucifixi imagine, non ampliùs eundem offendendi, neque converſandi cum perſona ſola, unde oritur periculum, neque curioſiùs intuendi; ità ut hac ratione objecto præſenti adimatur illa vis & efficacia, quâ ad ſe attrahit appetitum, & per hunc veluti ſubornatum miniſtrum, ipſam voluntatem. Abſquè iſtis induſtriis periculum efficitur voluntarium, & per conſequens, lethale. Neque dici poteſt, quòd invitus maneat in hac occaſione. Indubitatum eſt, quòd ametur, quando, cùm poſſet ſatìs mitigari tyrannis, non curatur. Placet nonnullis ſimiliter in his circumſtantiis pro remedio præſcribere Pœnitentiam aliquam cum conditione (8.) Exempli gratiâ: quoties cecideris, totidem procura legi Miſſæ Sacrificia, vel jejuna, aut flagellô in te animad-

ver-

verte. Verùm hìc cautelâ opus est; nam si pœnitentia nimis erit facilis, nō retrahet à peccato: si difficilior, forsitan non dabitur executioni. Incurris isthic periculum, quod machinator solet in munienda aliqua arce. Si vallū designet humile, non defendet adversùs hostem; si æquam excedat altitudinem, & materia, & ratio illud extollendi, deficient.

Illud, quod præter hæc omnia semper difficillimum in hac materia restat, est assignare certam aliquam Regulam cognoscendi, quanta debeat esse difficultas, quæ Pœnitentem liberet ab obligatione removendi ipsam occasionem: quandoquidem non quævis difficultas sufficiens est, sed ea dūtaxat, quæ cum morali impossibilitate conjuncta est, ut tollatur. Omnes ferè Doctores rem hanc relinquunt prudenti judicio Confessarii, consideratis circumstantiis determinandam, expendendo, ac æstimando damna, tam circa vitam, & honorem, quàm bona fortunæ emergentia. Pro praxi res nō videtur clariùs posse exponi, quàm in hunc modum. Præceptum fugiendi occasionem impositum est à lege naturali ad diminuenda, non augenda peccata. Quando itaque difficiliùs est in praxi tollere occasionem, quàm stante hac reipsa evitare peccatum, non potest esse obligatio eam deserendi. Alioqui cresceret periculum duplicandi culpam per hæc ipsa media, quæ à lege præscribuntur ad eandem amputandam. (9.) Verum est, secundùm has omnes Regulas, ac declarationes, optimum esse consilium, ut deprehēsus in talibus angustiis, mentis oculos ad Deum convertas, atque humiliter postules Sapientiam throni ejus assistricem, nè in tanti momenti negotio, vel austeritate, vel indulgentiâ excedas. In dubio semper elige partem rigorosam, quia hæc, uti vidimus, cedit in majorem Pœnitentis favorē: considerando scilicet in uno Holofernis capite amputato, universam victoriæ gloriam consistere; uno, inquam, ictu infinita rescindi scelera.

Hactenùs de occasione, quæ est involuntaria dictum est. Progrediamur nunc ad mancipia, quæ sua amant vincula & catenas. Dubium non est, quòd, si pœnitens absquè gravi suo damno sese possit eximere, id facere teneatur, alioqui nec odium adversùs peccatum præseferret, nec legem integram observaret. Non enim odisset peccatum; quia dum rem unam moraliter cum peccato connexam vult, manifestè convincitur, simul & velle peccatum. (10) Legem quoque non observaret integram, nam idē præceptum, quo prohibetur transgressio, vetat etiam periculum proximū delinquendi. (11. Atque hinc colliges, quo fundamentô debeas interdū Pœnitenti interdicere quasdam actiones ex natura sua indifferētes, ùt sunt, conversari cum fœminis, adire choreas. Quoniam in multis circumstantiis

mox évadunt illicitæ, dum fiunt periculoſæ. Itaquè ſi pœnitens nolit iis penitùs abſtinere, tenetur ſaltem intantùm devitare, inquantum formatur occaſio proxima. (12.) Hoc eſt, ſi in illa viſitatione, ſaltu, aut nocturna converſatione frequenter concupiſcit fæminam, tenetur fugere, ſi non omnem converſationem in genere, & ludos, ſaltem eos, qui præbent occaſionem aſpiciendi puellam amatam, atquè ſic eam laſcivè deſiderandi.

Verùm in hac materia parùm tibi dixerim, niſi ſubtiliſſimas duas fraudes detexero, quibûs Pœnitens te ſecummetipſo poteſt involvere. Belliſſimè inductîs coloribûs tibi depinget nonnulla ſcandala, afferet detrimenta à ſe excogitata, deſcribet, quàm difficilè ſit, removere occaſionem, & quàm facilè in eadem verſari abſquè peccato, tametſi non deſeratur, ut ſi plùs æquô credulum te præbeas, certò certiùs periculum incurſurus, & malè præcipitatam Abſolutionem ſis impertiturus. Nulla infertur injuria, tametſi non ſtatim fidem adhibeas dictis, antequam probè expendas velut monetã cæterùm uſitatam, quia res eſt magni momenti. Expende nonnihil, quænã & qualia ea ſint ſcandala in præſente caſu. Tota vicinia malîs exemplîs offenſa, quæ præbet concubinarius quiſpiã, palàm murmurat, & obloquitur, ipſe verò inſtar perdicis clausîs oculîs, ac in terrã immerſo capite, credit ſe à nemine notari. Age de removẽda concubina, en domus tota erit in armis, veluti expulſa meretrice ad ædium fores infamis erigeretur ſtatua. Sed dic mihi, vel populꝰ familiaritatẽ hanc anteà animadvertit, vel non obſervavit? Si non advertit: dimiſſio cõcubinæ non tibi majorẽ notã pariet, quàm ſi famulã domo emiſiſſes. Quòd ſi notũ vulgò fuit, non inde cõſequetur ulla famæ tuæ jactura, ſed redintegratio potiùs. Quantùm dein attinet ad emẽdationẽ promiſsã tantâ facilitate, inſpice clarũ Legis textum: *Semel malus, ſemper præſumitur malus, in eodem genere mali, durante eâdem causâ mali. De Regulis juris in 6.* Forſitan poſt Abſolutionem, uno veluti tractu detersâ malorũ habituum rubigine, novum recipient genium, & æris robur? Erunt ex carne, ſicuti antea, hoc eſt, ex teſta, quæ primô validæ tentationis inſultu diffringitur. Quod ſpectat ad magnam difficultatem deſerendi, vel removendi occaſionem peccandi, notandum eſt, quòd affectus, quo miſeri iſti ſordidis ſuis adhærent voluptatibus, longè ſupra verum eam fingat majorẽ. Naturale eſt, etiam paleam, qua pungitur id, quod amatur, videri ſariſsã. Tantùm quis timet, quantùm amat: & qui ſinè modo amat, ſinè ratione quoque timet. Unde hi cum pigro illo in Proverbiis deſcripto, non ſolùm trepidant à leonibus per ſylvam diſcurſantibus, ſed in medio foro; ubi nullus unquam occurret. *Dicit piger: Leo eſt foris: in medio platearum occidendus ſum.*

um. Prov: 22. 13. Sed age: ſit res oppidò difficilis: certum tamen eſt, niſi notabilis eſſet ſubeunda difficultas pro obtinenda beatitudine, non diceretur, violentiâ opus eſſe. *Regnum cælorum vim patitur. Matth: 11. 12.* Neque occaſionum fuga ſimilis pronuntiaretur abſciſſioni manûs, aut oculorum effoſſioni, ùt fieri imperat Dominus noſter, ſed perinde foret, ac ſi quis detraheret manicam, aut ſinè dolore raderet capillos. Sufficeret, ſi ad decidēdam hanc litem, Judex illorum adveniret utilitas, & videres, quàm promptè illius eſſent parituri ſententiæ, ſi imperaret ſeparationem propoſita ſpe obtinendæ hæreditatis. Sed quid dico? ſufficeret, ſi aliquando perſona talis fieret deformis, tetrica, & faſtidioſa; ô quàm celeriter ejus deſereretur familiaritas, olim tam grata! Tunc prætextus illi, quòd ſit domui neceſſaria; quòd non inveniatur famula paris fidelitatis; quòd illius dimiſſio hominibus daret anſam loquendi; tunc inquam, ſpecioſi hi tituli veluti nebularum montes momentô diſſolverentur, & proprio ſuo habitu appareret ſceleratum illud. *Nolo*, quod tamdiu perſonatum latuit ſub caligine larvæ. *Non poteſt fieri.*

Non itaquè minùs pernicioſum eſt aliud fraudis genus, quo familiariter ejuſmodi pœnitentes utuntur, & circumveniunt Confeſſarios, cùm ſe optimîs verbîs oſtendunt paratos deſerere occaſionem. Sed verba ſunt. Finita Confeſſione, poſt vernos promiſſionum flores ſuccedit ſterilis autumnus nullo executionis fructu. Moneo, nè fidem attribuas ipſis, & nè citra caſus extraordinarios (qui ab univerſali regula ſunt excepti) errorem hunc muneri tuo probroſiſſimum admittas, Abſolutionem nempe conferendo, priuſquam occaſio ſit ſublata, quādo tolli poteſt. (13.) Priùs ſagitta extrahēda eſt, ac tum medendum vulneri. Obſides anteà dandi ſunt, priuſquàm pax firmiter ſtabiliatur. Ejiciantur primò abominationes è Templo, & tunc de ſacrificiis Domino offerendis cogitandum. Non nego, quorundā (14.) eſſe ſententiam, poſſe primâ vice abſolvi pœnitentem, datâ promiſſione, ſe quamprimùm ſuæ ſatisfacturum obligationi, ac deſerturum malam conſuetudinem. Ego verò repeto, quod dixi: regulariter loquendo, nè id facias: Nam, pace illorum dixerim, qui te iſta docent; experientia, quæ Operarium informat ad ſuggerenda conſilia etiam Magiſtris, nobis demonſtrat (15.) pœnitentes tales in hunc modum abſolutos, finitô Paſchalî tempore non ſolùm nullam evadendi retia iſta gerere ſolicitudinem, verùm etiam inſtar ſylveſtrium caprarum inſanientium conſopiri. Centum inveniuntur prætextus &, antequàm removeantur peccandi occaſiones, multiplicantur potiùs lapſus, donec revolutô annô rurſus ſuccedat Paſcha, quo fiat copia

circumeundi, & divertendi apud alium Confessarium æquè incautū. Quòd si Pœnitens sæpiùs jam fidem fefellit tibi vel aliis, in præteritis Confessionibus datam, denuntio tibi, quòd illum non solùm nulla ratione debeas absolvere, sed neque possis. (16.) Ratio est, quia non est dispositus, conjiciendo se de novo, sinè necessitate, in gravissimum periculum non dimittēdi fæminam, quantumvis fuerit confessus: dum interim longè faciliùs discrimen potest effugere, eâ amandatâ ante Confessionem. Neque hôc locô valet paritas cum iis, qui merè sunt recidivi, quòd hi nempe absolvantur, tametsi promissis non steterint: non, inquam, comparationem hîc licet instituere. (17.) Nam occasio uno ictu tollitur, ubi è contrario effrænatis passionibus, non ita uno duntaxat actu resistitur, sed continuò in armis stare opus est. Idcircò infidelitas recidivi non clarè arguit defectum propositi, quem infidelitas prodit hujus Pœnitentis, qui promisit sese à periculo abstrahere, nec posteà præstitit. Taceo, quòd hæc ipsa separatio medium sit summopere conducibile ad emendationem, ideoquè, cùm negligitur, evidens est, vel nunquam firmum animi decretum præcessisse, vel voluntatem valde fuisse inefficacem, quæ illius usum intermittit. Denique si nihilominùs tibi pluris facienda viderentur præsentia verba pœnitentis, quàm opera præterita, & absquè justâ causâ eum censeres sufficienter contritum, ideoque absolvendum; placeat tamen audire, quæ tibi candidè loquor: non agis ùt bonus Confessarius; & si partes obis Judicis, certè non satisfacis officio Medici; (18.) ad quod adeò es obligatus, utì posteà demonstrabo. Sit contritus Pœnitens, quantùm tibi videtur, nihilominùs æquum non est, ut ipsum relinquas sanum in draconis faucibus, cùm possis eripere ex tam atroci periculo, cujusmodi est relapsus, remediô, quod est unicum adversus hoc malum, nempe urgendo, ut ea, ad quæ tenetur, præmittat; ac differēdo Absolutionem eò usquè, dum omnia impleverit.

Justa hæc severitas multò magis est necessaria circa peccatores publicos: illi enim supra malitiam occasionis proximæ, adjungunt quoque scandalū, duplicando hac ratione suam indispositionem infirmitate non tantùm gravi sed contagiosa. Istis animosiùs neganda sunt Sacramenta, (19.) non solùm non absolvendo sinè debitis experimentis, quando ad te Confessionis causâ veniunt, qui non es Parochus; sed longè minùs, si esses Parochus, indulgendo, ut stolidæ oves aversando proprium pastorem, incidant in Cōfessarium parùm prudentem, qui ipsos absolvat, aut rectiùs loquendo, pluribûs nodîs constringat. Sicuti publicum est eorum peccatum, ità publicam oportet esse conversionem. (20.) Imò debet quoque esse stabilita tempore,

quo

quò nihil ad explorandam veritatem est aptius. (21.) Alioqui populus jure offenditur, cùm videt, panem filiorum porrigi etiam canibus, neque discerni inter Dinam & Dalilam, inter coactos vi, & voluntarios, & in contemptum Apostoli Pauli, admitti ad mensam Redemptoris eos, qui perpetui convivæ sunt Sathanæ: quasi antiquata jam foret prohibitio, olim à gravi tubâ promulgata: *Non potestis mensæ Domini participes esse, & mensæ dæmoniorum 1. Cor: 10. 21.* Quoniam verò in aliquo rarissimo casu, etiam in hoc hominum genere inveniri potest dispositio quædam mira doloris, unà cum executione & efficaciâ, ac etiam repentinâ avulsione ab occasione malè operandi, non omittam hìc suppeditare consilium expeditum, quo juvari possit peccator publicus, ritè dispositus. Absolve illum, sed ad sacram Communionem non admitte, saltem in loco, ubi notus est. (22.) Nisi tamen ex Pastoris officio, quod geris, censeres, publicè pro concione promulgandam esse populo ejus conversionem, vel certè in congressibus privatis viris quibusdam prudentibus, quiquè alicujus sunt nominis, eandem significandam, per quos fama deinde in vulgus emanet; (23.) Cùm tantùm intersit tollere scandalum, ut, quando aliquis cæterùm liber à peccato, qualis est concubinarius relicta turpi consuetudine, si publicè de ipso opinio nondùm expulsæ mulieris circumvolitet, nihilominùs debeat in participatione Sacramentorum eundem sustinere rigorem, cui subjacent veri peccatores publici. (24.) Nam miser hic similis est titioni non integrè extincto, in quo licèt absit ignis concupiscentiæ, superest fumus, & consequens fætor mali exēpli.

Sed hìc liceat mihi promere doloris sensum vehementissimum, quo discrucior. Tot Regulæ, tot limitationes, tot cautelæ! quid demum proficiunt? sudant præstantes Theologi in tradendis ac dirigendis pro sacrosancto hoc judicio Sacerdotalibus sententiis, tot tamen quotidie absquè examine, discrimine, interrogatione, promiscuè absolvunt; occasiones proximas, & remotas, concubinarios & continentes, meretrices & virgines, modestos & scandalosos, & conscientiarum vincula agresti falce resecant. Satis ipsis est, audire: Pater, curabo ut me emendem: si potero tantùm, non ampliùs peccabo: Et hujusmodi pœnitentiæ debili voce prolatæ, proposito adeò languido ac inefficaci, sæpè etiam ore publici furis & concubinæ significato, mox respondetur: bene est, ità facias: elevatur manus, & repetitur: *absolvo te.* Non jam rumpendo, sed geminando eodem momento catenas duabus animabus, Pœnitenti non disposito, & improvido Confessario. Et quid mirum posteà est, si impudicitia velut alterum diluvium, sed flammarum infernalium, se non solùm in Laicorum campos effundat, eosquè contegat,

ſed etiam ſupra montes Armeniæ aſcendat, & Clerum quoque obruat atquè demergat? Facilitas, quâ multi Confeſſarii in quocunquè abſolvendo utuntur, ea eſt, quæ aggeres diſrumpit, viamquè aperit, ut quaquaverſum ſinè obice ſe effundat fætidiſſima eluvies. Interim non erit difficilè Pœnitenti à te dimiſſo, invenire aliquem eorum, qui ſecùs, ac laudatiſſimus ille ſenex, eâdem omninò formulâ benedicunt Jacobo electo, & Eſau reprobo. Sed quid eum juvabit benigna illa ſententia, per quam cum ipſo etiā condemnabitur Judex, qui eam pronuntiavit? *Benedicent illi,* veriſſimum, ſed quæ utilitas, ſi Deus *maledicet?* Quantò rectiùs ſe diſponeret talis Pœnitens, ſi (& hoc ipſum ei, vide, perſuadeas) ad digniùs ſuſcipiendam Abſolutionem, repetitîs precibûs, ac tum expletîs iîs, ad quæ tenebatur, ad te rediret, ſuamquè cauſam redderet meliorem, neque ad aliud transferret tribunal? Quòd ſi ipſi præplacet commutare tribunal potiùs, quàm ſuæ proſpicere cauſæ, penes ipſum ſit; ſine abire. *Ipſe in iniquitate ſua morietur:* tibi verò dicam cum Ezechiele: *Tu autem animam tuam liberâſti. c. 3. 19.*

Satìs prævideo, quòd in hunc modum procedendo cum malè diſpoſitis, ſæpè inclementer agi videatur. Sed quid faciendum? *noli fieri Judex,* monet Eccleſiaſticus, *niſi valeas virtute irrumpere iniquitates. c. 7. 6.* Si incōpoſitè ſe gerant, vociferentur, exaggerent, & deſperantibus ſimiles ſe oſtendant: patientia. Obverſetur animo præceptum illud *Exod: 23. 3. Pauperis quoque non miſereberis in judicio.* Non deſerenda eſt juſtitia, etiam ob pietatem in pauperes, non cedendum lacrymis, non mærori: cogita itaque, an ab æquitate liceat deflectere, ob vilem timorem ſermonis, qui fremat. *Juſtè, quod juſtum eſt, perſequêris. Deut: 16. 20.* Sit qui minas intentet propterèa, quòd concubinam abſolutione prives; num abſolves? Conſidera, nos non eſſe Dominos Sacramentorum. Solummodò, ùt Apoſtolus loquitur, audimus Adminiſtratores. *Diſpenſatores Myſteriorum Dei. 1. Cor: 4.* Quare aut renuntiandum eſt officio, aut debitô modô exercendum, nè Sancta porrigantur canibus, hoc eſt, vindictam ſpirantibus, furioſis, maledicis, improbis, blaſphemis, ac impœnitentibus; & nè projiciantur margaritæ ante porcos, hoc eſt in ſordidum libidinoſorum ſtabulum, qui nolunt ex fimo ſurgere.

(1.) Sanchez. in Decal. l. 1. c. 8. n. 1. Suar. de Pœnit. diſp. 32. ſect. 2, n. 4. (2.) Caſtropal. to. 1. tr. 2. diſp. 2. pu. 9. § 3. n. 2. (3.) Caſtropal. l. c. Graff. 1. p. Dec. l. 1. c. 26. n. 16. (4.) De Lugo de Pœnit. diſp. 14. ſect. 10 n. 152. Caſtropal. l. c. n. 12. Laym. l. 5. tr. 6. c. 4. n. 9. (5.) Jo. de Cardenas in Criſi theol. tr. 1. diſp. 18. n. 98. 100. 154. vide Suar. de Pœnit. l. c. n. 4. in fine, Laym. l. c. n. 9. verſ.

para-

parati interim. Coninck, *disp. 8. de Sacr. n. 134.* (6.) Jo. de Card. l. c. n. 161. (7.) Coninck. l. c. (8.) Coninck. l. c. Laym. l. c. c. 15. n. 11. Graff. de cas. reserv. d. 1. c. 18. n. 38. (9.) Ant. Perez. de Pœnit. disp. 3. c. 4. n. 65 (10.) Hurtado p. 1. tr. 1. n. 8. (11.) Castrop. l. c. n. 1. (12.) Megala l. 4. Instit. c. 6. n. 7. (13.) Tolet. l. 5. c. 10. n 13. Cajet. in Sum. V. Concub. Azor. 3. p. l. 3. t 6. Lopez. 1. p. c. 78. Coninck. l. 6. n. 133. Bon. de Matr. q. 4. pu. 14. n. 11. Sylv. V. Concub. Jo. de Card. l. c. n. 119. Filliuc. tr. 30. c. 2. n. 56. (14.) Jo. Sanc. disp. 10. n. 4. (15.) Castrop. l. c. n. 18. (16.) Hurt. l. c. n. 14. Jo. de Card. l. c. n. 131. (17.) Arriag. de Pœnit. disp. 38. sect. 5. Jo. de Card. l. c. n. 140. (18.) Castrop. l. c. n. 18. De Lugo de Pœnit l. c. n. 169. 171. (19.) Navar. in Sum. c. 21. n. 55. Laym. l. 5. tr. 4. c. 6. n. 8. S. Th. q. 80. art. 6. (20.) Laym. l c Henriq. l. 8. de Euchar. c. 56. Sa. V. Euchar. (21.) Tolet. l. 5. c. 10. n. 13. (22.) Navarr. l. c. n. 55. Laym. l. c. (23.) Henriq. l. c. n. 3. Sa. l. c. (24.) Navarr. in Sum. c. 16. n. 2. Castrop. l. c. n. 19. Sylv. V. Concub. q. 2.

CAPUT VI.

Quòd Confessarius gerat officium Medici, & de dotibus ad bene illo fungendum requisitis.

DUos fines habet Pœnitentia. Unus est, destruere ac delere culpas præteritas; alter, impedire futuras: ad eum ferè modum, quo ignis eodem tempore & putredinem consumit partis infectæ, & simul præservat integram. Ad primum contendit Sacerdos officiô Judicis, utì vidimus; alterum obtinet medici munere, quod nunc inspiciemus. Et tametsi officium Medici sit secundarium, metaphoricè, non propriè attribuatur Confessario, quemadmodum ei convenit esse Judicem, nihilominùs non minùs interest Pœnitentis, qui tametsi reperiat, à quo absolvatur, non tamen perinde facilè reperiet, à quo curetur. Ut quis ergo peritus evadat Medicus, tribûs oportet eum esse instructum dotibûs, quas etiam Philosophus in bono Consiliario desideravit, nempe *sit vir probus, prudens, & benevolus.*

Primò exigitur vitæ bonitas. *Sit probus.* Primus gradus hujus bonitatis est, non afferre ad administrationem salutiferi hujus Sacramenti conscientiam maculatam: quippe summum sacrilegium est, ùt nôsti, sordidis manibûs dispensare gratiam Divinam: nisi repentinus aliquis casus foret, ubi necessitas proximi tantùm moræ non concederet; veluti si vulneratus jam jam esset moriturus. (1.) Extra similes raros casus, si intrè te mortalem plagam de-

deprehenderis, debet omninò ea primò sanari, sive per Confessionem, sive per contritionem, nè cogaris audire Judicis tui amaram exprobrationem: *Medice cura te ipsum.* Quòd si grave tibi non sit, ut ad hanc ipsam curam expeditiorem reddendam, tibi etiam suggeram medicamentum, cape illud ex hoc devoto affectu, quem subjicio.

O Pater misericordiarum! magnum omninò, magnum dolorem tibi creavi. Justissimā equidē rationē habes de me conquerendi: *Filios enutrivi, & exaltavi, ipsi autem spreverunt me. Isa. 1. 2.* Sed quis est iste Filius tuus, indignissimus hoc nomine, nisi ego? Ego sum, qui non solùm nutritus immaculata carne tua in sacrosancto Missæ Sacrificio, sed evectus quoque ad potestatem dimittendi aliorum peccata in Confessione Sacramentali, te gravissimè offendi propriis meis peccatis. Si quis è plebe ità te tractâsset, quēadmodum ego, omninò intolerabilis foret injuria. Quid nunc fiet? quando ausus est illud unus ex domesticis tuis, & Sacerdos? Ah! Deus meus, summum Bonum meum, Creator meus, Conservator meus, & Redemptor benignissime, erravi, erravi! *Peccavi in cælum. & coram Te!* Confiteor: *jam nō sum dignus vocari filius tuus. Luc: 15. 21.* Nullam invenio abyssum, quæ me satìs abscondat præ confusione, quam mihi afferunt offensæ. O si meo quoque sanguine tibi possem restituere hunc ipsum honorem, quē summa mea ingratitudine abstuli! sed cùm nequeam ego miser illum reddere, dignare eum ex te ipso resarcire, Domine mi, tequè glorificare. Nulla gloria est, perdere peccatorem: Hoc est ostendere potentiam contra folium, quod à vento rapitur. Magna gloria est, delere in ipso peccatum, & immutare cor, ut tantùm te amet, quantùm offendit. Complaceat tibi, hanc magnam in me ostendere potentiam. Protestor, quòd peccata mea super omnia mala abominer, ex puro tui amore: odi tanquàm hostes tuos, detestor ùt injurias tuas, & oro humillimè, ut potiùs vitam à me auferas, si non conformem deinceps statui meo sim ducturus quem gero, Sacerdotis.

In hoc lavacro culpas tuas elues, antequàm cum Angelo Testamenti descendas, & aquam moveas Probaticæ in salutem peccatorum. Verùm nimis tenuis est virtus illa Sacerdotis, cui satìs est, non admittere sacrilegium. Necesse est ulteriùs eam progredi, ac tantam effici, quæ se etiam in alios abundanter possit effundere. Nutrix geminatō indiget alimentô, quo & se ipsam sustentet, & simul lactandæ proli sufficiat. Ità se res habet in Confessariis. Ipsis convenit duplex ille Spiritus, quem sibi poposcit Eliseus. *Obsecro, ut fiat in me duplex Spiritus. 4. Reg: 2. 9.* Spiritus, in cujus virtute evadant eodem tempore (ùt desideravit esse omnes Sacerdotes, S. Dionysius)

us) *& perfecti, & perficientes.* Tuū eſt, ſordidas intrare cloacas, Solis inſtar, quin tamen contamineris: inter purulenta verſaris cadavera, ubi neceſſe eſt ea prætervolare, neque pedem in iiſdem figere: periculoſa ſæpiùs oculos ferient objecta, & aures narrationes obſcænæ; imitandus Loth erit, quem ſacræ teſtantur literæ, & oculîs, & auribûs permanſiſſe illibatum. *Aſpectu & auditu juſtus erat. 2. Pet. 2. 8.* An non tibi eximia bonitas videtur eſſe neceſſaria, tanto muneri exequéndo? Excellens ſanè fuit Hieremiæ ſanctitas, & tamen, cùm illum Deus juberet familiariùs agere cum peccatoribus, memorem eſſe voluit, nè dum eos ſtuderet capere, ipſemet præda fieret. *Convertentur ipſi ad te, & tu non converteris ad eos. Hierem. 15: 19.*

Quòd verò neceſſaria ſit prudentia Confeſſario, extra omne dubium manet: *ſit prudens.* Ei, qui cauſam hujus poſceret, reſponderi poſſet quærēdo, cur viſu pollere nauclerum opus ſit? Tres actus continet hæc prudentia. Dirigere Pœnitentis actiones ad ſuum finem; eaſdem regere, nè aberrent, & corrigere, ac reducere aberrantes. Hinc intelliges, prudentiam, de qua nobis ſermo eſt, eſſe ex genere, quæ plùs commercii habet cum cælo, quàm cum terra, & quæ in conducendis animabus ad eum modum regitur, quo utuntur agentes iter per Arabiæ ſolitudines, nempe obſervādo ſtellas potiùs, quàm ſignatam veſtigiis ſemitam per arenas, fluctuum inſtar ventîs jactatas atque confuſas. Ratio eandem conſequendi eſt, eam poſtulare à Deo cùm ſit radius lucidiſſimi ipſius vultûs, ſimulquè haurire ex libris ſacris. Rem magnam! exclamat S. Thomas: (2.) videmus Medicos continuò pervolutare libros, ut remedium aliquod inveniant, quo ægro vitam prolongare valeant. Et tamen omnis caro fœnum, quod ſi non marceſcat hodie, areſcet die craſtino. Et Confeſſarii vix unquam pium aperiunt librum, inde utilem petituri aphoriſmum, quo reſtituant vel conſervent animabus ſalutem, quæ tamen æternùm vel victuræ ſunt, vel morituræ. Hinc illa obligatio, quam habet Confeſſarius, interrogandi, non ſolùm eſt ad implendas partes Judicis, utì jam explicatum eſt; ſed etiam ut inducatur ad porrigenda medicamenta idonea vulneratis; utì expenderūt & mandârunt plura Concilia, Vormatienſe, Lugdunenſe, Lateranenſe, gravibûs verbîs relatis in ſacros Canones. (3.) *Sacerdos ſit diſcretus, & cautus, ut more periti Medici infundat vinum & oleum vulneribus ſauciati: diligenter inquirens, & peccatorum circumſtantias, & peccati, quibûs prudenter intelligat, quale eis debet conſilium præbere, & cujuſmodi medicamentum adhibere, diverſis experimentis utendo ad ſanandum ægrotum.* Quæ verba ſatìs declarant ſupinam negligentiam eorum Confeſſariorum, qui os nunquam aperiunt,

nisi Pœnitentiam impositurí, vel daturi Absolutionem. Prudentia ista te docebit, studiosè observare Pœnitentis inclinationes plùs timidi, an audacis, an nimiùm suo adhæreat judicio, an inconstans in suis propositis: eumquè rectiùs agnosces, quàm ex alterius descriptione; veluti ex horologii indice perspicitur interior rotarum constitutio. Hâc ipsâ prudentiâ perspicies alteram naturam, superatu non minùs difficilem, quæ est habitus malus, magìs minusvè radicatus: & hic deprehenditur, prudenter indagando tempus, à quo Pœnitens hanc vivendi viam tenet. Ex hac disces accommodare & rationes, & formulas præsenti necessitati Pœnitentis, magìs minusvè dispositi atque capacis, quemadmodùm se adaptavit teneris mortui pueili mēbris Eliseus, ut eum ad vitam revocaret. Denique Prudentia te monebit, ut circumspicias opportunum curandi tempus, atquè interim non perterrefacias primò pœnitentem, sed ferrum providè abscondas, chirurgorum more, secùs quàm carnifices, qui hoc jactantes ostentant. Ut autem intelligas, quàm fructuosæ hæ sint observationes, lubeat earundem specimen aliquod intueri, infirmum nempe, de cujus salute actum jam esse videbatur, sed Medici prudentiâ restitutum. In quadam Italiæ civitate, (Nomen præstat tacere) Nonnemo Nobili oriundus prosapiâ, jam mortuis accensendus, generis sui splendorem turpi ac sordidâ domesticæ servæ familiaritate fœdaverat. Verminosa hæc plaga diversorum Confessariorum operam per annū exercuit, nullo laboris pretiò: quippe æger nulla admittebat medicamenta nisi noxia, quæ mollia erant ac lenientia: & cùm securim ad radicem admoveri cerneret, protinus exclamare cœpit: Non possum: visusque est detestabili amori tenaciùs adhærere affixus, quàm polypus scopulo, quem antea in frusta minutim discerpseris, quàm avellas. Denique infinitæ placuit Bonitati, perditum ad salutis semitam reducere, quando fortuitò in Confessarium incidit, qui peritus tractandì animos, citò perspexit, frustra adhiberi ferrum ægro adeò delicato, priusquam placido quodam leniretur sopore. Quare humanissimè ipsi primò compati cœpit ob severiorem agendi modū, quo erga eum usi fuerant Confessarii negantes Absolutionem. Nos inquit, aliam viam inibimus. Spondesnè mihi per fidem tuam, te dimidio duntaxat mense separare ab hac muliere? suspirat miser, consentit tamen, puduit enim, sine modo laxâsse habenas sensibus, nunc verò vel breve temporis spatium non concedere rationi. Itaque in villam, ait te, recipe, relictâ domi famulâ. Paruit. Et hem, nondum statuti abierant dies, cùm repentè adest Nobilis, atquè suam excipi rogat à Sacerdote Confessionem, tanquam paucis diebus jam virginitatis laureolam fuisset adeptus. Verissime,

mè, infert Confeſſarius, quoniam adverto, quòd probè ſcias tentationi reſiſtere, Abſolutionem tibi impertirer, permiſsâ etiam in eadem domo habitare fœminâ: verumtamen cùm malum ſit publicum, hinc vereor, an prudenter te poſſim abſolvere ſinè alio experimento. Quare ut cum majore ſecuritate id præſtem, hoc agamus: mutemus per alios quindecim dies habitationem; ſecedat in villam mulier, tuquè domi remane. Itaquè titulê anticipatæ pœnitentiæ præcepit, bis quotidie adiret certam Eccleſiam ad implorandam Divæ Virginis opem, atquè toties ſua manu pauperi largiretur eleemoſynam, nullâ aliâ factâ mentione de tollenda occaſione. Donec expletô menſis ſpatiô infirmus aliquantulùm fuerit roboratus: & tunc Sacerdos aliam medendi rationem aggreſſus familiariùs eum cæpit adhortari; voce, vultu, verborumquè pondere, depingendo, atquè ante oculos ſtatuendo ſcandali deformitatem, quod hactenus dederat; ignominiam ſibi ipſi ſuoquè nomini inuſtam; infamiam, quâ familiam genuſquè ſuum dehoneſtaverat; &, quod caput erat, iram ac indignationem Cœlitum. Et quid tandem ſperari poſſit de eo, qui velit inſtar ſordidi vermis cæno hærere involutus, quàm quòd à Divina Juſtitia in hoc ſtatu oppreſſo elidendum ſit caput? Conſideraret, quoties ei inferni pæna eſſet condonata. An non præſtaret, Dei patientiâ non abuti diutiùs & proſcriptâ famulâ honeſtè conſulere affectui, ſi aliter fieri non poſſet, ſibi parem in thori ſocietatem deligendo dominam? Nihil ſe præter ipſius ſpectare iſto conſiliô utilitatē. Fateri ſe, quidquid hucuſquè geſſerat, id omne in eum finem collimâſſe, ut divinæ gratiæ fieret capacior, dum piâ fraude inductus, ſaltem per aliquot dies abſtraheretur à peccandi conſuetudine. Ceterùm optare ſe, ut ei cor ſuum exhibere poſſet inſpiciendum, ubi clarè deprehenderet, quantô ejuſdem ſalutis æſtuaret deſideriô, quæ eò dignior eſſet comparari qualîcunquè pretiô, quò propinquior deſperationi. Hæc argumenta in hunc modum efficaciter ſimul ac ſuaviter propoſita, cor Juvenis altiùs penetrârunt, quàm Joabi lanceæ Abſolonem transfixerant, adeò, ut divinâ juvante gratiâ optimi Confeſſarii prudentiam & ſtudium, poſt paucorum dierum inducias, Deum inter & animam iſtam pax firma fuerit concluſa, & confirmata. Sublatô pravô commerciô, Nobilis honeſtiſſimi matrimonii vinculô illigatus, vitam omnino in aliam mutavit. *Mortuus fuerat & revixit. perierat, & invētus eſt. Luc: 15. 32.* Vide igitur, quid poſſit Confeſſarii prudentia. Si ab initio ea vivacitate erga pœnitentem uſus fuiſſet, quam ſub finem oſtendit, pro eo ut eum fuiſſet lucratus, certo perditionis diſcrimini objeciſſet, quādo jam ſenſim diſpoſitum ſervavit. Non ergo ſinè cauſa Eccleſiaſticus cùm

dixiſſet, quemlibet debere confiteri peccata ſua. *Non confundaris confiteri peccata tua*, mox ſubjunxit monendo, id non ſinè cautela eſſe cuivis faciendum: *& nè ſubjicias te omni homini pro peccato. Eccli. 4. 31.*

Denique tertiæ dotis locò requiritur à Confeſſario, ut *ſit benevolus*, habeatquè ardentem ſitim ſalutis Animarum. A natura matribus inſitus eſt amor ad ſublevandos labores, quos ipſi adfert prolis infantia; ſic & gratia, ut laborioſi hujus miniſterii faſtidium allevet, charitatem infundit, ſinè qua quotuſquiſquè illud diu ſuſtineret? Et tamen in Chronico Minorum memorabilis refertur ſententia cujuſdam Presbyteri ejuſdem Ordinis. Si pedem, inquiebat, jam intra paradiſi limen intuliſſem, & converſus animã cernerem egentem Confeſſione, credo, me quamprimùm è veſtigio ad eidẽ ferendam opem advolaturum. Nè à me expetas hujus charitatis menſurã; aliam enim nequeo tradere præter eam; quam Apoſtolus juxta omnem dimenſionem deſcripſit, latitudinis, longitudinis, altitudinis, ac profunditatis. Latitudinis quidem, ad amplectendos omnes peccatores, divites æquè ac pauperes: Nobiles & plebejos: Longitudinis, audiendo ſine defatigatione: Altitudinis, extrahendo de fæcibus terrenis, ac ſublevando ad Deum animas: Profunditatis, accommodando ſe quorumcunquè infirmitati, nullo nauſeantis ſignô editô ac refugientis attrectare vulnera.

Conſiderate, ajebat parochis ſuis S. Franciſcus Saleſius, noſtrâ ætate propoſitus non minùs in abſolutam ideam Confeſſarii, quàm perfecti Prælati: Conſiderate, quòd vos Pœnitentes ſub Confeſſionis initium omnes, appellent Patres: proinde exhibete illis cor paternũ. Suſcipite eos cum pietate, audite patienter, nullùm vobis afferant faſtidium mores aggreſtes, ignorantia & inconſtantia: nunquam ipſis ſubtrahite auxilium, qualeſcunquè ſint, aut quocunquè vobis conſtent labore: Animæ ſunt ſordidæ, negari non poteſt, ſed (quemadmodum & margaritæ immerſæ luto) non idcirco minùs pretioſæ; nam per manus tuas lotæ ſunt in ſanguine Agni innocentis, & deſponſatæ Deo, olim accipient pro dote æternitatem, eruntquè ſupra ſidera Auguſtiſſimæ Reginæ.

Poſteaquàm his tribûs dotibûs excoluimus bonum animarum Medicũ, ſupereſt modò, ut eidem exponamus ægritudines & morbos curandos. Verùm quis omnes enumeret? non paucioribus anima noſtra laborat defectibus, quàm corpus, & tamen in ſolo oculo obſervavit Galenus centum ac duodecim infirmitates, quibus eſt obnoxius. Id ergo agamus (ſiquidẽ propoſitum nobis non eſt, integrum conſcribere volumen) ex omnibus ſeligamus debilitates cõmuniores & graviores, hoc ordine. Totus homo ex pec-

ca-

cato Originali remanet vulneratus. In intellectu per ignorantiam, in voluntate per affectionem dissolutam, quæ ei obluctatur; & non minùs in parte superiore, quàm inferiore, ob turbationem propriarum passionū. Et quod deterius est, supra hæc vulnera quotidie accedunt novæ plagæ ex peccatis actualibus, adeò ut misera anima in veritate exclamare possit: *Cōciderunt me vulnere super vulnus. Job. 16. 15.* Proinde ostendemus primò rationem sanandi intellectum, auferendo ignorantiam: deinde modum curandi cordis duritiem, atque præfractam ac rebellem expugnandi voluntatē. Inde deveniemus ad duo vitia, quæ sedem suam in superiore animæ parte fixerunt, blasphemiam & avaritiam: demum ad alia duo mala inferiorum potentiarū, vindictam irascibilis, & impudicitiam concupiscibilis. Et denique in complementū doctrinæ, subjungemus remedium pro subsidio scrupulosorum. In his morbis ordine ostendemus originem unde nascuntur, ac signa, sic ut etiam latentes possint cognosci; afferemus pro singulis medicinas, quæ magis sunt obviæ, & opportuniores: ut Confessarius noster, velut Angelꝰ dictꝰ: *Medicina Dei*, totū sanet restituatquè hominē, possitquè dicere imitando Dominum, cujus personam sustinet: *Totum hominem sanum feci. Jo: 7. 23.*

(1.) Coninck q. 64. de Sacram. ar. 6. n. 22. De Lugo de Sacrā. disp. 8. Sect. 9. n. 151. (2.) S. Thom. Opusc. 65. (3.) Cap. Omnis utriusque sexûs de Pœnit.

C A P U T VII.

Quomodò Confessarius curare debeat ignorantiam.

MAxima & luctuosissima dissolutio, quæ unquam Naturæ accidere posset, foret, si primum mobile, quod incredibili volvitur celeritate, cursum sisteret vel unicô etiam momentô. Tunc enim subitò immoti hærerent omnes orbes cælestes eidem subjecti; itaquè subtractô arboribꝰ, animalibus, cæterisquè viventibus subsidiô, communis omnium interitus repentinus consequeretur. Verum est, hujusmodi funestam confusionē nunquam in mundo magno, Dei providentiâ gubernante evenisse. Sed quid prodest, si toties eam sit videre in mundo parvo, turbato per peccatum? In hoc parvo Universo, homine inquam, primum mobile est Intellectus, qui, si non secum rapit violenter cæteras potentias, veluti dominantis imperiô, saltem ducis instar præit trahitquè amicè. Et tamen quis explicet, quoties prima hæc nobilissima sphæra fixa hæreat, motum prohibente ignorantiâ? unde mirum non est, si postea unà cum ipsa reliquæ facultates langueant,

eaquè videantur ſubſequi accidentia lethalia, quæ nominantur culpæ. *Omnis peccans eſt ignorans.* Quare ad ſolicitum Confeſſarium, tanquàm aſſiſtricem Intelligentiam pertinet, conſervare curſum hujus primi Mobilis, auferendo ignorantiam, quæ eundem moratur.

Verùm hac in re, quantùm in ulla alia, ſingularî opus eſt prudentiâ. Quippe quantumvìs ignorantia, ùt ità loquar, ſit quoddam mentis venenum, nihilominùs ægritudo noſtra eodem ſubinde indiget (ùt in aliis venenis videmus accidere) ad arcendam mortem. *Etiam venenis egemus.* Explico mentem meam. Quandò voluntas debilis eſt ad operandum, tunc expedit intellectum nonnihil cæcutire, ut aliquæ obligationes non cognitæ excuſent à culpa harum tranſgreſſionum, quas æquè eſſent violaturi, ſi earundem haberent notitiam. Hinc neceſſe eſt diſtinguere duas ignorantias, quarum una adverſatur pœnitenti, altera favet, & pro diverſitate caſuum aliter atquè aliter ſe gerere. Exemplum ſume ex modo, qui ſervari ſolet cum ægris dormiturientibus. Somnus, qui eſt quies aliqua, atquè reſtaurat ſenſus, ſpiritus, & membra, nullatenus impeditur à Medico, quin potiùs fovetur. At ſopor ille, qui eſt naturæ peſtilens lethargus, omnî ſtudiô & violentîs etiam remediîs, ferrô & igne ſolet oppugnari, ac profligari. Idipſum tu quoque imitare. Incides fortè in pœnitentem cæcum, ſed bonô ſuô: obſervatur exempli gratiâ, Matrimonium eſſe invalidè contractum, ideoquè nullum, quod ipſe non videt, cùm ignoret occultum impedimentum. Sine ipſum in iſta innocente cæcitate dormire (1.) quia ſi ei oſtenderis morbum ſuum, neque in promptu habeas medicinam, quâ medearis, aperies quidem oculos, ſed quemadmodum primis noſtris parentibus aperuit peccatum, grandi ſuo malô. Nec ſe ſeparabit à cohabitatione cum muliere, neque cohabitando ſe continebit à diverſis exceſſibus. Rectiùs ei occultè procurabis Diſpenſationem, quâ obtentâ de neceſſitate admonebis, ità, ut præcipitii altitudo inſpiciatur, quando cadendi periculum jam præteriit. E contrario alius tibi occurret Pœnitens, quem ſomnus evidenter ad mortis præcipitium deducit, cui oportebit omni conatu diſcutere lethargū, priuſquàm eo oppreſſus omninò pereat. Continget aliquando illum dubitare de aliqua obligatione, neque curare informari certiùs, & ſic ipſius ignorantia erit vincibilis, &, ùt loquuntur, craſſa: Aliàs non ſolùm negliget informationem accipere, ſed cùm expoſita ei fuerit veritas, mox claudet oculos, nè cogatur intueri, itaquè ignorantia non ſolùm erit craſſa, ſed affectata. In his caſibus quis non videt, quòd eam Confeſſarius teneatur removere, utpote quæ Pœnitentē reddit culpabilē, & gratiæ ponit obicem? (2.)

At-

Atquè ut ad particularia deveniamus, & instructio existat fructuosior: Tres ignorantiæ in Pœnitente à te sunt auferendæ. Prima ignorantia est eorum Mysteriorum, quæ tenentur credere omnes Fideles, estquè cōmunius hoc malum, quàm apprehendat ille, qui non multùm inter homines rusticanos in pagis est versatus. Duplex circa hanc materiam extat Theologorum opinio. Multi censent, notitiam explicitam SS. Trinitatis, & Incarnationis, necessariam esse necessitate medii ad salutem (3) conformiter Christi verbis: *Hæc est autem vita æterna, ut cognoscant te, solum Deum verum, & quem misisti Jesum Christum. Jo: 17. 3.* Alii contrarium sentiunt, eam cognitionem non nisi ex præcepto necessariam esse, & salvari illum posse, qui citra culpam mysteria ista non addidicisset. (4) Si primæ adhæreas opinioni, necesse est, non semel sed sæpiùs expetas lacrymarum fontes, quos optavit Hieremias: *Quis dabit capiti meo aquam. & oculis meis fontem lacrymarum? & plorabo die ac nocte interfectos filios populi mei. c. 9. 1.* Ad deplorandam amarissimo fletu tot animarum perditionem, quæ extremâ horum Mysteriorum ignorantiâ obrutæ, unùm hoc sciunt, quod nihil sciant, & verissimè possint dicere: *sed neque si Spiritus Sanctus est, audivimus. Act: 19. 2.*

Verùm cùm ex lacrymis nullum profluat pereunti auxilium, conveniens erit, ut cum rudibus istis, qui tibi occurrerint, aliquem sustineas laborem, ac primò instruas patienter, demum absolvas; quia antequàm saltem actum aliquem internum fidei circa dicta Mysteria eliciant, non sunt capaces Absolutionis, neque etiam recipiendæ gratiæ. (5.) Quòd si alteram amplectaris sententiam, nihilominùs te manebunt spinæ, licèt non adeò pungentes: considerando, quòd miseri isti sæpe sæpiùs laborent ignorantiâ culpabilî, multùmquè noxiâ, & tamen ex una parte obversetur illorum ruditas & incapacitas, ex alterâ temporis premat angustia, quæ non sinit eos instruere quantùm opus foret; denique non videantur tot miseri mortales absquè remedio in tanti momenti negotio derelinquendi. Existimo proinde optimum fore in tantis angustiis consilium: obligare hoc genus hominum ad frequentandas eas Ecclesias, ubi diebûs Festîs explicantur ejusmodi necessaria Mysteria, ut addiscant. At si eorum Parochi essent ex illorum numero, quos deridet Propheta dicens: *O Pastor, & idolum! Zach: 11. 17.* Pastores lignei, os habentes sed sinè voce: *os habent & non loquuntur*, utendū esset aliâ industriâ à gravibus viris commendatâ. Obligandi erunt rudes isti ac incapaces, quando intrà annum recurrit memoria primariæ alicujus solemnitatis, ad interrogandum doctiores se: quid sibi velint in Ecclesia ejusmodi celebritates, & quam habeant significationem. Hac ratione vel ap-

pre-

prehendent Mysteria, vel saltem interrogando satisfacient obligationi indagandi veritatem, etsi non assequantur.

Altera ignorantia est circa necessitatem tam Contritionis, quàm Propositi, quæ ad Sacramentum Pœnitentiæ cum fructu suscipiendum requirūtur. Multi Peccatores videntur sibi fingere & imaginari Confessionem ad modum vectigalis, quod Christus imposuit peccato. Ità, ut, quemadmodū nemini moveri lis solet aut quæstio advehenti novas merces, si modò Principi consuetum pendat vectigal; parùm quoque referat nova committere peccata, dummodo satisfaciant, sequè submittant præscripto oneri, ea corā Sacerdote recitandi. Quare cùm se parant ad Confessionem, omnem collocant solicitudinem in ordinandâ serie & peccatorum numero exponendo: doloris verò modica habetur ratio. Abusum hunc jam alio in loco deploravimus, nunquam tamen, utì meretur, poterit defleri satìs; siquidem hinc Sacramentum istud, quod est secundus Baptismus, multis animabus efficitur lavacrum si non exitiosum, certè inutile, & quæ sibi videntur mundatæ, lotionem nè quidem attigerunt. *Generatio, quæ sibi munda videtur, & tamen non est lota à sordibus suis. Prov: 30. 12.* Tui itaque erit officii, non solùm ad dolorem istum excitare Pœnitentem, utì dicemus postea, sed admonere quoque de necessitate, quæ ipsi incumbit, ut bene se posthac disponat, repræsentando ac demonstrando ipsi, Confessionem sinè dolore efficaci esse corpus sinè anima, &, quando deinceps se præparaturus esset ad illam, sciret, multò magìs incūbendum esse in peccatorum detestationem, quàm in eorundem examen.

Præter hæc, longè difficillimū erit, cognoscere & sanare alium lethargum vulgarissimum, qui est circa peccata omissionis. Venenum Aspidis ex eo genere est, quod mortem affert, sed citra dolorem: unde, teste Galeno, consueverant Alexandrini erga minoris delicti reum hac veluti clemētiâ uti, eumquè aspidis morsu è medio tollere. Hujus omninò indolis sunt dicta peccata. Venenum nempe habent, quod omnium minimè sentitur, sed non minùs est nocens: quod te frequenter adstringet manifestare tempestivè pericula infecto, & adhibere medicinam. Contigit aliquando, ut Imperator Carolus V. confiteretur (nescio ob quas causas) Sacerdoti cuidā rurali, sibiquè ignoto; & postquàm se accusaverat suorum errorum solitâ pietate, subdidit pro more: nihil aliud, mihi occurrit. Quid? inquit Sacerdos, (qui fuerat vir majoris spiritûs ac prudentiæ, quàm externa referebat facies) Domine, itane finivimus? *Dixisti peccata Caroli, dic nunc peccata Cæsaris.* Volens ingenuè significare, Personæ cujus humeris Orbis incumbit, satis

ſatis non eſſe, more privati hominis ſe examinare, ſed advertendum animū ad graviſſimas omiſſiones, quæ facillimè in tam diverſis negotiis interveniunt, ut bellis aſſiduis, quibûs erat involutus, tributorum exactionibus, miniſtrorum expeditione, electione Magiſtratuum, pangendis fæderibus, ſtatuendis præmiis atque ſuppliciis, alloquiis publicis, circa quæ, veluti in moderanda ſphæra vires humanas excedente, facilè Principis animus poterat vacillare, qui etſi foret ex ſublimibus Intelligentiis, meminiſſe tamen debuit, ſe eſſe mortalem. Hoc ipſum ſentio adhibendum noſtro caſui. Multi accedunt ad Cōfeſſionem, & *dicunt peccata Caroli*; ſed *non dicunt peccata Cæſaris.* Exempli locò producamus perſonam Parochi, ut gemina ratione juvet propoſitum noſtrum. Confitetur talis Sacerdos, qui habet curam animarum, ſequè accuſat levis alicujus impatientiæ erga domeſticos, levis detractionis verſando inter amicos, *& dicit peccata Caroli*, ſed *non dicit peccata Cæſaris.* Non dicit, ſe præcipitante lingua celebrâſſe Miſſam, eâ geſtuum irreverentiâ, quæ horrorem poſſet creare; & ſimilia: dum videmus, talia abſquè ſcrupulo committi à Sacerdotibus Chriſtianis, in offerendo Auguſtiſſimæ Triadi carnes Agni immaculati, qualia non invenirentur apud Ethnicum Sacrificulum, qui ſordidam Plutoni porcam immolat. Et quid adhæc dicit Dominus? *Maledictus qui facit opus Dei negligenter. Jerem. 48. 10.* Sacrificium perAntonomaſiam appellatur: Opus Dei, quia ipſi ſoli poteſt offerri. *Dicit peccata Caroli*, ſed *non peccata Cæſaris.* Non dicit, ubi expendātur proventus Eccleſiaſtici, qui convertuntur omnes ad promovendos, & ex humili conditione in ſublimiorem ſtatum attollendos conſanguineos; & tamen unanimiter definitum eſt à Canonibus & Doctoribus, eam portionē, quæ remanet ex honeſta ſuſtentatione Paſtorum, eleemoſynæ locò eſſe elargiendam: cùm equum ſit, converti in alimenta pauperum eam pecuniā, quæ eſt illorum ſanguis. (6.) *Dicit peccata Caroli*, ſed *non dicit peccata Cæſaris.* Non dicit, quòd jam tot annîs reſideat in uno pago, nec tamen unquā populo prædicaverit, quaſi non fulmina, ſed inania duntaxat eſſent tonitrua, formidabiles illæ comminationes à Deo factæ: *Væ Paſtoribus Iſraël, qui paſcebant ſemetipſos, & greges meos non paſcebant! Ezech. 34. 2.* Et quaſi non fixum ac indubitatum eſſet inEccleſia, quòd Paſtores teneantur lege Divina docere, (7.) quæ eſt indiſpenſabilis, & à Chriſto ipſis inſinuata hujuſmodi verbîs. *Paſce oves meas. Jo. 21. 17. Dicit peccata Caroli*, ſed *non dicit peccata Cæſaris.* Non dicit, quòd locò illius ſolicitudinis, quâ aberrantes oves deberet quærere, eas interdum diſſipet, & repellat aſperîs verbîs, quādo ſponte ſua Confeſſionis gratiâ accedunt. Quòd modò ſe fingat impeditum,

tum, modò infirmum; acsi idem esset pertrahere Sacerdotem ad Confessionale, ac dicere huic monti, *Tolle, & jacta te in mare. Matth: 21. 21.* Dictum hoc esto pro exemplo omissionum multis Magistris, Dominis, Patribus familias, Judicibus, operum præsidibus in officinis, qui sæpenumero *obdormiunt in morte*, neque perpendunt commissos errores, quasi die judicii Dominus solummodò quæstionē esset instituturus cum servo negligente de talento perdito, & non etiam actionem exacturus non dati ad usuram. Huic dissolutioni occurrere teneris admonendo quemvis, & dedocendo hujusmodi ignorantias. Et si scire cupis, quantùm bono publico conducat eas evelli, cogita, quàm bellam faciem Mundus indueret, si nemo statûs sui officio deesset. An non sufficeret istud ad reducendam subitò innocentiam, quæ ab initio vix se in conspectum dedit, & mox fugam arripuit?

In his admonitionibus semper ante oculos habe Pœnitentis utilitatem, & hac ratione multos evades molestissimos labyrinthos. Concionator publicè docens, veritatem debet aperire, etsi sinè fructu alicujus in particulari, cui loquitur, imò interdum cum damno; *opportunè, importunè*, ùt ait Apostolus. At non ità Confessarius, qui in privato instruit. Quare si advertas, Pœnitentem admonitum de suo periculo, non uti remediô in præsenti, utì oporteret, differ in commodius tempus verba. *Est tacens*, ait Ecclesiasticus, *non habens sensum loquelæ:* & hoc est vitiosum, *& est tacens: sciens tēpus aptum. c. 20. 6.* quod est laudabile. Si dubitas, expende in bilance hìc spem fructûs, illic timorem damni, quod potèst enasci; idquè elige, quod prævalet. Quòd si spes superat (sed parumper) timorem, fac ità. Expecta paululùm, donec Pœnitens Absolutionem acceperit, & tum admone illum, (8) ut, si ipse contra expectationem tuam repugnaret tibi, nova hæc oppositio non te impediat à conferenda Absolutione, dum non est in bona fide; ac quasi repentina procella non te à portu prohibeat unà cum ipso, tūc cùm jam appulisti. Sed quæres, quòd si Pœnitens ipsemet anteà jam in suspicionem veritatis devenerit, quid mihi tunc agendum? an revelandum ei verum, licèt prævideam, notitiam hanc ei cessuram in detrimentum? respondeò, omnino sic esse faciendum; (9.) aliàs non solùm permitteres errorem, sed etiam approbares; quod nunquàm fieri potest. Verùm in hoc ipso casu manifesta veritatem, sed paulatim, neque plùs, quàm quæritur, Sapientis monitum observans: *Priusquam audias, nè respondeas verbum Eccli. 11. 8.* Exemplum esto: sit, qui se matrimonio illigavit, editô ante illud cōtractum votô castitatis, nunc verò Pœnitens rogat, sitne validum suū matrimonium. Responde affirmando, nulla facta debiti mentione, quod prohibe-

hibe-

hibetur petere. Et ſi ille poſteà de hoc ipſo quærat: poſſumnè ergo ſatisfacere debito, quod ſecum fert ſtatus conjugatorum? affirmabis quidem, ſed non declares, quòd, cùm poſſit reddere, non poſſit ſimiliter petere. Verbô: cautè procede, & vadum priùs explora, antequam te eidem committas. Ità ſolemus eos, qui longo tempore tenebroſo detenti fuerunt in carcere, ſenſim educere ad lucem, nè languida offendatur pupilla. Ipſemet Salvator noſter non omnes eodem modô curavit cæcos, quibuſdam enim ſubitò, aliis lentè lumen reſtituit: daturus hinc documentum Confeſſariis, quòd, ſi cæcitas pernicioſa ſit, conveniat quamprimùm magna libertate alterius mẽtem illuminare: at quando utilis cenſetur, ità ut cognitio potiùs videatur novam præbitura occaſionem, vel faciliùs, vel fortiùs offendendi, tunc magnâ in iſta curatione opus erit cautelâ.

Cæterùm in genere loquendo, longè majore libertate quis procedere poteſt, quando ignorantia eſt circa præcepta naturalia, quàm cùm eſt circa poſitiva. Ratio eſt, quia illa rariùs invenitur, & quando adeſt, raró eſt innocens & inculpabilis, & ſi eſt innocens, raròea poteſt diu in tali ſtatu durare, reclamante ipſi aſſiduè lege viva, quam ſecum in corde homo circumfert. (10.) Proinde non eſt credendum facilè iis juvenibus, qui in Confeſſione aſſerunt, nullum ſe in mollitie agnoviſſe peccatum, atquè ideo reticuiſſe. Faciliùs evenire poſſet, ut, tametſi ignorantia in perpetrando impudicitiæ ſcelere eſſet culpabilis, non tamen foret ſimiliter culpabilis in ea tacenda: (11.) quia malitia illa apprehenſa confusè ſub ipſo actu peccaminoſo, adeò tenuem ſui relinquit memoriam, ut facilè in conſcientiæ luſtratione elabatur. Itaquè in iſto caſu, in quo non habuerunt remorſum obligationis quòd ſub præcepto teneantur confiteri, non erunt repetendæ ceu invalidæ Confeſſiones præteritæ (12.) ſed ſufficiet, ut aperiant tempus impudicitiæ ſilentiô tectæ ejuſquè numerum exprimant.

Sufficiat, hæc dixiſſe, de tollenda pœnitentium ignorantia. Vide nunc, ne illam, quòd multò magis neceſſarium eſt, in te ipſo ſuſtineas. Medicus, quamvis æger ſæpè alteri poſſis reddere ſanitatem, nunquam tamen id præſtabit ignorans & imperitus.

(1.) Sanchez de matr. l. 2. diſp. 38. n. 7. De Lugo de Pœnit. diſp. 22. ſect. 2. n. 21. (2.) Sanch. l. c. n. 2. Lugo l. c. n. 23. (3.) Molina in 1. parte. q. 1. ar. 1 diſp. 2. Val. 2. 2. q. 2. p. 4. 5. Sanchez in decal. l. 2. c. 2. n. 8. (4.) Caſtrop. t. 1. tr. 4. diſp 1. p. 9. n. 7. Laym. l. 2. tr. 1. c. 8. n. 5. Coninck. diſp. 14. dub. 9. n. 163. Riccard. in 3. diſt. 25. ar. 4. q. 1. Mich. Medina. l. 4. de recta in Deum fide. c. 10. Sa. V. Fidel. Sot. in 4. diſt. 5. q. un. ar. 2. dub. 1. (5.) Sanch. l. c. n.

23. (6.) *Conc. Trid sess. 25. c. 1. de ref. Lugo. to. 1. de Just. disp. 4. sect. 2. n.9. Vasq. de eleemos. c. 4. n. 8. Valent. 2. 2. disp. 3. sect. 4. Less. de Just. l. 2. c. 4. dub. 6. n. 47. Molina de Just. to. 1. disp. 144.* (7.) *Trid. sess. 23. c. 1. de refor. Tolet. l. 5. c. 5. n. 7. Sanch. in dec. c. 3. n. 15. Sa. V. Paroch, & V. Fides. Navar. man. c. 25. n. 135. Possev. de offi. Cur. c. 3. n. 1. 3. Sot. de Just. & Jure l. 10. q. 1. a. 3. Barbosa de pot. Paroch. c. 15. n. 2. Castrop. to. 1. de obs. fest. disp. 2. p. 4. n. 5. Bonac. de 3. Dec. praecept. q. 1. p. 2.* (8.) *Sanch. de matr. l. 2. disp. 38. n. 5. Arriaga de Poeni. disp. 43. sect. 4. n. 15. Medina C. de Confess. q. 19. concl. 3. coroll. 1.* (9.) *Sanch. l. c. n. 14.* (10.) *Vide Sanch. in Decal. l. 1. c. 16. n. 33. Azor l. 1. c. 13. q. pr.* (11.) *Navar. in cap. Fratr. n. 82. Suar. de Pœn. disp. 23. §. 4. n. 6.* (12.) *Suar. l. c. n. 7.*

CAPUT VIII.

Quomodò procedendum sit Confessario in curanda cordis duritia.

AD votum successerat Moysi in Ægypto tenebrarum discussio, ex oculis improbi Pharaonis, at non æquè feliciter laboravit in expugnāda cordis duritia. Nescio an te fortunatiorem fore sperem cum tuo pœnitēte; ità ut, postquàm ejus mentiem depulsâ ignorantiâ, quâ fuerat obscurata, serenaveris, etiam voluntatem valeas emollire. Certùm omnino est, quòd non raro, utì scriptum legimus *Job: 41. 15. Cor ejus indurabitur tanquàm lapis.* Nihilominùs tentandum est, qua ratione illud frangas: huc enim collimant actiones omnes, quæ tibi tanquam Medico sunt obeundæ, ad excitandum in miseris his infirmis (qui eò sunt deteriores, quò magìs voluntarii) magnum aliquem dolorem ob præterita peccata, & efficax propositum eadem non repetendi. Ostendam hìc aliquas rationes, quæ in tam laboriosa curatione videntur observandæ.

Et ut ad radicem mali quàm primùm descendamus: Scito hanc cordis duritiam, tametsi in voluntate resideat, veluti propria sede, nihilominùs tamen originem suam trahere ab intellectu. *Attendi, & auscultavi*, clamat Propheta: *Nullus est, qui agat Pœnitentiam super peccato suo, dicens: Quid feci? Hierem. 8. 6.* Vide, unde proveniat, quòd *nullus agat Pœnitentiam*: quia nullus dicit: *Quid feci?* Quis unquam, si ex proposito perpendit serio, quid egerit peccando, non illud continuò tollendo studet delere, & in nihilum redigere? Hôc ergo positô, oportet intellectui adhibere primum remediū,

quod

quod præstabis propositis pœnitenti sub finem Confessionis ejusmodi motivîs, unde apprehendat & ponderet inæstimabilem peccati malitiam. Atque ut motiva ista usui accomodatiora reddamus, veluti ferrum expeditiùs tractandum, revocabo ea ad duo capita, ad Deum, & peccatorem; siquidem peccatum velut amphisbæna infernalis, simul ac semel utrumque duplici ferit injuriâ. Ad primum caput pertinet primò injuria, quâ peccator afficit Deum suum, dum in contemptum tantæ Majestatis præferre voluit voluptates suas, adeò graviter ab ipso prohibitas. *Per prævaricationem legis, Deum inhonoras. Rom: 2. 23.* Secundò ingratitudo, quam similiter ostendit peccator erga Deũ, eum offendẽdo post tot ac tanta beneficia tam naturæ, quàm gratiæ, communia & particularia, occulta & manifesta, ab ipso recepta, imò tunc, cùm ea actu conferrentur: quasi non omnî momentô in potestate esset illius Domini tam indignè habiti, eum subitò præcipitare ad inferos. *Haccine reddis Domino popule stulte, & insipiens? Deut: 32. 6.* Tertiò horrenda injuria, quæ infertur à peccatore Christi Redemptioni, cui temerarius quodammodò tentavit renovare Vulnera, iterare opprobria, quando opere perpetravit id, quod causam dedit Crucifixioni, nempe peccatum. *Rursum crucifigentes sibimetipsis Filium Dei, & ostentui habentes Hebr: 6. 6.* Ad alterum caput damni, quod peccatori ex delicto resultat, spectat jactura dolenda gratiæ Divinæ, cujus vel unicus gradus, uti tradunt Sancti Doctores (1.) universa naturæ bona superat. *Omne aurum in comparatione illius arena est exigua. Sap: 7. 9.* Secundò jactura paradisi, facta illius permutatione cum amara, detestabili & momentanea voluptate, itaquè nihili omninò facienda. *Pro nihilo habuerunt terram desiderabilem. Psal: 105. 24.* Tertiò brevitas vitæ, quæ nemine obstante citò relinquenda est. *Quæ est vita vestra? vapor est ad modicum parens, & deinceps exterminabitur. Jac: 4. 15.* Quartò. Mors incerta, quæ subitò ac improvisò illum potest abripere. *Videte, vigilate, & orate: nescitis enim quando tempus sit. Mar: 13. 33.* Quintò. Horror judicii, quod ipsi instar gladii supra caput impendet, neque ab eo advertitur. *Viri mali non cogitant judicium. Prov: 28. 5.* Sextò, tormentorum jam in inferno paratorum æternitas: ubi post tot milliones annorum, quot sunt in maris littore arenæ, quot in äere atomi, necdum vel momentum funestæ illius noctis, quam nulla sequitur aurora, præteriit. *Cruciabuntur igne & sulphure, & fumus tormentorum eorum ascendet in sæcula sæculorum. Apoc: 14. 10.* Septimò, miseranda servitus, quâ efficitur mancipium diaboli, tyranni, & impostoris, qui quantùm nunc allicere studuit ad peccatum, tantùm posteà inferet pœnarum. *Quantùm glorificavit se, & in deliciis fuit, tantum date illi*

tormentum, & luctum. Apoc: 18. 7. Præter hæc, ad abrumpendum depravatæ indolis cursum, quæ in relapsus impellit fortiter pœnitentis animo imprimenda erit irrefragabilis hæc veritas, quòd quantò plùs augetur peccatorum numerus, tantò magìs crescat difficultas consequẽdæ salutis: quòd mali habitus semper plùs vigoris acquirant, magìs obscuretur animus, & frangatur, semperquè indignior fiat auxiliis Divinæ gratiæ: diabolo crescat audacia, auctoritas, viresquè ad oppugnandum; peccatori autem è contrario magìs magisquè deficiant ad resistendum. Quî ergo fieri moraliter possit, ut toties relabendo æternam evadat damnationem? Nihil profuit Samsoni sæpius rupisse funes; demum vinctus periit. *Nesciens, quod recessisset ab eo Dominus. Jud: 16. 20.* Ità nihil peccatorem juvabit, aliquoties antehac excussisse catenas & compedes, si miser rursus se iis induat. Forsitan dedignabitur Deus, hôc modô offẽsus, ei submittere auxilium; aut, cùm habuerit, non succedent Contritio & propositum; Itaquè perfidus in potestate tartarei hostis derelictus (veluti Samson in unguibus Philistæorum) intelliget, gravẽ esse deceptionem, dicere: *Egrediar, sicut antè feci, & me excutiam.* Patrabo hoc peccatum, & posteà confitebor, quemadmodum alia fui confessus. Non ità se res habet. Tardat quandoque Dominus, sed tamen adest tandem. *Nè dixeris: peccavi, & quid mihi accidit triste? Altissimus enim est patiens Redditor. Eccli. 5. 4.* Motiva ista fusiùs exposita sunt in Instructione Pœnitẽtis, quæ huic quoque servient loco. Meminisse tamen te velim, ea parùm valitura, si scripta tecum circumferas, nisi meditando virtutem quoque horum profundè in animum demittas. Erit Confessionale tuum Organum quoddam, pulchra quidem specie, sed nullo animatum spiritu Imò etsi vim tibi loquenti inferas, tamen cùm spiritus tepet, necesse est etiam langueat oratio. *Non dabis voci tuæ vocem virtutis.* Sermo tuus balistæ ictus erit, sed sine pila ferrea, quo concuties, non franges obstinationem.

Plurimùm autem dictis tuis robur adimeret alia confusio, quæ foret, si verbis essent contraria opera, neque linguæ responderet manus. Parùm enim fiditur medicinis, quæ Medicus infirmus præscribit. Et licèt febrim intra venas occultam ità presseris, ut Pœnitenti videaris sanissimus, quâ argumentorum efficaciâ nihilominùs reprehendes in aliis id, quod tu ipse intra sinum foves & amas? Hæc est causa, (ùt meritò timendũ est.) damnosæ illius compassionis, quam ostendunt multi Confessarii erga Pœnitentium vulnera, quia in alienis plagis, compatiuntur (quod naturale est) propriis. Nobilis quidam Transalpinus percontabatur virum doctum, essentne eadẽ peccata in diversis regionibus æqualiter gravia. Quippeni? respondet Theolo-

ologus, an non Deus in diversis quoque Mundi partibus idem est, sibique similis? Quia, infert Nobilis, non ubique inveni Confessarios in omnibus ejusdem sententiæ. In Polonia si fortè largiùs potando indulsi genio meo, excessum istum benignè sinè correptione prætermisit Confessarius: at quando carnis illecebrâ victus in alienæ uxoris inhonestam consuetudinem incurri, tam luculentâ me castigavit objurgatione, ut terror solus mihi pro freno esset, meque inhiberet à relapsu. Modò curiositate tractus veni in Italiam, ubi & vini abundantia, & usus nocturnarum visitationum, iisdem criminibus, & intemperantiæ, & libidinis me involverunt. Sed hìc incidi in Confessarium prorsus ab altero diversum. Crapulam mihi exprobravit tanquam sacrilegium, dimissâ etiam sinè levissima admonitione impudicitiâ. Ità ipse: eodem exemplô ostendens, quantùm prosint suaves correctiones Confessariorum, & quantùm retrahat ab his liberiùs adhibendis animus sibi ipsi malè conscius, ejusdemquè medicinæ indigus. *In quo enim judicas alterum, te ipsum condemnas. Rom: 2.*

Itaque, qui Confessarii munere fungitur, non simplici duntaxat utatur admonitione; necesse est, reprehensionem quoque admisceat. Errat vehementer, qui illam non adhibet. *Qui increpationes relinquit, errat.* Ità legitur *Proverb: c. 10. 17.* Qua in re duo tibi suggerā consilia perquam utilia, unū circa temp9 reprehesionis, circa personā alterū. Primò nè corripias Pœnitentē ante finitā Confessionē (2.) quia verba tua facilè præberent occasionē pluribus, tacendi aliquod peccatū, & venenū, quod in lingua natat jam jam evomendū, resorbendi. *Da gloriam Deo, fili mi, & confitere: indica mihi quid feceris, nè abscondas:* ait Josue (*Jos: 7. 19.*) ad perfidum Achan, paternè ipsum potiùs compellando, quàm Judicis authoritate, usque dum eum induceret ad confitendum furtum, & ut diceret: *Verè ego peccavi, & sic feci.* Postquàm confessus est, tunc usus debitâ severitate, subjunxit: *Quia turbâsti nos, exturbet te Dominus in die hac.* Comprobando sic observationem à me hìc propositam. Quod ad personam attinet: tria genera Pœnitentium sunt, quos non expedit objurgare, Pusillanimes, Contriti, & qui authoritate aliquâ sunt conspicui. Reprehendendi non sunt ii qui pusilli sunt animi, nè timor degeneret in desperationem, & ad casum impellat. Parcendum contritis est, quia, qui insolitô modô compunctum severè exciperet, ille aggrederetur ultrò sese oblatis clavibūs ad alienum arbitrium submittētem. Non increpabis deinde alicujus authoritatis homines; hoc enim debita illorum gradui reverentia postulat. *Seniorem nè increpaveris, sed observa ut patrem. 1. Tim: 5.* Circa hos peculiariter imitare naturam, quæ novit in flori-

ſioribus porrigere medicinam; imò Chriſtum ipſum tibi imitandum propone in iis compoſitiſſimis correctionibus, quas nuntiari mandavit diverſis Epiſcopis in Apocalypſi, miſcendo, quantùm licuit, quidpiam laudis reprehenſionibus. Delicatum adeò Nobilium palatum eſt, ut cibos, nedum medicamenta averſentur, niſi probè ſint conditi. Quapropter cautè illos admone, & cùm (ùt fieri ſolet) aliàs verecundi ſint, attende, nè confuſionem è vultu promicantem plùs æquô accendas. *Non incendas carbones peccatorũ arguens eos. Eccli. 8. 13.*

Auſteriùs nonnihil cum iis agendum eſt, qui aſperioris ſunt frontis, & cordis duri, ſua recenſent peccata, veluti illuſtria enumerarent facinora, atque ad Confeſſionem accedunt, tanquàm in triumpho ſua oſtentaturi flagitia. *Induraverunt facies ſuas ſupra petram. Jerem: 5. 3.* Contra hos, atq; alios, qui ſunt inculti, rudes, atque incapaces mitioris tractationis, exequere Apoſtoli mandatum. *Increpa illos durè, ut ſani ſint. ad Tit: 1. 13.* Congrua & opportuna verba erunt ejuſmodi: *Inveterate dierum malorum. Plene omni dolô. Plene omni fallacia. Inimice omnis juſtitiæ.* Aliaquè Sanctis viris uſitata: ità tamen, ut eorum Zelus in te nullâ aſpergatur impatientiæ maculâ. Imperturbatus ſit animus, etſi turbationis ſpecies foris appareat; quemadmodũ in ſole, qui licèt aliquando eclipſetur, apparens duntaxat, non vera ſubeſt eclipſis.

In genere loquendo, cùm difficilè ſit mediam tenere viam, ſi ad alterum deflectendum eſt, præſtat excedere ſuavitate, quàm rigore. Sic enim plùs impetrabis à Pœnitente, cùm Confeſſariis id eveniat quod vitibus, quæ nunquam ſunt fœcundiores quàm inter Olivas conſitæ. Hæc non ideo dixerim, ut imiteris eos, qui ſub prætextu benignitatis, non medentur. Nam etſi Confeſſarius imprudens poſſit Pœnitenti afferre damnum exaſperando vulnera, quibꝰ mederi deberet, neutiquàm tamen cõparandũ eſt damnũ illud cum eo, quod excitant tot Confeſſarii muti, qui nunquam os aperiũt, niſi dulciſſima verba Heli Sacerdotis propinaturi: *Nolite facere rem hanc.* Cavete vobis, quantùm poteſtis, & mox abſolvunt, non ſolùm non reſecando, ſed nè incidendo quidem partem infectam. Unde provenit, ut ipſimet Pœnitentes ſæpenumerò doleant, ſequè deceptos querantur hac intempeſtiva benignitate, ac ſe rurſus accuſent de enormioribus peccatis, quòd dubitent, an bene à Confeſſario fuerint percepta, qui ea irreprehenſa tranſmiſit. Quantumvìs magnum damnum inferat grandinis tempeſtas, plùs tamẽ nocet extraordinaria ſerenitas: ut hinc tolerabilior fuiſſet Palæſtinis ſaxeus, aut plumbeus turbo, qualis tamen ſubinde accidit, quàm longa annorum tran-

tranquillitas, Eliæ temporibûs exorta, quando tribûs annîs cum semestri nulla se in conspectum dedit nubecula.

Verùm aliquoties, ut saxea corda compunctionis aquâ fluant, non satis est ea pulsare semel, repetendi sunt ictus. *Percussit bis silicem. Num: 20. 11* Continget, ut quidam etiam adductis omnibûs rationum momentîs, & adhibitis reprehensionibûs nihil moveantur, nequè ea signa edant, unde judicentur ritè dispositi: quemadmodùm si difficiles se monstraverint in acceptanda pœnitentia ipsîs injuncta, minusvè promptos ad præstandam necessariam restitutionem, vel sui accusationem crebrîs palliarent excusationibûs, sequè nimia contenderent expedire festinatione, aut alia parùm probata dolentis animi indicia præseferrent. Tunc repetendæ sunt industriæ. Itaquè alterum remedium, quod tibi suppedito, efficacius jam memoratô ad vincendam quamcunquè duritiam, est Oratio. Sed priusquàm te horum usum armorum doceam, necesse est eorum robur ac valorem cognoscere.

Dudum contra Naturam questus est Plinius, quòd hominem nudum omnino ac inermem in hanc lucem edidisset, cæteris animalibûs tam providè munitis. Ineptè, utì sæpiùs solebat, accusabat illam Providentiam, cujus non penetrabat consilia: quasi etiam ipse cuperet eorum adscribi numero. *Qui quæcunquè ignorant, blasphemant. Judæ. 10.* Si armîs destitutus est homo, an non manus habet? His clausum tenet integrum armamentarium; adeò, ut cusis, emissisquè per balistas fulminibûs non modò se reddere queat formidabilem, ululatu lupum, rugitu leonem, sed cælum quoquè ipsum tonãdo efficere. In hunc modum responderi poterit Peccatorum lamentis, quãdo identidem exaggerando propriam fragilitatem videntur tacitè incusare Providentiam, suorum lapsuum auctorem, quòd illos non ex ære, sed luto formasset. Sed nunquid non vobis Deus reliquit Orationem? Scitote itaquè (jure ipsis poterit reponi) quòd in sola Oratione vobis instruxerit locupletissimam officinam, in qua lutum vestrum chalybe solidius efficere, & non solùm scuta, quibûs vos contra hostes vestros defendatis, sed & omnis generis tela, & enses ad inferendam cladem possitis fabricare. Contulit Deus tantam vim & efficaciam Orationi, ut, quandò ab ipso quidpiam petitur ad salutem spectans, nequè petitio aliquo laboret defectu, certò ac infallibiliter obtineatur, quod petitur. (3.) De quo quidem ità certos nos esse jussit divino suo ore, ut, qui dubitaret, vel eum potestate defecisse, vel fictè promisisse, insanire videretur. Imò ut excitaret torporem nostrum ad arripiendum hoc remedium, effecit illud non solùm opportunum, sed etiam

necessarium: cùm probabilissimum sit (4.) saltem de lege ordinaria (quæ est illa, quam Providentia communiter sequitur) quòd post primam gratiā cætera auxilia ad salutem non accipiantur, nisi petantur. Ut propterea in libro *de Ecclesiasticis dogmatibus*, cujus Auctor habetur S. Augustinus, scriptum legatur: *Nullum credimus ad salutem, nisi Deo invitāte venire, nullum invitatum, salutem suam, nisi Deo auxiliante, operari; nullum nisi orantem, auxilium promereri. c. 56.* Hic stylus est Curiæ cælestis, conferre gratias suas prō-ptissimè, sed supplicantibus. Adeò, ut magni Nominis Theologi doceant, quòd quibusdam peccatoribus penitùs excæcatis, insanis & induratis, subtracta sint non solùm auxilia extraordinaria gratiæ efficacis, sed & solita provisio gratiæ sufficientis, (5.) & solùm ipsis relicta sit facultas sufficiens sese Deo commendandi, ùt videtur deduci posse ex celebri Concilii Trid: sententia: *Deus impossibilia non jubet, sed jubendo monet, & facere quod possis, & petere quod non possis. Sess: 6. c. 11. ex Aug: de nat: & gr.* Si non utantur clave hac aurea, ad hauriendum ex divinæ misericordiæ cella vivificum liquorem prostratis suis viribus, nulla spes ipsis superest, effugium nullum, pereundum est. Nequè ulli nisi sibi ipsis mortis suæ causam possunt adscribere, quia voluntaria illa negligentia recurrendi ad Deum, sufficientissimè illorum peccata reddit voluntaria, ac voluntariam perditionem. Quod si verum est, quid porrò evidentiùs declarare potest necessitatem orandi? Cùm pestifera lues præteritis annis universam occupâsset Siciliam, nequè Medicorum paucitas par esset maximæ ægrorum multitudini, visum est in publicis viis & plateis præconum voce proclamandum unicum mali remediū, quod erat, haurire potum ex nive. Optanda hodie esset tanta vocis contentio, quâ in plateis audiretur ab usurariis, in lupanaribus à meretricibus, à prædonibus in sylvis, atquè ab iis maximè, qui longo jam tempore immersi sunt flagitiis, perciperetur consilium: commendate vos Deo, commē-date vos Deo! Animæ perfidæ, & propè dixerim perditæ, bene advertite. Nullum inter vos atquè damnatos intercedit discrimen, nisi quòd in potestate vestra sit, uti oratione. Videte pontem unicum vobis relictum, per quē tot mala, quibûs circumdati estis, effugiatis. Nisi in isto salutem quæratis, jam jam Tartarus vos cruciandos ignibûs apprehendet. Nihil vobis aliud superest, nisi, quemadmodùm scorpioni flammis cincto, sinè remedio desperatio.

Sed relictis his, ad te redeo. Virga ista, quæ mira patrare solet etiam in cordibus induratis, dupliciter tibi debet esse usui. Ardentibus votis Numini commendandus à te erit Pœnitens malè dispositus; eiquè significanda,

id-

idipſum pro ſe faciendi, neceſſitas ſumma: atquè demonſtrandum, quòd, utì jam dictum eſt, in ipſius poteſtate ac manibus conſiſtat, obtinere à Deo mutationem animi, & vitæ ſuæ, præſidiô Orationis, factaquè mutatione, perſeverantiam. (6) Oſtende illi quoquè modum efficaciter orandi, nempe cum humilitate, perſeverantiâ, & fide: (7) Quia particulariter circa ultimam conditionem fidei, duplici modô graviſſimè poteſt errari, per exceſſum ſcilicet & defectum. Peccant exceſſu, qui, cùm in accumulandis ſceleribus ſint aſſidui, paucis quibuſdam precatiunculis ad Divæ Virginis honorem recitatis confidunt, non ſecùs, acſi ſub exitum vitæ ſecuritatis literas pro ſuis poſſent impetrare peccatis, &, quæ eſt peccantium Advocata, conſtituere flagitiorum Patronam. Aufer itaque ab ipſis tam perniciofam deceptionem, quia ſicuti nullum eſt corporibus peſtilentius venenum, quàm quod cum lacte bibitur, ità nihil eſt animæ magìs lethiferum, quàm cùm Oratio efficitur peccaminoſa: *& oratio ejus fiat in peccatum. Pſ: 108. 7.* Non enim inſtituitur ad tollendam ex ſinu animæ mortem, ſed ſoporem lethalem conciliandum. Errant deinde alii defectu confidentiæ (quorum numerus videtur eſſe major.) Hi, cùm in aliquod peccatum fuerint lapſi, intermittunt conſuetas devotiones, falsò perſuaſi, ſe, quamdiu vivunt in tali ſtatu, nihil inde capere utilitatis: itaquè negligunt ad Deũ recurrere, quòd dicant, indignos ſe eſſe qui exaudiantur. Hi quoque omnî ſtudiô dedocendi ſunt ſuum errorem, apertè demonſtrando, quòd, tametſi quis perdiderit gratiam, & ipſa opera bona tantùm non præſtent, ut is non habeatur pro mortuo, conducant nihilominùs per modum diſpoſitionum redeundi ad vitam: juvant quoquè, nè Deus ità repentè gladium eorum cervicibus impendentem ſinat cadere: juvant, ut concedat tempus confitendi, dolendi, & ſe præparandi: juvant nè improviſus adveniat ad exigendas rationes tunc, quando conſcientiæ libri plùs ſunt intricati. Quòd verò indignos ſe judicant, qui audiantur; eſt illud velamentum pigritiæ, ſpecie reverentiæ. Deus exaudire nos non debet intuitu bonitatis noſtræ, ſed ſuæ. *Non propter vos ego faciam, domus Iſràël, ſed propter Nomen Sanctum meum. Ezech: 36. 22.* Exigit ſervitia, ut exaudiamur: vult habere ſibi ſupplices. (8.) Hinc fit ut Peccator aliquis plùs obtinere poſſit, quàm Juſtus, ſi majorem habeat fiduciam, præ iſto. Nam, licèt Oratio illius, qui eſt in ſtatu peccati, careat meritô, quia meritum provenit ex charitate, poteſt tamen habere efficaciam, quia vis & efficacia procedit ex fide: (9.) Et hoc eſt idipſum, quod juxta S. Baſilii interpretationem inſinuavit Chriſtus, quando dixit: *Si non dabit illi, eò quòd amicus ejus ſit, propter improbitatem tamen*

men ejus (quod idem eſt, ac, *propter importunitatem*) *dabit illi. Luc: 11 8.* (10.)

Quòd ſi etiam diſtinctiùs tibi dari praxin eorum deſideras, quæ huc-uſquè in iſto Capite expoſuimus, accipe ſequentem. Quando Pœnitens tu-us manifeſtandi ſe tibi finem fecerit, quantùm neceſſe eſt ad cognoſcen-das ipſius iniquitates & inclinationes. ſi non eſſet optimè diſpoſitus; ſelige ex motivis initiò hujus Capitis adductis rationes quaſdam robuſtiores, ma-giſquè illius capacitati ac neceſſitati idoneas, quibûs eum meliùs ad Abſo lutionem diſponas, exaggerando peccata ab ipſo commiſſa, non tamen ge-neraliter duntaxat, neque nimiùm diſtinctè. Non nimis in genere, quia doctrina univerſalis non admodùm videtur eſſe utilis: Non diſtinctè ni-mis, nam ſi cuivis delicto volueris annectere ad monitionem, eris oppidò moleſtus & faſtidioſus. Reſtat itaquè, ut ſecernas unum ex notabilioribus, & circa ea verbis tuis ſtudeas excitare deteſtationem, atquè animoſum de-cretum; quod cætera omnia involvat. Cùm autem poſſet accidere, ut in prolixa Confeſſione ea, quæ majoris ſunt ponderis, memoriâ elaberentur, adhibe ſignum, quod ab aliis non advertatur. Quidam ſingulis digitis aſſi-gnant peccatum aliquod mortale ex iis, quæ frequentiùs ſolent recurrere: Blaſphemias, Furta, Odium, Luxuriam, Omiſſiones circa præcepti proprii ſtatûs, ac tum ſuo tempore ſingillatim, quæ caſu occurrerint, proferunt, Ego ad tam minutam obſervationem non deſcenderem, niſi viri doctiſſimi in ſuis libris (11.) longè ſublimioribus iſtô, me docerent, in elaboranda gemma adeò pretioſa, qualis eſt gratia, longè excellentior adamante, etiã minutias non eſſe prætereundas Si deinde his omnibûs peractîs, nihilo-minùs in extraordinario caſu cor indurati hominis non emolliatur, non i-deò deſpondendus eſt animus, nequè veluti poſt irritum aſſultum ſolvenda obſidio. Perge, & excitatô ſaltem in Pœnitente deſideriô recuperandi ſa-nitatem (rarô in hoc ægrorum genere, attamen neceſſariò) præſcribe illi, quoties in die coram venerabiliſſimo Sacramento, aut Beatiſſimâ Virgine debeat ſupplex flagitare hanc contritionem, donec elapsô temporis ſpatiô (uti præſentes poſtulabunt circumſtantiæ) ſive dierum, ſive hebdomadum, mutata voluntate ad te redeat, petatquè Abſolutionem. Et talis mutatio admirabilis per experientiam te docebit vim atquè robur Orationis; cui tu intereà ipſemet quoquè debes inſiſtere, ad obtinendam à Deo miſeræ hujus animæ ſalutem: ſiquidem oportet hîc imitari, quod Jobum feciſſe legimus, & ſtygio lupo maxillas elidere, prædamquè eripere, mordicùs appre-henſam. *Conterebam molas iniqui, & de dentibus illius auferebam prædam. Job: 29. 17.* Nequè ſolùm in his rarioribus caſibus, ſed etiam in reliquis, Oratio,

tanquàm inſtrumentum omnium tuarum actionum, in miniſterio tam ſublimi erit adhibenda. Hanc oportet præcedere, comitari ac ſubſequi. Antequàm te conferas ad excipiendas Confeſſiones implorandum eſt Dei auxilium, nè erres. *Da mihi, Domine, ſedium tuarum Aſſiſtricem Sapientiam, ut mecum laboret. Sap. 9. v. 4. & 10.* Invocandum eſt illud, cùm jam aures præbes confitentibus, præſertim in quibuſdam difficilioribus caſibus, ut ſecurè eos reſolvas. *Cùm ignoremus, quid agere debeamus, hoc ſolùm habemus reſidui, ut oculos noſtros dirigamus ad te. 2 Par: 20. 12.* Invocandum eſt denique finito opere, ut tibi Deus clementiſſimè dignetur condonare omnes errores, in tam ſancto exercitio admiſſos, & ratum habeat, atquè perficiat id, quod ille ſolus eſt operatus. *Confirma hoc Deus, quod operatus es in nobis, à Templo tuo. Pſ: 67 29.*

Summoperè autem deſidero, nè exiſtimes, obſervationes iſtas nimiùm eſſe moleſtas, ſcrupuloſas, atquè ſuperfluas. Deniquè quodnam omnium difficillimum opus eſt, quod Divina Providentia aggreditur, niſi mutare cor peccatoris? quippè hìc ſolùm invenitur reſiſtentia in materia contumaci, & refractaria operanti. Quare nulla unquàm induſtria videri debet immodica, quâ prædictum cor diſponatur tuâ operâ, ut ſe patiatur à Deo tractari, quemadmodùm argilla in manu figuli, qui ex vaſe contumeliæ intendit formare vas honoris. Ex altera parte præcipitando hanc curationem ex impatientia, luculentum animæ tuæ vulnus infliges, cùm & tibi, quod aliis medicis, eveniet, qui ægros occidunt impunè. Si gravem in munere tuo admittes negligentiam, malum redundabit, & in malè curatum, & malè medentem, parî utriuſquè exitiô. Quare antequàm Abſolutionem impertias Pœnitenti, vide, an in ipſo inveniantur debitæ diſpoſitiones circa peccatum. *Occide, & manduca. Act: 10. 13.* ſibi dictum audivit S. Petrus tunc, quando vidit deſcendere linteum plenum ſerpentibûs &c. quod ipſi è cælo parabatur in cibum. *Occide & manduca.* Ut hinc quivis Sacerdos intelligat, ad audiendas Confeſſiones expoſitus, *ut peccata populi comedat*, quòd, ſi talia peccata necdum mortua ſunt per contritionem, aut ſaltem moribunda per attritionem neceſſe ſit priùs occidere, antequàm comedat, Pœnitente efficaciter diſpoſito ante Abſolutionem ad dolorem. Aliàs illæ viperæ devoratæ vivæ, mortem afferent, primò quidem Matri, quæ eas peperit hoc eſt, Peccatori, & tum incantatori, qui ſuâ ſocordiâ illas vivere permiſit, nempe Confeſſario. *Occide* itaquè, *& manduca.*

(1.) *S. Aug. tr. 72. in Joan. S. Thom. p. 2. q. 118. ar. 9. ad 2.* (2.) *Caſtrop. de Sacr. Pœn. tr. 23. diſp. un. p. 19. § 2. n. 4. in fine.* (3.) *S. Th. 2. 2. q. 83. ar. 15.*

ad 2. Suar. to. de rel. l. 1. c. 23 n. 2. &c. (4.) Suar. l. c.c. 28. n. 7: Leſſ. l. 4. de Summo Bono c. Tertio quia eſt medium. (5.) Bellarm. Contro. to. 3. l. 2. de Amiſſione gratiæ, & ſtatu peccati. c. 14. Tertiò obſervand. Card. Pallau. in arte perfect. l. 2. c. 2. Vide etiam Suar. l. c. c. 28. n. 3. in fine. (6.) Vaſq. t. 2 ar. 9 q. 114. Suar to. 3. de gra. Diſp. 12. de merito. c. 28. to. 2. de rel. l. 1. c. 26. n. 5. (7.) S. Th. 2. 2. q. 83. ar. 15. Suar. l. c. à c. 23 ad 28. (8.) S. Thom. l. c. ar 16. ad 2. Suar. l. c. c. 25. n. 3. in fine. Tolet. in Joan. 16. Annot. 31. (9.) S. Thom. 2. 2. q. 83. ar. 15. ad 3. Laym: L. 4. Tr. 1. c. 1. n. 10. § Maximè. (10.) S. Baſ. de conſt. monaſt. c. 2. (11.) Laym. de Sacr. Pœnit. c. 13. n. 9.

CAPUT IX.

Quomodò ſe gerere debeat Confeſſarius erga Blaſphemos.

IMaginare tibi hominem quempiam, qui nunc in hunc Mundum introductus appareat, & ſubitò plùs quàm humano lumine illuſtratus, uno ſimplici intuitu aſpiciat & comprehendat multitudinem, varietatem, conſenſum, unionem, ac majeſtatem rerum omnium admirabilem, quæ hoc Univerſum conſtituunt; poſſetnè is in tanto mentis ſtupore atquè ecſtaſi judicare poſſibile, ut Auctor adeò pulchræ Machinæ ab ullo blaſphemetur? Et ſi posteà intelligeret, non unum duntaxat inveniri, ſed millenos ac millenos, qui eum blaſphemiis laceſſant, atquè hos ipſos eſſe, quorum gratiâ Univerſum iſtud fuit creatum, cæli Conditoris imperiô præfixum ſibi curſum peragunt, elementa laborant; An non hôc auditô, velut æſtiô percitus, in furorem ageretur, puderetquè cum hoc hominum genere communem habere naturam? Et tamen hic eſt exceſſus, quem ſiccîs oculîs quotidie intuemur, dum blaſphemia iſta, quæ ſacroſanctum Dei Nomen injurioſè invadendo, jurè dici poteſt prodigium iniquitatis, modò ob frequentiam vix curatur, & pro nihilo habetur. Nunc ad ipſam curam, & primarium ſcopum noſtrum accedendo, omiſsâ celebri diviſione blaſpemiæ in hæreticam, ac ſimplicem, eam ad noſtrum propoſitum duplicem cõſiderabimus. (1.) Sunt nonnulli, qui horrendas illas voces ex concepta ira, ſtultiſſimè contra Deum proferunt: alii verò, ſtimulante quidem irâ, ſed adverſus creaturas inſaniunt. Priores veluti rebelles Notorii, manifeſtâ rapinâ Deo honorem auferunt, poſteriores tanquàm occulti prædones, tectô furtô eundem diripiunt. Quod ad primum genus attinet, raro eveniet, ut tam ſtulti ac rabioſi dæmones ad pedes tuos accidant, cùm nemo adverſus Deum bellum ſuſcepturus ſit, qui non priùs ſibi ipſi hoſtis extiterit, exutô omni humanitatis ſen-

ſenſu. Et ſi quandò contigerit, ejuſmodi aliquem te offendere, erit plerūquè is è peſſima lutorum fæce quiſpiam, qui cum nummis animam, & cum anima intellectum perdiderit. Plures ſecundi generis inveniūtur homines, qui choleram intùs accenſam, neſciunt alia ratione reſtinguere, niſi (veluti totidem parvi Veſuvii) impiiſſimorum verborum flammas in altum evomant, *ponantquè in cœlum os ſuum. Pſ. 72. 9.* Tametſi poſtea proteſtentur, ſe non habere intentionem eouſquè extendendi ſuum peccatum.

Loquēdo itaquè de iſtis; familiaris eorum ſermo eſt, cùm exradeſcūt: *Corpus Chriſti, Sanguis Dei.* Et ubi in Lege antiqua tanta erat divini Nominis veneratio, ut ſummo ſolummodò Sacerdoti liceret illud aureæ lamine inciſum in fronte geſtare, quando intrà Templum fungebatur officiô, nunc quoties reſpiratur, toties illud impiiſſimo ore contaminatur ob res viliſſimas, & nugas: Hôc ſedantur furiæ, teguntur fraudes, injuſtæ obſignantur negotiationes. Docent tamē aliqui DD. (2.) quòd verba ejuſcemodi, *Corpus Dei, Sanguis Dei*, quandò impetus ille, quô proferuntur, non intendit ipſum Deum offendere, non ſint blaſphemiæ, &, qui ſic loquitur, etſi non prodat, ſe linguam in ore ferre Chriſtianam, non tamen habere diabolicā. Verùmtamen pace illorum judico, in praxi frequenter contrariam ſententiam eſſe veram, quam tradunt graves Doctores (3.) ità, ut prædictæ voces, *Corpus, Sanguis,* ſæpiſſimè à gravi culpa non poſſint eximi, etſi nullam contineant falſitatem, neque ex ira contra Deum profundātur. Ratio eſt, quia hi, qui timoratæ ſunt conſcientiæ, iis auditis graviter commoventur, apprehenduntquè inſignem Divinæ Majeſtatis contemptum; ipſi quoque talium ſermonum auctores, niſi à conſuetudine penitùs ſint excæcati, poſtquàm ſubſidit effervelcens bilis, & mens novo ſerenatur lumine, ſæpiùs hanc ipsā advertunt irreverentiam, & de ſe pœnas repetunt. Signum itaquè eſt, quòd hæ voces juxta communem ſenſum apertam contineant Divinitatis vilipēſionem, ideoquè veluti blaſphemiæ ſint fugiendæ. Præterquàm, quòd, ſi non forent blaſphemiæ, ſæpenumerò ſint perjuria, adhiberi ſolita ad addēdum pondus comminationibus, quas ſeſe vindicaturi faciunt ejuſmodi verbis: *per Corpus Dei, hoc non impunè feceris! Per Dei Sanguinem, hoc mihi lues!* itaquè in cæteris. Adeò, quocunquè modô voces has accipias, veluti enſis manubriô carens, te omni ex parte vulnerabunt. Optarem proinde, ut honor Dei conculcatus te immensô Zelô accenderet, ad exterminandas è linguis Chriſtianorum indigniſſimas has voces, earumquè ſimiles, atquè ad ablegandas in abyſſum, unde prodierunt. *Factus eſt in corde meo, quaſi ignis exæſtuans, clauſuſquè in oſſibus meis*, dicebat Hieremias c. 20. 9. *& defeci, ferre*

re non sustinens. Et cur istud? *Audivi enim contumelias multorum.* Quæ sunt istæ blasphemiæ adeò usitatæ, *& terrorem in circuitu*, qui in piorum consequitur animis.

Sed quibus utendum est remediis adversùs hanc phrenesin? hîc lenia nihil proficient, quia morbus talia non expetit. Sacrosanctum Conciliū Lateranense (4.) denuntiat omnibus Confessariis, quòd, si blasphemis non imposuerint congruas pœnitentias, se ipsos illorum delictorum facturi sint participes. Imò hoc ipsum Concilium vult, ut non solùm Sacerdotes, sed in genere omnes Fideles (ubi justus metus notabilis damni non obstat) teneantur semper corrigere blasphemantem, etsi spes nulla sit emendationis (5.) ut, si una lingua Deo honorem abstulit, eum restauret altera. Porrò remedia sunt duplicis generis. Alia serviunt ad castigandas damnatas has linguas, ob transgressiones præteritas: alia quasi pedicas injiciunt, ob futuras. Quare ultra pœnas consuetas Orationis, jejunii, flagellationis, eleemosynæ, flagitiosis his injunges, ut aliquoties linguam lambendo terram circumducant, toties ad pedes Crucifixi abjecti precentur veniam, totidem recitent Rosaria non ex Dominica Oratione, & salutatione Angelica, utì usus habet, concinnata, sed ex aliis laudibus Divinis, quibus plùs mentem applicent, veluti *Gloria Patri &c* aut hîs verbis, *Laudetur Christus Jesus*, aut similibus, ità ut hujusmodi actibus satisfaciant tituló justissimæ restitutionis, reddantquè honorem pro contumelia. Quantùm attinet ad remedia præservativa, opportunissimum videtur esse illud, quod adversus basiliscum solet adhiberi, videlicèt oppositum eidem speculum, quo horribilissima facies repræsentata, ipsimet intuenti vitam solet eripere. Hôc artificiô utere cum his quoquè diabolis. Statue ante oculos execrabilem malitiam illorū peccatorum, quæ ab ipsomet Christo Domino appellantur irremissibilia; quoniam, tametsi (absolutè loquendo) non sint plagæ nullo pœnitentiæ balsamô sanandæ, nihilominus præ cæteris adeò purulentæ atquè profundæ existunt, ut raró sanentur, nisi inusitatis industriis. Sermones ejuscemodi satìs demonstrant, ad quam patriam pertineant peccatores; ideoquè quod olim Petro fuit objectum: *Verè, & tu Galilæus es, nam & loquela tua manifestum te facit.* Idem cuiquè horum dici poterit: *verè, & tu reprobus es.* Plurimùm hæ voces impiæ atquè sacrilegæ conveniunt cum maledictionibus reproborum in inferno. Ità, quemadmodùm in Musica binîs institutâ chorîs, quorum unus in superiore loco, alter inferiùs consistit, ex sibilis draconum infra terram sepultorum, addiscunt serpentes isti humanam referentes speciem, similem formare sonum, & ex his blasphemiis resultat echo. *Est & alia*

lia loquela contraria morti, ait Ecclesiasticus *c.* 23. 15. ubi Græca interpretatio exponit, *respondens Morti.* Quia hæc vera est vocum alternatio, cum turbatissima dissonantia. Et in quem finem ista omnia? quo prætextu? aut cui bono? Non oblectationis causâ; quippe blasphemi pascuntur venenô etiam amarissimô Non existimationis sibi apud alios comparandæ gratiâ; nam, si infamis habetur, qui contumeliam infert Principi juxta legem, *tex. in L. Quisquis. ad L Juli. Majest.* Quantò magis infamiâ notabuntur, qui blasphemant Dominum omnium Principum, qui est *Rex Regum, & Dominus Dominantium?* Non utilitatis alicujus studiô. nam quando blasphemârunt, num ideo dispendium, quod passi sunt, resarciunt? Quis ergo horror, sine ullo emolumento animam onerare tam immani crimine, ut nec in ipso inferno inveniatur gravius. Et ubi damnati vellent manum illam, à qua torquentur, morsibûs dilacerare, ipsi damnatis crudeliores eandem beneficam, quæ iis vitam conservat, sanitatem, opes, liberos, & quidquid possident, execrantur. Nomen illud, in quo unico salus illorum posita est, proscindūt contumeliîs, concùlcant sanguinem, qui solus eorum potest extinguere debita! Rectè ergo compellatur Deus, nè desistat punire eum, qui talia audet, cùm blasphemia ex eo peccatorum genere sit quod plura alia supponit. *Nè desinas ab homine iniquitatis, quia addit super peccata sua blasphemiam. Job:* 34. 36.

Hujusmodi remedia majore pondere semper iis blasphematoribus porrigenda erunt, quos suprà memoravimus, & accomodanda illorum necessitati singulari. Et idcircò cuperem te nonnihil cum ipsis esse indiscretum. Hinc si tales, qui apud te molestissimas has linguarum sordes deponunt, homines sint vilis conditionis, utì certè sunt vitæ abjectissimæ, vellem te aliâ uti linguâ cum ipsis, sed ità asperâ, quæ veluti Leonis lambere non posset, nisi provocato sanguine. Cùm secundi generis blasphematoribus moderanda nonnihil est acrimonia, quadam benignitate, non autem quæ ipsos non finat agnoscere peccata; quæ perpetrârunt. Quare audiendæ non sunt excusationes illæ tanquam legitimæ: Ego ejuscemodi verba non profero animô afficiendi Deum injuriâ, sed ex consuetudine, & iracundiæ commotione. Nam quantùm ad choleram attinet, an desunt alia verba, quibûs eam reprimant? Nimiùm foret, si quis verborum suorum jaculîs aliam, præter Sanctissimum Dei Nomen, metam non posset statuere. Spectando verò consuetudinem, si illam advertant, tenentur adhibere diligentiam ad eandem extirpandam. (6) Et tamen communiter non curatur. Præterquàm quòd voces hôc modô prolatæ, ipsis ordinariè sint voluntariæ, non solùm

in sua causa, quæ est prava consuetudo, sed etiam in seipsis, atquè effectu. Nam quantumcũque miseris istis rationis lumen ex subita ira occidere soleat, nihilominùs non tam densa repentè nox ingruit, ut non confusè gravissimam Divino honori illatam linguâ suâ injuriam agnoscant.

Quæ modò de blasphemia dicta sunt, possunt quoque juvandis perjuris applicari, quod alterum telum est, & quotidie in Sanctissimum Dei Nomen solet vibrari, nullâ habitâ ratione, quòd demum in caput illius recidat, qui illud intorsit. *Qui in altum mittit lapidem, super caput ejus cadet. Eccli. 27. 28.* Sed nolo hac in re esse fusior. Id solum observari à te velim, quòd multi inveniantur, qui, cùm non jurent cum falsitate, quæ illud est, in quod denique omne resolvitur perjurium, (7.) nihil sibi religioni ducunt, jurare quovis momentô absquè necessitate, ac si non clarè à Deo fuisset denuntiatum: *Non habebit insontem Dominus eum, qui assumpserit Nomen Domini Dei sui frustra. Exod: 20. 7.* Abusum hunc adeò in mundo radicatum, necesse est pro viribus à te exscindi. Nam tametsi verum sit, juramentum temerè factum citra advertentiam, non propriè dici perjuriũ, itaquè minùs esse culpabile (8.) nihilominùs facillimum est, ut tale evadat. *Vir multùm jurans,* ait Ecclesiasticus, *implebitur iniquitate. c. 23. 12.* Qui multùm jurat, hoc est, sine utilitate, etsi non falsò juret, tamen *implebitur iniquitate.* Non est nunc plenus, sed brevì implebitur; quoniam quàm difficile est multa loqui & non mentiri, tam rarò abesse solet à frequente juramento perjurium, perexiguô enim intervallô inter se distant juramentũ superfluum, & impium, utì expendit S. Augustinus. (9.) Cogita hac in re Animæ accidere, quòd in fortalitio aliquo solet evenire. Quamdiu exteriora munimenta defenduntur, nihil timetur, at quando hostis pervenit ad fossarum margines, facillimum est inde superare muros, & sua ibi signa figere. Audi proinde consilium Christi, *non jurare omnino. Matt: 5. 34.* Hoc est, sine urgentissima causa; aliàs juramentum vanum brevì viam parabit juramento falso. Quemadmodùm facilè contingit, ut pauci milites incautè in murum admissi, portam aperiant maximo exercitui, qui foris expectat. Certè, qui non timet grande hoc periculum, non intelligit, quantũ malum sit perjurium, neque scit, quòd Canones sacri non solùm declarent hujus criminis reum infamem, (10) verùm etiam gravissimis verbîs præscribant, ut in imponenda pœnitentia par habeatur homicidæ; quamvis Theologi longiùs progressi asserant malitiâ quoquè esse superiorẽ. (11.) *Prædicandũ est, ut Fideles perjuriũ caveant, scientes hoc grande scelus esse, nec levem perjuris pœnitentiæ modũ imponendũ, sed talem, qualis homicidio imponitur, & cæteris criminibus capitalibus.* (12.) (1.)

(1.) Valent. 2. 2. disp 1 q. 13. p. 1. Sanch. in Decal. l. 2. c. 32. n. 2. (2.) Navar: in Man. c. 12. n. 85. Cajet. in sum. V. Blasphem. (3.) Suar. to. 1. de Relig. tr. 3. l. 1. c. 6. n. 11. Tol. l. 4. c. 13. n. 6. Sylvest. V. Blasphemia. n. 3. in fine. Sexto quando. (4.) Concil. Later. s. 9. Navar. in Manual. c. 12. n. 83. (5.) Concil. Later. l. c. Navar. l. 6. Lessius de Just. l. 2. c. 45. dub. 5. in fine. (6.) Tolet. l. 4. c. 13. n. 7. Sa. V. Blasphem. Sanch. l. c n. 43. & lib. 3. c. 4. n. 11. (7.) S. Thom. 2. 2. q. 98. ar. 1. ad 1. (8.) Sotus l. 8. de Just. q. 2. art. 3.. & de cavendo juramenti abusu. c. 12. (9.) S. August. to 4. lib. de mendacio circa medium. (10.) C. Quicunque 6. q. 1. (11.) S. Thom. Quodlib. 1. ar. 18. Sotus l. 8. de Ju. ar. 3. Sanch. l. 3. in Decal. c. 5. n. 37. (12.) C. Prædicandum. 22. q. 1.

CAPUT X.

Quid agendum Confessario cum iis, qui tenentur facere restitutionem.

ALterum vitium, minùs diabolicum, sed non minùs obstinatum, est Avaritia, sæpiùs in sacris litteris appellata *servitus idolorum*. Est enim Avarus par Idololatræ, non solùm ob materiam, quam adorat, aurum videlicet, sed etiam ob affectum, quô illud colit, nempe super omnia: unde quotidie cernimus, affectui huic cedere debere quemcunquè alium; & si amori voluptatis homo postponat parentes, utilitatis studiô etiam odiô prosequetur, & pro hostibus habebit filios. Quare nescio an marmor ullum sit invenire durius & contumacius illô, qui rem possidet non suam. Quamcunquè aliam figuram faciliùs illi poteris imprimere, quàm cordati alicujus Zachæi, qui non dicat, *Reddam*, ùt hodie mos habet; sed *Reddo*. Et reipsa experieris, in tam duro opere sæpiùs ferri aciem retundi. Jejunavit Achab, fervidi Prophetæ minis territus, substrato dormivit cinere, vestem regiam permutavit ciliciô, capite in terram inclinato luctum præsetulit, verumtamen vineam Nabotho ereptam non restituit. Adeò verissimum est, inter fructus dignos pœnitentiæ, hunc esse ultimum, qui maturescat.

Sed ut ad remedia veniamus, quæ conducant ad eundem obtinendũ, majoris claritatis gratiâ, distinctionem hanc præmittemus. Vel obligatio, quâ pœnitens constringitur ad faciendam restitutionem, est manifesta, vel dubia. Si est dubia: quando tibi non fidis ex improviso litem cum authoritate decidere, differ tantisper, dum casum penitiùs examines, aut consilium exquiras; vel tandem potes (si Pœnitens verè appareat paratus ad præstan-

ſtandum id, ad quod obligatur) eum abſolvere, datâ tamen tibi promiſſione, ſe conſulturum viros doctos, ac quod ipſis viſum fuerit, reipsâ executurum. (1.) Quòd ſi è contrario obligatio certa eſt, video te in grandi verſari labyrintho, modico inſtructum filô ad inveniendum exitum. Ratio eſt, quia ſi Pœnitentem cogas præmittere reſtitutionem Abſolutioni, videris uti extremo rigore, & ipſo Jure ad inferendam injuriam abuti. *Summum jus, ſumma injuria.* Si verò abſolvas, ſponſione acceptâ reſtitutionis promptè faciendæ, caſus erit admodum rarus, ut flores iſti fructus afferant. Ecce, finitâ Confeſſione, *quaſi Oliva projiciens florem ſuum. Job: 15. 33.* Quippe non eſt difficile animô concipere reſtitutionem, at factô ipſo implere, id perquā arduum videtur: adeò ut nonnulli inſtar elephantis, ſine fine cunctentur in lucem edere partum, ac tandem mirum eſt, ſi poſt longum tempus non etiam patiantur abortum. Non ſibi timuit Pharao à fæminis Hebræis, ſed solummodò à maſculis: hinc permittebat multiplicari puellas, quantùm volebant; cùm è contrario infelices pueruli non ſinerentur vivere, vel unicā horam. *Quidquid maſculini ſexûs natum fuerit, in flumen projicite: quidquid fæminini, reſervate. Exod: I. 22.* Hoc ipſum agit diabolus. Multiplicentur verba, quæ ſunt fæminæ, tantummodò ſubmergātur Opera, quæ ſunt maſculi. Quare hoc age: ſi decreveris impertiri Pœnitenti Abſolutionem, perſuaſus bona voluntate, quam præſefert, ſaltem memor ſis; ut præfigas ipſi tempus reſtitutionis, modumque præſcribas. Modum quidem, nam ſi creditores ſint certi, non licebit eam facere pauperibus nomine eleemoſynæ, aut Sacerdotibus, ut legant Miſſas: ſed tradat tibi pecuniam, aut alteri homini fido, ut ſecurè in manus veri domini perveniat. Tempus verò deſignandum eſt; nam promiſſiones indeterminatæ, *reſtituam*, non ità fortiter conſtringunt, uti aliæ, reſtituam intra hoc temporis ſpatium: præſertim ſi SS. Euchariſtiæ ſumptionem interdixeris quouſquè reſtitutio fuerit peracta, aut à creditore per alium obtenta dilatio.

Hæ limitationes ſolummodò locum habent iis in caſibus, in quibus res aliena non actu eſt in poteſtate Pœnitentis: aliàs enim ſuadeo, non conferre Abſolutionem illi, niſi quamprimùm hanc præmiſerit. Quamdiu noxius cibus indigeſtus hæret in ſtomacho, facilè ejicitur per vomitum: at quando per concoctionem in chilum convertitur, & ex hoc in ſanguinem, ac denique in oſſa, vix ulla medicina eum ampliùs valebit extrahere. Simili modô in re ablata, ſi expectaveris, donec à Pœnitente conſumatur, atquè ad ſuſtentationem familiæ uſurpetur, num prudenter ſperare potes, unquam ſecuturam reſtitutionem? Quòd ſi antehàc jam pluribus Confeſſariis

riis hanc promisisset, fidemquè culpabiliter fefellisset, memor esto eorum, quæ suprà de relapsis diximus, & nisi te præsentes circumstantiæ extraordinariæ compunctionis cogant aliud agere, liberè ei nega Absolutioné, (2.) duplici ex causa, utì alio in loco expendimus. Primò quia nemo tales potest prudenter judicare ritè dispositos ob iteratam sæpiùs infidelitatem, juxta celeberrimam S. Augustini doctrinam: *Si res aliena reddi possit, & non redditur, pœnitentia non agitur, sed simulatur.* Et quid hoc aliud est, quàm imitari crocodilum, qui dum plorat, devorat, & prædam, quam dentibûs apprehensam tenet, suis perfundit lacrymis? Deinde, quia, tametsi tales benè essent dispositi, & ex animo sincero loquerentur, non debet ipsos Confessarius relinquere in proximo periculo relabendi in consuetam omissioné, sed, quando Confessio dilationem admittit, debet eos constringere, atquè præmissâ debitâ restitutione, in tuto extra omne discrimé constituere. Hac ratione Sacramenta fiunt salutaria, & non perniciosa. Postquàm soluta est obsidio, censent periti Medici, non esse præbendum cibum desideratū longam famem perpessis, antequàm stomachus expurgetur. Ratio consilii hujus in aperto est, quia per continuam talem inediam, ventriculus alimenti avidus, toto ex corpore humores noxios attraxit, quibus si commisceatur cibus nutrimentum convertitur in venenum. Pari cautela utendum est in hac cura: & quando Pœnitens ex immodica habendi fame, longo jam tempore conscientiam alienis bonîs oneravit, primùm adigendus erit, ut animam mundet, & levet crassis istis humoribûs, & tum ipsi porrigendum erit salubre Sacramentorum nutrimentum: alioquin cibus intempestivè sumptus mutabitur in venenum, & brevis sanitas, quam infirmo communicas, subsequente relapsu magìs reddetur deploranda. Verum est, quòd, quantumvis hìc atquè alibi tam asseveranter edixerim, negandam esse interdū aliquibus Absolutionem; nolui tamen ità existimes dictum, quasi verò cupiam magnopere te pronum esse ad vibrandum ictum, quo gravior à Confessarii manu infligi nequit, & cujus proinde gravitas bene priùs ponderāda, ut justitiæ congruat. Vide, quid cælum agat, quando parat ejaculari sagittam; priùs se nubibûs operit, veluti in signum mæstitiæ, deinde, si fulmen jaciendum est, minas præmittit tonando, ut appareat, quòd equidem feriat, mallet tamen non ferire. Similem mœrorem prudenter tu quoque demonstrabis, priusquàm ad tam funestam executionem descendas. Differ Absolutionem, non nega: & quando neganda erit, fac ut intelligat Pœnitens, hoc esse remedium expedientissimum præsenti suæ indispositioni adhibendum: dic illi, quòd satius esse judices, eum contristare cum emolu-

mento, quàm nimiâ indulgentiâ decipere: suavissimis verbis mel illine aculeo; atque ostende, repulsam hanc (refutatis, quos attulerat, prætextib9) non ex odio provenire, sed amore.

Verùm necdum tibi primarium punctum earum difficultatum exposui, quæ circa Avaritiæ curam accidunt. Humor ille tenacissimus eosdem post se trahit effectus in iis, qui illo sunt involuti, quos pituita in paralyticis. Subinde membra moveri prohibet, subinde præter motum etiam sensum extinguit. Quid dicam? incides in nonnullos, qui plùs amant pecuniam, quàm conscientiam, sequè cum stolida illa tribu æternùm abdicabūt possessione terræ promissæ, dummodò statim ac inpræsentiarum sterili agrô possint frui cis Jordanem. Incapaces omninò sunt intelligendi propriā obligationem, & si tandem capiant, volunt satisfacere per Testamentum, tanquam non possent esse frugi, veluti viperæ, nisi post mortem. Paralysis ista, quæ sensum opprimit, non ità frequens est morbus, est tamen in plerisquè lethalis, adeò ut nisi virtute Orationis ad saniorem mentem revocētur, ac resipiscant, parùm de eorum salute liceat sperare. Alii è contrario non sunt orbati sensu, sed movere se nequeunt. Probè intelligunt suam obligationem, credunt, fatentur, atquè etiam ei cupiunt satisfacere, sed vires illos deficiunt; non possunt. O quàm difficilè est penetrare atquè discernere, quando istud *Non possum* proveniat ex debilitate virium, & quando ex infirmitate voluntatis oriatur! Inquire, an lusui sint dediti, adeant spectacula, frequentent popinas, deprehendes sæpenumerò dimidiam partem illius, quod bibendo ac ludendo dilapidant, expungendis eorum debitis suffecturam, & tamen dicitur, *non possum*. Perge indagare in statum creditorum: sunt hi frequenter pauperes, quibus lauti instar convivii forent reliquiæ mensarum, quæ à debitoribus instruuntur. Postquam insigni rapacitate devorârunt inopiam, juxta illud. *Ps: 13. 4. Devorant plebem meam, sicut escam panis:* Et in silentio depasti sunt minutis, at assiduis gravaminibûs, ùt loquitur Ecclesiasticus c. 13. 23. *Pascua divitum sunt pauperes*, prodigunt cum luxu, si non etiam cum lascivia id, quod pauperibus tenerentur dare tanquam mercedem, speciosis sibimetipsis illudentes titulis, quos in schola Avaritiæ didicerunt: quòd non teneantur restituere cum detrimento proprii statûs. Scio ipse, quòd, quando status non obtentus fuit crevitquè per injustitias, non sit obligatio eundem minuendi, quò satisfiat omnibus. Verumtamen hoc locum non habet, neque cùm sumptus fiunt superflui, nequè cùm pauperis creditoris incommodum (qui expectat) est æquale: multò minùs, si excedit incommodum debitoris, qui tardat satisfacere

cere. (3.) Denique si bilanci impositum istud *Non possum* examinemus juxta pondus Sanctuarii, videbis, quantæ sit tenacitatis. Non possum, nempe dicere vult, plus mihi afferret utilitatis, si differrem: intereà lucrosæ se offeret emptionis opportunitas, invigilare potero instructus illi contractui (4.) Atquè in hoc tota consistit impotentia, quâ laborant isti paralytici, non se valentes movere, immemores illius, quod dicit sapiens. *Si dixeris: vires non suppetunt. qui inspector est cordis, ipse intelligit, & servatorem*, vel, utì alii interpretantur, *observatorem animæ tuæ nihil fallit. Prov: 24. 12.* Verbô, res aliena est veluti torpedo, quæ manum quâ apprehēditur, continuò reddit languidam. Atquè hinc omni contentione rogabunt sibi prolongari tēpus, solicitando, veluti qui malitiosè litigant, dilationem in tali causa, quam desperant pro se decidendam. Noveris proinde, non esse in tua potestate concedere inducias: quia non solùm illicitum est, alteri quidquàm subripere, sed æquè vetitum, illud retinere (5.) Neque lex divina solummodò malè parta reddi jubet, verùm etiam, ut quamprimum id fiat, præcipit, quod moraliter præstari potest eo modo, ut, si nequeat restitui simul, reddatur per partes. Quare dispensare in istis ordinationibus, & indulgere moram ei, qui modô suô potest satisfacere debito, non est penes Confessarium, sed definitur à sola & vera necessitate; nisi tales adessent circumstantiæ, in quibus prudenter posses præsumere creditoris consensum dilationem hanc non ægrè sustinentis. (6.)

Subjungamus duo monita, quæ in praxim reducant generalem doctrinam hactenus traditam. Primum: quando occurrunt graves difficultates cum hujusmodi avaris & tenacibus, qui magìs à sua possidentur pecunia, quàm ipsi eam possident, stude illas expugnare Oratione. Imò etiam, si absolveris pœnitentem, propterea quòd promiserit reddere tempore, quo debet, consultum est præscribere pœnitentiæ locò, ut subinde per illud intervallum precando confugiat ad Divinam Majestatem, vel patrocinium Deiparæ, solicitando gratiam standi promissis, & cum fide exequendi: quippe restitutio ista similis est palmarum fructibus, qui nunquam sponte decidut, sed violenter sunt avellendi. Alterum monitum est. Quando pœnitens est in bona fide, vel quia credit, se nihil debere: vel quia existimat se solùm teneri ad partem, & non ad totum, sivè in solidum; vel quia judicat, satìs esse si per plures solutiones restituat debitum, quod per unam potest: si nō adsit probabilis spes fructûs, relinque ipsum in tali ignorantia salutari (7.) dummodò hæc sit invincibilis ex eo, quòd nullam habeat causam dubitandi de sua obligatione. (8.) Utinam non esset quandoquè majoris laboris ef-

ficere,

ficere, ut horũ aliquis malè possessas opes ex avidis faucibus rejiciat, quàm curare, ut elephas exagitatus excussum ebur à se abjiciat. Itaquè noli illos imprudenter premere, nisi priùs advertas, te utcunquè esse securum de præda obtinenda. nisi enim ignorantia, in qua vivitur, coràm Deo excuset multas hujus generis transgressiones, necesse erit magnum numerum orbis Christiani damnari, (9.) sed uti sensit S. Augustinus; *in quibusdam homo fallitur, magno malô, in aliis parvô, in aliis nullô, in aliis etiam utiliter. In Enchir. c. 19.* Et hoc ipsum scire juvat, quòd in præsenti accidat. Quare necesse est, ut circumspectè agas, quando ob incertitudinem creditorum, restitutio solùm facienda erit pauperibus. Nam probabilis est opinio, pœnitentem his obligatum non esse lege naturali, sed positivâ (10.) ac propterea erga ipsum licet uti majore favore. (11.) Imò tametsi non esset in bona fide, cõplana ei viam, quantùm potest: suadendo, si quantitas est mâjor, ut procuret honestam compositionem ab eo, penes quem est concedere; si verò ea sit exigua, at applicet solitas eleemosynas, quæ fiunt in illius domo; vel ut condonet tantumdem alicui inopi suo debitori, quantùm tenebatur distribuere inter pauperes, siquidem tantò expeditius est cedere id, quod quis necdum habet, quàm privare se illo, quod quis possidet, quantò faciliùs est non deglutire hamum, quàm eundem removere.

Restaret nunc, ut quidpiam diceremus de alia restitutione alterius rei, longè pretiosiore, nempe famæ. Restitutio, fateor, est maximè necessaria, verùm tam rara, ut qui illam etiam cupit præstare, vix faciat perfectè. Accidit enim maledicis, quod maleficis in Ægypto apud Pharaonem, versis in serpentes virgîs, deformant eos, qui misericordes sunt ac pudici, ut videãtur esse avari, libidinosi; non autem rursus mutant serpentes in virgas, reddendo infamatis quam abstulerãt, formam pristinam & famam. Opus hoc est altioris virtutis, qualis in solo Moyse inveniebatur. Sed ego hìc aliud non intendo, quàm ut tradam aliquas observationes, quæ praxi subserviant: dicam proinde breviter id, quod in ista materia maximè videtur considerandum. Qui malitiosè alterum cum injuria infamavit, tenetur retractare magno rigore, quô non obligatur is, qui solummodò manifestavit crimen aliquod occultum: Nam prior infamatum privavit dominiô suæ famæ, cùm posterior abstulerit duntaxat possessionem. Quare in isto casu non sufficit plagæ speciosam tantummodò adhibere medicinam, laudando scilicet, sed necesse est revocare efficaciter verba propria, etiam cum dispendio famæ, non solùm æquali, sed etiam aliquando majore Unde si necessitas postulet ad obtinendam fidem, fatendum erit, se fuisse mentitum, deposito

etiam

etiam juramentô, seu privatô, seu publicô, juxta negotii conditionem. (12) Verum est, revocationem hujus criminis in quadam circumstantia fieri posse per tertiam personam authoritate præditam: qui modus commodus est ad restitutionem hanc reddendam faciliorem ei, cui nimiùm difficile videtur, ore proprio resarcire damnum. Ut ergo quisque sibi caveat à tali scelere, studeat maturè perpendere ejus gravitatem, quæ longè superat malitiā furti: cùm detractores sint fures, sed tantò nocentiores, quantò præstantius ipsîs divitiîs bonum proximo abripiunt. *Melius est nomen bonum, quàm divitiæ multæ. Prov: 22. 1.* Certum est, illos ab Apostolo annumerari iis miseris, quos pro gravissima pœna Deus permisit cadere in reprobum sensum, & in tam funesto catalogo disertè appellavit Deo exosos. *Detractores, Deo odibiles. Rom: 1. 30.* Fortassis quia directè feriunt naturam Divinam, quæ est infinitæ benignitatis in tolerandis hominum defectibus. Hoc autem multò magis eveniret, si detractioni conjunctum esset odium adversùs infamatū, ut cernitur in plurimis, qui veluti canes rabiosi, non solùm in ore habent dentes ad mordendum, sed venenum quoque vulneri infundendum. His demonstra, ex clarioribus signis reprobationis censeri, destitutum esse charitate. Siquidem, uti S. Augustinus colligit ex S. Joanne, *Sola dilectio discernit inter filios Dei, & inter filios diaboli.* At qua ratione apud illos inveniri potest charitas, quando hæc operit aliorum peccata, ii verò revelant? *Charitas operit multitudinem peccatorum. 1. Pet: 4. 8.*

Denique notandum est, quòd inconsideratio, inclinatio, vel pravus habitus, quem contraxerunt in revelandis aliorum criminibus, faciant, ut aliquando in Confessione sine necessitate nominent complicē peccati. Quare nisi hoc facerent rogaturi te, ut eum corrigas, vel impendens aliquod malum disturbaturi. (13.) ne feras hanc ignorantiam; quin admoneas, ut aliàs se solos accusent, ac propria, non aliena aperiant peccata. *Justus accusator est sui. Prov: 18. 17.*

(1.) Lugo de Pœnit. disp. 22. sect. 4. n. 71. Henriq. l. 6. de Pœn. c. 26. n. 9. Coninck. disp. 9. de pœn. dub. 16. n. 126. Nav. in Sum. c. 26. n. 3. (2.) Tolet. l. 3. c. 17. n. 4. Caj. V. Rest. c. 7. in fine. Nav. c. 17. n. 64. c. 26. n. 5. Suar. disp. 32. s. 2. n. 3. Azor. 3. p. l. 4. c. 34. de Lugo de Just. to. 1. disp. 20. sect. 9. n 213. Bonac. de restit. disp. 1. qu. 6. pu. 1. n. 18. & alii communiter. (3.) Laym. l. 3. tr. 2. c. 12. n. 2. Navar. in Sum. c. 17. n. 59. Less. l. 2. c. 76. dub. 1 n. 19. Cajet. V. Restitutio. (4.) Navar. Cajet. Less. l. c. (5.) Navar. in Sum. c. 17. n. 54. Cajet. V. Restitutio. Molin. to. 3. tr. 2. dis. 753. n. 2. (6.) De Lugo. l. c. n. 214. (7.) Sanch. de Matrim. l. 2. disp. 38. n. 10. Jo. Medina. C. de Conf. tr. 2. qu. de

conf. dimidiata iteranda. Lugo de Pœn. disp. 22. sect. 2. n. 26. (8.) *Sanch. in Decal. l. 1. c. 16. n. 21. Vasq. 1. 2. qu. 24. ar. 7. disp 107. c. 3.* (9.) *Petr. Navar. l. 4. c. 4. dub. 11. Dicastil. l. 2. de restit. tr. 2. disp. 10. dub. 1.* (10.) *Laym. l. 3. tr. 2. c. 9. n. 1. Less de Just. l. 2. c. 14. dub. 6 n. 36. Petr. Nav. l. 4. c. 1. n. 44.* (11.) *Laym. l. c. c. 12. n. 13* (12.) *Less. l. 2. c. 1. dub. 20. n. 106. De Lugo to. 1. de Just. disp. 15. s. 2. n. 24. 25. Navar. Man. c. 18. n. 45.* (13.) *De Lugo. de Pœn. disp. 16. s. 7. n. 429. Suar de Pœnit. disp. 34. sect. 1. n 3. 4. 5.*

CAPUT XI.

Quomodo à Confessario dirigendi sint ii, qui implicati sunt odio, & inimicitiis.

POstquam plagas superioris partis Animæ curavimus, descendamus nunc ad curanda vulnera inferioris, quam in irascibili quidem appetitu inficit vindictæ cupido, in concupiscibili impudicitiæ lues. Initium sumamus à prima. Non mihi hoc loco sermo est de quibusdam hominibus sanguinariis, qui omni momento meditantur cædes, latrocinia, & ruinas. Hoc genus spirantium vindictam raro in tuo tribunali apparebit; novit enim perspicuè, malam se habere causam. Loquor de iis, qui cuperent, si fieri posset, cum Angelo illo Apocalyptico pedem unum ponere supra mare, alterum in terra: seu quod idem est, una ex parte nollent condonare, ex alia vellent peragere Confessionem; itaquè seipsos & Confessarios fallunt verbis speciosis, nulla nixis veritate. Ajunt, se jam à longo tempore injuriam suis inimicis remisisse, &, si illos in silva invenirent dormientes, se nè quidem somnum disturbaturos, multò minùs offensuros, Hujusmodi sermonibûs persuasus crederes, Davidem ab illis hausisse conscientiam, quâ formidabat oram vestimenti præcidere illius, quem vitæ suæ habuit insidiatorem. Sed adverte, quòd hoc genus serpentum venenum gerat in corde, non ùt cæteri sub lingua. Perge, & animum adde, ut tibi illatæ injuriæ seriem exponant: in una periodo appellabunt eos proditores sæpius, à quibus offensi fuerunt, & injurias dicent proditiones. Unde ex tali halitu facilè colliges malignitatem, quæ juxta Sapientis dictum in fundo residet: *Ira in sinu stulti requiescit. Eccles: 7. 10.* Percontare, an adversarium suum alloquātur: id verò, dicent, procul absit! nimias esse injurias, quibus offensi sint. Quære an priùs salutati saltem reddant salutem? nè hoc quidem: jam enim palàm, tum offensori ipsi, tum toti ejus familiæ & cognationi enunciatum

esse,

esse, nè quando auderent se coram comparere. Intelliges, quòd, si eminus sibi occurrentes conspiciant, in aliam deflectant viam. Imò nè ipsum etiam templum cum ipsis habere volunt commune, nè fortè in eorum conspectum veniant, tametsi ipso actu Deo sint supplices. Et hi sunt ipsissimi, qui multîs annîs Confessariis videri volunt columbæ sine felle, & tanquam columbæ sinceræ pasci Sacramento Pacis. In veritate columbæ sunt seductæ.

Porrò in cura malignæ hujus bilis ad ipsam veniendo radicem, supponendum est, præcepto charitatis, quo tenemur non odisse inimicum. (*Non oderis fratrem tuum in corde tuo. Levit. 19. 17.*) prohiberi quoque signum latẽtis odii. (1.) Ratio est, quia hæc ipsa indicia jam sunt pars vindictæ: & licèt alia desint, præbent adversario occasionem similem exercendi inimicitiam, suntquè passim scandalo. Cogita quempiam Confessionis gratiâ ad te venire, ex eorum Pœnitentum numerô, qui hujusmodi venenatæ aspidis ova in sinu fovet; in primis rogabis, quantum temporis fluxerit, quo tali affectus fuit injuriâ? Odium enim torrentis instar tantò turbidiùs, quantò longiùs procurrit, soletquè ex repetitis actibus intumescere & augeri. Tum interroga, an desideret malum aliquod evenire inimico; negabit, ut moris est. Deinde cùm per externa prodantur interiora, procede ad signa, quorum præcipua aperiet lingua, sicuti cor proditur per arteriæ motum, qui eo languente, subitò solet perturbari: Fuistinè locutus cum Adversario tuo, aut altero, qui ipsum attingit?

Observandum hôc locô est, quòd, tametsi sermocinatio & salutatio ex natura sua signa sint specialia benevolentiæ, debita proximo nostro solùm ex consilio, non præcepto, in praxi tamen sæpe circumstantiæ mutent naturam. Quando inimicitia est publica, quando Pœnitens antehac solitus est salutare, & alloqui, ante acceptam injuriam; si demũ sermones misceat cum cæteris suæ civitatis, aut vicinis, omnesquè salutet, tenetur (2.) eadem quoque edere indicia (quæ non ampliùs sunt specialia, sed communia signa charitatis) atquè exhibere suis Adversariis: secùs, hoc ipsum, ut suprà memoravimus, est vindicta; quia injuriam infert, & præbet occasionem scandali Adversario, imò omnibus, qui illud advertunt. Verum est, ordinariè Pœnitentem non esse obligandum, ut salutando præveniat, quando notabilem accepit injuriam, aut quando illius conditio multùm excedit conditionem convitiatoris; multò minùs, quando quodammodo certum foret, quòd salutanti non esset responsum dandum. (3.) Verùm observa, te in hac lite uni solùm parti utramque aurem accommodare, unde facilè fit in ferendo judicio falli. Propterea credendum quidem est relationibus Pœnitentis, tã-

I2 quam

quam reipſa ſinceris: ſed ſcire oportet, quòd iǹ quocunque tribunali argumenta propria vivîs proponi ſoleant coloribûs, Adverſarii autem ſubobſcurè ſolùm delineari. Et quæſo, quid fieret, ſi Pœnitens non tantùm non ſalutaret priùs, ſed nè quidem reſponderet, nihilominùs tamen inveniret Cōfeſſarios tam benignos, qui ſcandaloſam hanc duritiem condonarent? Manifeſtior hìc eſt obligatio, quia ſi is, qui ſalutatus prior tenuit ſalutem reddere, non multò ſuperior eſt, ſeu conditione, ſeu officiò, aut quòd præcedens injuria ità levis fuerit, ut non poſſint ipſi adſcribi hæ omiſſiones, gravem illæ contemptum ex natura ſua ſpirabunt, ſuntquè inſignis vìolatio non ſolùm præcepti urbanitatis, ſed etiam charitatis. (4.) Imò etiam quando permiſſum eſt ſuperiori non loqui, & non ſalutare, non tamen ei licitum eſt ſemper, ſed ad tempus duntaxat; cùm menſura pœnæ debeat reſpondere delicto, neque durare, perpetuò nè degeneret in vindictā. Hinc licet abſolvi poſſit paterfamilias, qui per aliquod temporis ſpatium non reſalutat filium, quòd is contraxit nuptias toti familiæ ignominioſas, nihilominùs abſolvendus non eſt, ſi illud diutiùs continuaret (5.) Nam ſi licitū ipſi eſt eſſe ſeverum, ad continendos in officio cæteros domeſticos, non tamen licitum eſt eſſe crudelem. Quandoquidem igitur in hac materia longiùs ſumus progreſſi, facilè judicabis, haud multò ſecùs diſſerendum eſſe de iis, qui pacem reſpuunt inire per publica inſtrumēta Nam tametſi charitas non imperet talem pacem, ſed ſolùm ſuadeat, nihilominùs facilè poteſt contingere in praxi, ut Pœnitens aliquis ſit obligatus ad eam componendam, quando ſaltem poſt æquum tēporis intervallum debitîs modîs fuit poſtulata. Idquè præcipuè in duobus caſibus; quando vel populus rationabiliter ſcandalizatur ob tantam difficultatem & duritiem. (6.) Vel quando is, qui offenſus eſt, aliter nequit ex corde efficaciter evellere odium, (uti quotidie contingit) neque aliud ſuppetit balſamum ad ſanandam plagam exulceratam ſui rancoris, niſi hujuſmodi perfecta reconciliatio. (7) Atquè ſuper iſtas rationes credibile eſt, fundatas eſſe juſtas pœnas, ab antiquis Cōciliis contra illos latas, qui etiam extrinſecam pacem rejiciunt. Concilium IV. Carthaginenſe ſtatuit, nè ab Eccleſia eorum reciperentur eleemoſynæ (8.) Concilium XI. Toletanum præter hanc ipſam Ordinationem, etiam illis interdixit S. Communione. (9.) Agathenſe etiam ulteriùs progreſſum eſt, voluitquè, ut tanquam putrida membra per Excommunicationem ab Eccleſia reſcinderentur. (10.) Id præ reliquis clarè oſtendit, quòd, quando Author offenſæ ſe ſubmittendo etiam debitam offert ſatisfactionem; tametſi ob juſtam cauſam privatam omittat dare ſcripto pacis initæ teſtimonia, non

poſſit

possit tamen offensus interminare, quin talia edat signa reconciliationis, & remissionis, ut is vi illorum liber vivat à metu vindictæ. (11. Nec mihi obiicias, posse à Pœnitente negari pacem, hìc relatam, solummodo ob motivum laudabile æquitatis, hoc est, ut castigetur reus, neque cursus Justitiæ impediatur, quæ sublata à republica, teste Philosopho, vitæ civili eadem pareret detrimenta, quæ vita naturalis pateretur sole extincto. Mirum profectò est, quòd cùm homo adeò abhorreat ab aliis falli, non vereatur tamē sibimetipsi imponere. Potest (quis dubitat?) Pœnitens licitè ex tali motivo operari: sed non continget, ut statim hoc sit motivum, ex quo procedit, nisi in casu admodum raro. (12) Dic mihi, si navigium aliquod à puppi habeat impetuosum Vulturnum, quo provehatur in altum, eoipso quoque tempore affletur placido prora Zephyrô: uter ex duobus his ventis habebit gloriam propulsæ molis? haud dubiè is, qui fuit vehementior. Fieri quidem potest in rariore casu, ut peritus Navarchus moderatione clavi, velorumquè flexu adeò juvetur, ut prosperè utatur suavi ventulô, ac perrumpat impetuosum. Verùm tametsi labor talis uni experto gubernatori feliciter succedat, non idcircò quocunque tempore ex simplici remigum turba aliquis similem sibi polliceri poterit eventum. Pari modo evenire poterit, ut Religiosus à primis annis assuetus luctari cum rebellium affectionū tempestate, meditatæ contemplationis fervore iracundiæ impetum subigat, ametquè pœnam Adversarii, licet parati quidvis præstare, satisfacere, sequè submittere ex puro Zelo manifestandi coram mundo Justitiam, velut qui desideret privatâ suâ faculâ Soli auctarium lucis adiicere. Verùm ut quispiam ad omnem exurgentis passionis venenum mobilis, hinc violenter impellente irâ, veluti turbine, illinc invitante suavi Justitiæ aurâ, inclinet voluntatem ad obsecundandum motivo virtutis, cujus tenue est turbato animô dominium, potiùs quàm ad parendum vitio tyranno, quis credat? Neque ullus qui hoc affirmat, id crederet, nisi ira, quæ est brevis furor, eum rationis lumine privaret. Sed quid dico? Quemadmodum populi viciniores polo Arcticorum demum infelicitatē congelatæ suæ terræ agnoscunt, cùm nostras intrant regiones: ità hi miseri, quando ex frigore inveterati sui odii, beneficio sinceræ pacis ad temperatam Christianæ charitatis aurā transeunt, tunc demum, si non priùs, malum suum statum, in quo versantur, agnoscunt, fatenturquè sincerè, duritiam suam non fuisse fundatam in affectu rectitudinis, sed acerbitate rancoris; aguntquè Numini gratias, quòd extracti sint è tali statu, in quo rectâ viâ ad orcum tendebant, & damnationem, quo tamen nolebant aspicere, nè timerent. Testis hujusmodi falla-

ciarum singularis esse poterit, qui Missionibus diutius navat operam: etenim ex occasione frequentissima, quâ tractatur de pace, tum conciliandâ, tum concludendâ cum divina gratia, ejusmodi sæpe audiuntur sermones, ut bene perspiciatur, quantùm circa hanc materiam distent à veritate in praxi quædam propositiones, quas ego nolim hìc negare ut verissimas, si speculativè & in abstracto considerentur.

Sed ut redeamus ad semitam. Si in Pœnitente desideres debita charitatis signa, nè multus sis in persuadendo ipsi, hoc indicio veluti fumo, prodi latentem in sinu ignem; sed simula te credere, eum verè ignovisse; atquè in hunc modum urge: Adversarius tuus nequit inspicere cor tuū tam sincerum, proinde necesse est, ut opere illud ostendas: quemadmodum facit horologium, cui parùm prodest, intus ordinatè habere rotas dispositas, nisi hoc extrinsecus quoque demonstret, sive indice, sive sono. Quòdsi obstinatè renuat edere hæc signa, simulquè ultimam inferre stragem effræni iræ, geminas tibi represento machinas ad promovendam expugnationē. Prima est, applicare id, quod supra de Oratione attulimus. Præcipe, ut per aliquod tempus quotidie aliquoties à Deo postulet gratiam, robúrque seipsum vincendi, & videbis quòd sit impetraturus. *Si vos cùm sitis mali*, ait Dominus, *nôstis bona data dare filiis vestris, quantò magìs Pater vester de cælo dabit Spiritum bonum petentibus se. Luc: 11. 13.* Altera machina erit, præscribere Pœnitenti aliqua exercitia charitatis, ad quæ aliàs non adstringitur; quia sicuti arcus diu curvatus ad rectitudinem nequit reduci, nisi is in oppositam partem flectatur, ità animus pravo imbutus habitu reduci nequit ad virtutis mediocritatem, nisi per aliquem excessum actûs supererogatorii. Quare impera ut aliquoties Deo, ac Beatissimæ Virgini commendet salutem sui inimici: curet pro ipso fieri aliquot Missæ Sacrificia, vel saltem audiat, eroget certam eleemosynam, ac tum redeat ad recipiendam Absolutionē. Et quoniam verba ista huic hominum generi peregrinam, atque incognitā videntur sapere linguam, cura ut intelligat, ità sentire Christum Salvatorem, qui Cruci suffixus oravit pro iis, qui ab illo beneficiîs affecti, nihilominùs injurias inferebāt: itáque testari exempla omnium, qui verì sunt Christiani. S. Catharina Senensis, suxit pus ex pectore cancrô infectô suæ calumniatricis. S. Ambrosiꝰ stabilē assignavit victum cuidam sicario, qui ei necem moliebatur. S. Achatius sacra quoque vasa vendidit, ut nonnullis succurreret, à quibus graviter erat diffamatus. Non desunt nostrîs temporibûs equestris ordinis viri, qui lethaliter vulnerati, testamentô dotârunt filias omnes suorum ignobilium percussorum. Per hæc exempla, ex quibus

elu-

elucet charitas Christiana instar myrchæ propinantis salutem ei à quo læditur, viam sternes tuis consiliis; commovendo Pœnitentem, ut non modò iram intra septa contineat, verùm etiam foras erumpat, instar salutaris Nili eluvie plenâ gratiarum, quæ inimicos irriget & perfundat. Non auderē tibi suggerere ejusmodi remedium, utpotè primo aspectu admodum difficile, nisi experientia illud declarâsset, ut ità loquar, miraculosum, in mitigandis exasperatorum animis: erga quos studiosè cave ab omni verborum austeritate, ut nec umbra appareat, quâ te ex Judice Advocatum partis adversæ factum esse ostendas. Potiùs te ob acceptam injuriam eis compati, benignè demonstra: sine illos conqueri, sine exaggerare, neque facilè in hoc eos gravis culpæ argue. Maximè verò humanum ac suavem te præbe, quādo injuria est recens, & injuriæ illator est facinorosus: quando offensus, si exasperaretur, majore impetu convolaret ad vindictam, vel quia viribûs prævalet, cùm sit ex potentioribus, vel quia est ferventior, cùm sit multò infirmior; siquidem ad vindictam, etiam viperæ magìs solent esse præcipites, quam Leones. Denique tuarum erit partium, tuum Pœnitentem ardēter commendare Deo, atque celebrem illum imitari artificem, qui reflexîs è speculo solaribûs radiîs, etiam procul dissitas Romanorum naves, quæ obstinatè portum Syracusanum obsederant, accendere noverat & comburere. Raró continget, ut tot ac tantîs adhibitîs industriîs irrito conatu, non cujuslibet demum expugnes animum.

Quòdsi nihilominùs in tam ferum Basiliscum incideres, qui solus ex serpentibus se non pateretur vinci incantationibûs, attende diligenter, & deprehendes, plerumque talem vitæ esse inhonestæ. Testantur hoc experientia, & ipsa ratio; cùm enim vitia in genere, ità inter se sint connexa, ut unum alteri manum præbeat, ne ab anima abstrahantur (quemadmodū dæmones, junctâ operâ sese juvant, nè à corporibus, quæ occupant, cogantur emigrare) multò magìs speciatim. Concupiscentia quæque secum trahet iracundiam; cùm summa illa mentis cæcitas, quæ est (teste Doctore Angelico) filia luxuriæ, sit mater furoris, atque communiter faciat, ut qui plùs sunt effæminati, plùs etiam sint efferati. Sed quæcunque sit origo insolitæ hujus duritiæ Pœnitentûm, tu noli cæptô desistere. Æmulare margaritarū piscatores, qui etsi unicâ solum potiantur, sat benè se multorum dierum laboris pretium reportâsse existimant. Quodsi ad te redeant, expone & clarè ipsis demonstra, quòd depositô odiô inveniant omne bonum, nempe delectabile, honestum, atque utile: Delectabile quidem, quia omnes quotquot ante impertitam veniam in inferno vixerant, fatentur postea, quòd

sibi

ſibi videantur degere in paradiſo. *Qui pacis ineunt conſilia, ſequitur eos gaudium. Prov: 12. 20.* Honeſtum; quia talis victoria nobiliſſimum, quod Deo offerri poteſt, donum eſt: conformiter verbis à Chriſto laudatis: *Diligere proximum, tanquam ſeipſum, majus eſt omnibus holocautomatibûs, & Sacrificiîs. Mar: 12. 33.* Utile: quia qui cedit, portam aperit Divinæ miſericordiæ: qui obſtinatus perſiſtit, illam à ſemetipſo excludit. Non datur hìc medium. Aut ignoſcendum eſt proximo, aut ſpes veniæ à Deo concedendæ deponenda. Aut vindictam dimitte, aut hæreditati renuntia, quam Deus nemini largietur, qui ejus detrectat eſſe filius. *Diligite inimicos veſtros, ut ſitis filii Patris veſtri, qui in Cælis eſt. Matt: 5. 44.*

Denique ſi homicida aliquis te acceſſerit, quid agendum? Exponenda ei erit gravitas criminis, quod ex omnibus in damnum proximi commiſſis ſummum eſt. Quantùm enim haberetur reus, ſi amplam aliquam depopulatus fuiſſet regionem, comburendo ſegetes, extirpando vites, ſuccidendo arbores, ædes ſolo æquando? an non pluris æſtimanda eſt vita hominis? Iſtud eſt invadere juriſdictionem Dei, qui ſolus eſt Dominus vitæ hominis, & necis. Impone illi pœnitentiam, ut præter debitam reſtitutionem ob homicidium, curet fieri crebra Sacrificia Miſſæ pro anima occiſi, aut ſaltem multas perſolvat preces: neque contéctus conſuetîs jejuniîs, flagellationibûs, & ejuſmodi aſperitatibûs, injunge, ut in poſterum frequenter viſitet Eccleſiam, ad implorandam ex corde Dei miſericordiam, ut ſic Numini reddat honorem, atque etiam clamorem injuſtè à ſe fuſi ſanguinis vincat, qui identidem vindictam poſtulat. Cura, ut talis pœnitentia diu duret, itáque aſſidua contritio horrenda inhibeat ſupplicia ordinariè homicidis infligi ſolita. *Quicunque effuderit humanum ſanguinem, fundetur ſanguis illius. Gen: 9. 6.*

(1.) Caſtrop. to. 1. tr. 6. diſp. 1. p 6 n. 3. Val. 2. 2. diſp. 3. q. 3. p. 2. circa finem. Coninck. diſp. 2. de char. dub. 6. n. 93. Suar diſ. 5. ſect. 5. n. 9. (2.) Laym. l. 2. tr. 3. c 4. n. 2. verſ. at verò. Caſtrop. l. c. n. 5. in fine. Valent. l. c. Suar. l. c. n. 8. (3.) Caſtrop. l. c. n. 10 Coninck. diſp. 24 dub. 6. n. 99. (4.) Suar. l. c. num. 8. Sa. V. Char. Caſtrop. l. c. n. 6. Coninck. l. c. (5.) Laym. l. c. n. 4. (6.) Navar. l. 5. Conſ. 5. de Pœnit. n. 4. Sylveſt. V. Char. n. 4. in fine. (7.) Laym. l. c. n. 3. Nav. l. c. n. 5. Suar. l. c. n. 8. (8.) Can. 93. (9.) Can. 8. (10) Can. 31. (11.) S. Thom. in Ep. ad Rom. c. 2. ſect. 3. & in 3. ſent. diſt. 30. q. 1. ar. 2. ad. 2. Suar. l. c. n. 9. Sa. V. Char. Nav. Man. c. 14. n. 9. Caſtrop. l. c. n. 7. (12.) 6. q. 1. Cap. Si omnia Laym. l. c. n. 3. in fine. Suar. l. c. n. 10. Leſſ. l. 2. de Juſt. c. 47. dub. 4. num. 27. Nav. l. 5. Conſ. cit. n. 5. Admonenda &c.

CAPUT XII.

Qua ratione juvandi sint ii, qui luxuriæ vitiô sunt infecti.

PArùm prodesset, uno pede calcare odium, si altero ad adorandam voluptatem genu flecteres. Proinde cùm aliquod remedium attulerimus Appetitui Irascibili inordinato, reprimendo vindictam, superest, ut ipsum quoque præstemus Concupiscibili, arcendo ab eo inhonestatem. Opus istud longiore eget tempore, magísque arduum est superiore: Nam ira operatur adjuvante tristitiâ, ideòque subditos habet non nisi per vim: ubi concupiscentia jucundè decipit, & hinc tot habet, qui se spontè subiiciunt, *adorant bestiam*, & ultro oblatîs liberi arbitrii clavibûs se dedunt. Quare si ea olim primævæ Ecclesiæ fuerunt tempora, ut Christiani, teste Tertulliano, tam procùl abessent à tactu mulieris alienæ, quantùm sol distat à tangenda luna; non talis est nostra ætas. Imò iniquitas ista adeò se nostris temporibûs diffundit, ut magna pars hominum eam inter naturales debilitates numeret, quemadmodum naturale est leoni, laborare febri: itaque nullam gerat solicitudinem eâ se liberandi. Vides ergo unde ordienda sit hæc curatio, & prima potio maximè necessaria, quæ disponat ad medicamentum, sit: excitare in tuo infirmo ardens desiderium recuperandi sanitatem. Et quam ob causam existimas Christum sciscitatum fuisse, ex ægro illo triginta octo annorum, *vis sanus fieri?* nisi quòd fuerit figura horum miserrimè languentium, quibus infirmitas jam effecta est connaturalis. Facillimum est, ab ipsis parvi pendi sanitatem; & hinc primò necesse est, ut magnô desideriô ad eam suspirent & expetant: alioquin remedia quæcunque alia irrita erunt & absque fructu. Hic est ille verus calor vitalis, qui excitat voluntatem consequẽdi sanitatem: deficiente isto, omnis eorum efficacitas abit in nihilum. *Remedia non agunt, nisi calore vincente:* docet Galenus. (1) Porrò instaurãdi hunc ardorem variæ sunt rationes: sed meô judiciô appositissima videtur, demonstrare lascivis manifestum periculum, quod incurrunt, damnationis, nisi tempestivè se corrigant, abstractîs violenter à virulento calice labiîs. Id declaratur in hunc modum. Salus Animæ dependet à gemina voluntate, Dei, & hominis, juxta celebrem D. Augustini sententiã: *Qui fecit te sine te, non salvabit te sine te.* Ità, ut illud, quod reddit inèfficaces has duas voluntates, etiam periculosam efficiat salutis consecutionem. Loquendo

do de voluntate divinâ, certum est, quòd Deus quodcunque peccatum mortale abominetur odiô tantô, quantùm amat seipsum, hoc est, modô infinitô. Verùm si in ullo peccati genere abominationem hanc magis iracundis ostendit verbîs, fecit id adversùs scelus libidinis. Sufficiat dixisse: illũ contra hoc solum hactenus plura vibrâsse fulmina, quàm in cætera omnia etiam collecta, in nullum etiam aliud tam horrendô, insolitô, ac universali animadvertit suppliciô, veluti in istud, quando diluviô statuit delere nonobilissima manuum suarum opera, quia *omnis caro corruperat viam suam.* Istud tantùm effecit, ut quodammodo pœniteret ipsum unquam amâsse hominem. *Pœnituit eum, quod hominem fecisset in terra. Gen: 6. 6* Istud intima ejus cordis penetralia transfixit, afflixit dolore, anxietate oppressum. *Tactus dolore cordis intrinsecùs, delebo, inquit, hominem, quem creavi à facie terræ.* Istud ei verba expresserat, tantùm non jurejurando exaggerata: *Non permanebit Spiritus meus in homine in æternum, quia caro est:* dum vidit, *quòd cuncta cogitatio cordis intenta esset ad malum.* Quod idem est, juxta mentem S. Joannis Chrysostomi, *intenta esset ad fæminam.* Considera ergo, quòd, si in oculis Dei plagæ luxuriæ, si non atrociores, certè fætidiores sint omnibûs aliîs, facilè fit, ut ex earum aspectu indignabundus benevolam suam faciẽ avertat, taliquè animæ influxum gratiæ saltem efficacis subtrahat. Ex altera parte voluntas hominis à nullo affectu vitioso fortiùs est ligata, quàm à libidine; cùm quia ipsius actus sunt frequentiores, tum quia sunt intensiores: unde in hac specie peccati citiùs generatur malus habitus, ità ut anima hîs implicata vinculîs absolutè quidem se possit extricare, sed non nisi magna cum difficultate. Mens in dies magìs magìsque excæcatur ad inveniendas vias evadendi, voluntas ad easdem ineundas quotidie fit debilior, itáque semper obtentu difficilior redditur salus, ac serò licèt, cognoscitur, quòd vitium istud verè sit: *Puteus angustus. Prov: 22. 27.* Nam quantò proniùs est in eum delabi, tantò difficiliùs est inde emergere. Hæc argumenta benè apud te expendas necesse est, ut accommodatè Pœnitentibus rudioribus possis ac planè instillare, more nutricis, quæ cibum durum in lac cõvertit, suiquè providet alumni necessitati. Præcipuè autem cura, ipsis persuadeas ultimam veritatem, nunquam satis inculcandam, quòd, quantò magìs accumulantur peccata, tantò reddatur difficilior consecutio salutis, tametsi ea peccator confiteatur, ac etiam benè. Qui hoc persuadet, securim mittit ad radicẽ arboris: quia plures eorũ putãt, quando semel lapsi sunt, tãtùm opus est, confiteri: possum liberè nova conjungere cum antiquis; quẽadmodum ægri illi, qui antequam potionem medicam sumant, anteceden-

tibus

tibûs diebûs liberaliter genio indulgent. Expone ergo ipsis vim & robur pravi habitûs, qui etiam post Absolutionem remanet tam validus, atque in discrimen coniicit salutem. Illud, quod nunc est durissima crystallus, quid fuit aliquando? Fuit tenuis vapor. Vapor hic primò coaluit in nebulā, tum condensabatur in nivem, inde congelatus in glaciem, denique induratus est in petram. Ità evenire solet in nostro casu illis, qui dicunt: faciam hoc peccatum, & postea confitebor. Tentatio illa, quæ ab initio levis erat vapor & solvebatur radiîs non vehementibûs Solis, demum repetitîs actibûs solidatur instar crystalli, & ferro resistit. *Visum sequitur cogitatio, cogitationem delectatio, delectationem consensus, consensum opus, opus consuetudo, consuetùdinem necessitas, necessitatem desperatio, desperationem damnatio. Gloss: in Job.*

Verùm quia libido est hydra multorum capitum, ad ingenerandum hoc desiderium sanitatis, præter ista necessarium est, quod in genere dicitur, describere quoque in particulari venenum, quod quælibet illius species intra se continet. Ad hunc finem conducet, summopere habere ad manum aliqua motiva, quæ in singulis ostendant, quàm detestabiles sint ac noxiæ. Exemplum hìc apponam de duabus speciebus naturalium, fornicatione & adulterio; & in aliis duabus, quæ sunt contra naturam mollitie, & bruto ac nefando vitio. His similia formabis ipsemet, ut velut in parvo armamentario expedita habeas tela, quibûs singula ista configas monstra.

Contra fornicationem hæc consideranda sunt. 1. Quòd, cùm omnis peccans sit inimicus animæ suæ, juxta illud: *Qui faciunt peccatum. hostes sunt animæ suæ. Tob: 12. 10.* Qui fornicatur, hostis, quoque fit corporis sui, nam dum quærit ipsi afferre voluptatem, in veritate illud occidit, & enecat, subiiciendo tot morbis molestis ac extraordinariis quibûs Deus assiduè hoc vitium castigat. *Omne peccatum, quodcunque fecerit homo, extra corpus est; qui autem fornicatur, in corpus suum peccat. 1. Cor: 6. 18.* 2. Quòd hoc vitium tot utriusque sexûs mortalibus auferat virginitatem margaritam, ob quam solam luto nostro accedit pretium, & quâ amissâ instar conchylis spoliati jacet in arena. Quantumcunque doleat, & licet lacrymarum mare profundat, nunquam perditum recuperabit thesaurum. *Virgo Israël projecta est in terram suam, non est, qui suscitet eam. Amos: 5. 2.*

3. Quòd hoc peccatum ex iis, quæ spectant ad carnem, magìs soleat committi in publico: hinc non solùm est malitiosum, sed & contagiosum malô exemplô. Unde unicum hujusmodi cadaver (liceat ità loqui) putrefactum in via publica, sufficiens est sæpe ad inficiendam totam communitatem. *Nè prostituas filiam tuam, nè contaminetur terra, & impleatur piaculô.*

Levit: 19. 29. 4. Quòd Deus, quando voluit fœditatem Avaritiæ explicare, eam appellârit Idololatriam; ità expositurus pravitatem Idololatriæ, usus est nomine Fornicationis. Quô vocabulô ferè semper in sacris litteris eam depinxit veluti coloribûs omnium teterrimis, atque tartareis. *Cum Idolis suis fornicatæ sunt. Ezech 23. Fornicari fecit Hierusalem. Fornicari fecisti Judam,. Fornicati sunt post Deos populorum terræ. 1. Par: 5. 25.* Et hac voce perculit populum, repetendo minas per Ezechielem. 16. 23. *Et accidit post omnem malitiam tuam (væ, væ tibi! ait Dominus Deus) & ædificasti tibi lupanar, & fecisti tibi prostibulum in cunctis plateis.* 5. Quòd permittere, ut aliquis ruat in hoc flagitium, sit unum ex horrendis suppliciis, quo Deus solet castigare hominem, cui irascitur. *Fovea profunda os alienæ: cui iratus est Dominus, incidet in eam. Prov: 22. 14.*

Contra Adulterium hæc sunt. 1. Quòd adulteris sæpiùs in sacris literis intentetur maledictio. 2. Quia Deus omnes adulteros privavit hæreditate gloriæ suæ, quam non poterunt adipisci ampliùs, nisi magno labore. *Unusquisque uxorem proximi sui polluit, & terram hæreditate possidebitis? Ezech: 33. 26* 3. Quia licèt furtum alioquin grande sit malum, nihilominus comparatum cum adulterio evanescit, ut pygmæus juxta gigantem. Unde Salomon dixit *Prov: 6. 30. Non grandis est culpa, cùm quis furatus fuerit, furatur enim, ut esurientem impleat animam: qui autem adulter est, propter cordis inopiam perdet animam suam, & opprobrium illius non delebitur.* 4. Quia si scelus istud semper fuit etiam in Lege Antiqua detestabile, longè erit execrabilius in Nova, ob injuriam Matrimonio, dignitate Sacramenti condecorato: unde majore jure conqueri potest Deus, se contemptum in adulterio peculiarem ob causam, atque cuivis adultero dicere, quod David: *non recedet gladius* (saltem Divinæ Justitiæ) *non recedet gladius de domo tua, usque in sempiternum, eò quòd despexeris me, & tuleris uxorem Uriæ Hethæi. 2. Reg: 12. 10.* 5. Quia adulter appellatur filius mortis, adeò ipsi debita est mors: *Vidit Dominus, quoniam filius mortis est, qui fecit hoc. 2. Reg: 12. 5.* Et quoniam ipsæ Leges Civiles unanimiter illum ad mortem condemnant, conformes Legi Divinæ, quæ ità sonat. *Si dormièrit vir cum uxore alterius, uterque morietur, id est adulter, & adultera, & auferes malum de Israël. Deut: 22. 22.*

Contra mollitiem pugnabunt sequentia. 1 Quòd, cùm Deus adeò odisset Philosophos illos superbissimos, *qui cùm cognovissent Deum, non sicut Deum glorificaverunt,* non judicaverit eos ignominiosiore pœna ac viliore posse castigari, quàm relinquendo illos, quanti erant, huic vitio in prædam: itaque punivit tales ob Idololatriam. *Propter quod tradidit illos in desideria*

cor-

cordis eorum, in immunditia, ut coutumeliis afficiant corpora sua in semetipsis. Rom: 1. v. 21. & 24. Quia Spiritus Sanctus, quando nominat peccatum istud, detestabile appellat, ut ob id Ona filius Judæ à Deo subita morte fuerit mulctatus. *Et idcirco percussit eum Dominus, quòd rem detestabilem faceret. Gen: 38. 10.* Quòd cùm mollities, peccatum luxuriæ contra naturam, in isto genere gravius sit etiam incestu, (2.) tamen hunc Deus fulminaverit sententiâ ignis, ubi dixit: *Qui scelus operatus est, vivus ardebit, nec permanebit tantum nefas in medio vestri. Levit: 20. 14.* Quia peccatum istud difficillimè curatur, & exuitur: Hinc jure potest illud comparari magno inferni reti, quô innumerabilis conclusa hæret multitudo, paucîs exitum invenientibûs, triumphante ob talem successum dæmone, *qui totum traxit in sagena sua* Universum, *& congregavit in rete suum:* Quapropter *super hoc lætabitur, & exultabit: immolabit sagenæ suæ, & sacrificabit reti suo: quia in ipsis incrassata est pars ejus, & cibus ejus electus. Habac: 1. 15.* 5. Quia peccati istius etiam umbra est formidabilis: unde quando quis (licèt absque culpa) passus est illusionem nocturnam, consilium est Theologorū, non accedere sine causa singulari manè sacram Communionem, sed differre, observando id, quod Deus populo præcepit in deserto: *Si fuerit inter vos homo, qui nocturno pollutus sit somnio, egredietur extra castra, & non revertetur, priusquam ad vesperam lavetur aquâ. Deut: 23 10.* ubi non jussit exire *extra castra multitudinis*, quemadmodum leprosos, sed *extra castra Deitatis.*

Contra vitium nefandum hæc intorqueri possunt. 1. Quòd adversus nullum aliud peccatum Spiritus Sanctus vehementiore utatur loquendi formulâ. *Homines autem Sodomitæ*, inquit *pessimi erant, & peccatores coram Domino nimis. Gen: 13. 13.* Et tanquam Deus non satìs crederet, inveniri posse super terram tantum monstrum, statuit ipsemet descendere, & indagare. *Descendam, & videbo, utrùm clamorem, qui venit ad me, opere compleverint, an non est ità, ut sciam. Gen: 18. 21* 2. Quia est absoluta rebellio Naturæ. Unde quemadmodum sumptô de rebellibus suppliciô, etiam illorum domus solent everti, ac solo æquari, ità Deus in quinque civitatibus, quæ inventrices fuerunt horrendi istius sceleris, delevit & habitatores, & domos, imò universam in circuitu terram, quæ Paradisus videri poterat. *Subvertit civitates has, & omnem circa regionem. Gen: 19. 25.*

3. Quia adeò adversatur nobilitati creaturæ rationalis, ut diabolus, postquam incitavit ad hujusmodi facinus, procùl aufugerit, verecundatus illius esse spectator, utì affirmat S. Antonius. (3.) Et Hug. (4.) addit, dæmonem sæpius forma muliebri servisse dissolutæ marium libidini, nunquam

autem hâc ſuam naturam fædâſſe ignominiâ, ſubſternendo ſe virili ſchemate laſcivientibus: ac propterea, ſi de quovis peccatore dici poteſt, *Diabolus eſt. Job: 6. 71.* (ità docente S.Thoma) meritò affirmare licet, ſceleratum talem ipſo etiam dæmone eſſe deteriorem. 4. Quia hôc peccatô, ſi S. Hieronymo credimus. (5.) Deus fuit retardatus tot ſæculîs, quò minùs carnem indueret; & ob illud ipſum deinde (ſic aſſerente S. Antonino) veſtitus membrîs humanîs, ea qua natus eſt nocte, omnes, quotquot ubique terrarum hac peſte erant infecti, è medio ſuſtulit, non ſuſtinens communem cum ipſis participare auram. Denique ob hanc cauſam Idem affirmat Sanctꝰ (6.) quòd Chriſtus finem temporum ſit acceleraturus, uti colligitur ex *c. 3. v. 3.* Jöelis Prophetæ, ubi præcipua ratio advenientis Judicis aſſignatur, quia *poſuerunt puerum in proſtibulo.* 5. Quia non ſolùm Judices terreni vitium iſtud puniunt ſuppliciô omnium atrociſſimô, cujuſmodi eſt rogus, verùm Deus ipſemet, nolens quodammodo differre pœnam in alteram vitam, præter ignem, quo ſceleratam vaſtari voluit Pentapolim, ſæpe in cineres redegit eos, qui nefandam hanc exercebant libidinem. Inter cætera veriſſimum eſt, quod refertur de S. Vincentio Ferrerio qui cùm die Jovis ſancto ad populum verba faceret noctu, & obſcurô templô, cœpit ſub ipſa concione repētè exclamare, quanta potuit vocis contentione: lumen, lumen! eſt hìc, qui Divinam Majeſtatem crudeliſſimè offendit. Afferte lumen, afferte lumen! Excitati hoc clamore Sacriſtæ, quamprimùm accensîs facibûs accurrunt, & ecce incidunt in duos ſceleratos juvenes, qui inter mutuos ac fœdos complexus mortui fumabant inſtar titionum, qui non extinguebantur priùs quàm in cineres redigerentur. Quòd ſi de quolibet carnali vitio dictum fuit allegoricè: *Ignis eſt, uſque ad perditionem devorans. Job 31. 12.* de hoc maximè intelligi poteſt ad litteram.

Vides nunc, quomodo te iuſtructum eſſe oporteat ad deſcribendam cujuſvis vitii carnalis fæditatem. Obtuli tibi pro ſingulis horum quatuor, præclaras obſervationes quinque, imitando Davidem, qui delegit ſibi limpidiſſimos quinque lapides contra Goliathum pugnaturus, tametſi poſtea nō niſi unô fuerit uſus, quia unus feliciter vibratus ſuffecerat ſternendo hoſti. Ità juvat me quoque ſperare, idipſum ſæpiùs tibi eventurum. Etſi non negem, te ſubinde nacturum tales homines, qui parùm capaces futuri ſunt rationum; ac propterea ad ingenerandum illis adversùs ſuam impudicitiam ſanctum odium, neceſſe erit nôſſe ac adhibere quædam remedia craſſiora, magíſque huic hominum generi perceptibilia. Ego, ut me meliùs explicē, recenſebo id, quod profuit cuidam ruſtico, tibíque ſerviat in ſimilibus caſibns,

ſibus, ſervata proportione. Erat is juvenis, educatus inter jumenta, ubi ità ſe carnali ſtimulo permiſit excæcari, ut non erubeſceret magnanimos ſcilicet ſuos amores dedicare uni ex his beſtiis. Non videtur eſſe credibile, quòd humana natura induci poſſit ad comparandam tanto cum opprobrio voluptatem. Verùm ruptô ab affectibus ſenſualibus frenô, ea fiunt, quæ fieri non poſſe credebantur. Supina negligentia illius, qui abſolverat enormia hæc flagitia, nullô adhibitô conveniente remediô, roboravit adeò hanc cõſuetudinem, ut forſitan vix unquam fuiſſet reſciſſa, niſi interveniſſet peritus quidam Confeſſarius, qui cæco huic viſum lutô reſtituit. Bellam, ait, & dignam te, contraxiſti affinitatem: tuô malô. Neceſſe eſt talem te tractari, qualis es. Quapropter quotidie per menſem unum, veſpere intrabis ſtabulum eôque obſeratô te in genua proſternes, atque manibus per terram reptando inſtar beſtiæ, ephippium equæ tuæ tibi impones, itáque humillimè horrendi criminis veniam Deum rogabis. Interea pro certo habeas minimam hanc eſſe partem pœnitentiæ, quàm mereris; nam juxta legem, in tali caſu jumentum ùna cum homine, qui jumentum fieri voluit, debet cõburi. (7. Suffecerat iſtud, neque minùs oportebat fieri; ut miſer hic clarè agnoſceret ſuum errorem. Menſe hoc toto nullam permiſit quietem oculis ſuis, donec poſt completam pœnitentiam, vitæ immutatione ſui medici prudentiam comprobaret, virtutémque medicinæ. Hîs ſaluberrimîs induſtriîs, pro carnalibus ac ſordidis hominibus, adjungere potes congruas & omnibus utiles aliàs, cujuſmodi forent, ſi Pœnitentem tuum mitteres ad dicendas præſcriptas preces ſupra ſepulchrum, quod ipſum mortuum probabiliter excipiet; aut veſpere perſolutis precibûs, cùm lectum ſubit, componédo ſe ſupino corpore, clauſis oculîs, manibûs complicatis, porrectíſque pedibûs, conſideret, talem ſe paulò pòſt fore moribundum. Atque hæ ſenſibiles actiones, ut potè quæ ipſi plurimùm conducunt ad cognoſcendam ſtatûs ſui infelicitatem, inſtillabunt pariter in animum, ſincerum deſiderium ſeſe emendandi.

Quomodo deinde Pœnitens mente ſincera deſideret ſanitatem, *vis ſanus fieri?* cogita, quòd ſi nondum integrè curatus eſt, proximus tamen ſit ſanitati: nondum ſalutis portum teneat, terram tamen proſpiciat: *Pars ſanitatis eſt velle ſanari.* Reſtat proinde, ut animosè negotium ad finem deducas his validiſſimis duobûs mediis. Duplici ratione febrilis æſtus extingui poteſt. Primò ſubtrahendo illos humores noxios, qui alimentum præbebant calori: deinde opprimendo calorem refrigerantibûs antidotîs. Ità duob9 modîs ſopiri poteſt ignis libidinis; vel ſubtrahendo detrimentum, vel oppri-
men-

mendo ardorem contrariis. Vides itaque duo genera remediorum adversùs hoc malum. Ad primam classem spectant: procul ab omni occasione periculosa abscedere, fugere otium, vitare liberiorem conversationem, moderatè uti cibô ac potu, corpus subinde aliquâ affligere molestiâ, & asperitate, jejuniis, flagris, peregrinando, contrahendo somnum, & ejuscemodi artibûs, quæ quodammodo resecant subsidia, rebellionem fomitis nutrientia. Secundi generis sunt: legere libellos pios, audire verbumDei, præcipuè verò crebra oratio, ac frequentatio Sacramentorum, quæ mirum in modum æstum hunc suavi gratiæ pluviâ reprimunt: *Nubes roris in die messis. Is: 18. 4.* Atque sic maximè cum Pœnitentibus detestabili mollitiei peccato assuetis, vix aliud tibi suppetet remedium eos sanandi, præter istud: suadendo, sæpius se per diem Deo commendent, ut possunt, & nisi quid obstet, crebriùs in hebdomade animum Confessione expient. (8) Duas has proprietates pharmacorum hactenus præscriptorum necesse est habeant pœnitentiæ, quæ imponitur impudicitiæ. Quòd si Pœnitentes tui iis assueti non sint, expedit eos admonere, ut persolutô eô, qud ipsis injunctum fuit, atque ex obligatione præstandum, sponte quoque horum usum assumant; Remedia enim ista applicata juvant, sed non sanant, nisi continuata. Noverint, non nisi magnâ diligentiâ recuperari sanitatem. Quo adusque Leo non degustavit humanum sanguinem, facilè mansuescit, at semel strage facta, quis eum domabit? Quare si illi nolint hîs remediis constanter uti, & cooperari, febris illos non ante vitæ finem deseret, quemadmodum cereus ardere non cessat, quamdiu superest alimentum. *Anima calida quasi ignis ardens, non extinguetur, donec aliquid glutiat. Eccli. 23. 22.* Confitebuntur, atque iterum iterúmque redibunt: Verùm si apud Confessarium deposuerint pellem, non exuent venenum.

Denique præter id, quod superiùs de relapsis dictum fuit, non omittā hìc adnotare duo documenta, pro felici curationis istius successu. Primum est, explorare oportet prudenter ex Pœnitente tempus, non solùm quo nō est confessus, verùm etiam ex quo se cæpit his tradere immunditiis, & quā frequenter sit solitus: secùs enim non formabis judicium congruum malitiæ, quæ toties fuit lethalis, quot præcesserunt relapsus. Vide exemplum Christi, quando Adolescentem energumenum liberare voluit, mox interrogavit. *Quantum temporis est, ex quo ei hoc accidit? Ab infantia*, respondit pater, indicando tempus: & quoniam hoc satis non est, addit quoque frequentiam. *Et frequenter eum in ignem misit, ut eum perderet. Marc: 9. 20.* Non sic agunt ii, qui etiam nequiter modò hunc, modò illum adeunt Confessari-

rium; itáque obtinent, ut peccatum illotum non appareat integrum, uti est. Quemadmodùm Romuli cadaver in quatuor divisum partes, facilè abscondebatur sub togis diversorum Senatorum; ità facilè est multis concubinis & concubinariis, pari astutiâ occultare corpus sui delicti in tot frusta dissectum, quot sunt Confessarii, quos mutant quandoque singulis mensibûs. Alterum documentum est. Si in Pœnitente animadvertas seriam animi dispositionem non ampliùs peccandi, ortam ex temperato dolore, proderit eundem animare, atque instruere adversùs aliqua pericula paulò pòst occursura: ut sic armatus, ea fortiùs possit superare. Exempli gratiâ. Quid si fæmina illa amandata à te, mittat literas atque legationem? Quid si amicus tuus rursum te ad illas ædes invitet more suo, an te moveri permittes & trahi? E contrario si Pœnitens ità dispositus est, quantùm vix satìs est, laudabile non foret hujusmodi capere experimentum. Oportet potiùs tegere difficultatem, ac præseferre opinionem, eum parem esse cuicunque tentationis insultui repellendo; satìs ei sit propositum generale, quod concepit nunquam posthàc offendendi Deum, nullâ factâ mentione hujus vel illius speciei, à qua difficulter abstinet. Nam etsi particulare propositum melius est, sufficit tamen generale. (9.)

Nescio, an his documentis aliam quoque subnectere debeam admonitionem. Sit itaque. Sed avertat Deus, ut unquam illâ indigeas. Nulla nō in adamante notari solet macula, ea tamen maximè, quæ ipsi ex terrestri colore adhæret. Pari ratione quilibet Sacerdotem dedecet nævus, omnium verò horribilissimè defædat impudicitia. Quod si casu quodam hâc infernali pice denigratus, temetipsum in propria causa præsumeres constituere judicem, in qua te reum agnoscis, quanta hæc foret abominatio! Loquamur apertiùs: videor enim mihi non satìs calamô posse exprimere, quod scribere decreveram. Si contingeret, te dæmonis fraude irretiri inhonestâ aliquâ consuetudine; tu verò ad tegendum tuum tuæque amicæ probrum atque malitiam, velles eandem ore tuo absolvere, an non esset hoc abuti concessâ potestate, atque ex ipsa Confessione peccato facere clypeum; quæ deberet esse gladius ad transfigendum: S. Petrus Damianus (10.) invalidam censet Confessionem à complice factam, quia Christus non dixit: vade, ostende lepram tuam alteri leproso, sed: vade, ostende illam Sacerdoti, qui, utpote officiô suô fungens, non poterat præsumi eâ infectus. *Vade, ostende te Sacerdoti. Matth: 8. 4.* Sed hìc non moror ampliùs; dico quod sentio. Absolutio invalida esse potest vel ex defectu Jurisdictionis in Sacerdote, vel dispositionis in Pœnitente. In illa ergo Diœcesi, ubi sanctè prohibita est

Abſolutio complicis, extra dubium eſt, invalidam eſſe hujuſmodi Abſolutionem, ob Juriſdictionem, quâ caret Confeſſarius non approbatus imò reprobatus reſpectu talis perſonæ. (11.) Ubi autem talis non viget prohibitio, affirmari nequit, eam abſolutè & in quocunque caſu eſſe invalidam, ſed cum limitatione (12) quia plerumque contingit, ut nec Pœnitens afferat ſecum verum dolorem ad ſimilem Confeſſionem, neque Sacerdos ad eundem excitare ſtudeat, parùm ſolicitus curare vulnera, quæ ipſemet ſua inflixit manu, & pergit infligere. Quare extra caſum fragilitatis, ubi vix lapſus, continuò pede retracto temet erigis, meô utere conſiliô, neque tantum aude tentare facinus. Quomodo tandem in quocunque demum evẽtu, certus eſſe poteris, ejuſmodi perſonam, ſi implicita fortè ſit alterius amore, non te celaturam peccata commiſſa, nè Zelotypiæ anſam præbeat? quæ cauſa fuit, cur à Canonibus Orientales Sacerdotes prohiberentur excipere Cõfeſſiones ſuarum uxorum. Præterquam, quòd pars ſatisfactionis, quam Deo pro injuriis illatis pendimus, ſit erubeſcentia, quam per manifeſtationem propter eum ſuperamus. Unde experientia docet, hos ipſos Pœnitentes ſimili Abſolutioni à complice impertitæ non poſſe acquieſcere; ſed quando eorum reſerantur in agone oculi, diu à morte cõſopiti, ſecuritatis gratiâ alteri Sacerdoti confiteantur ſua peccata, malè expoſita complici.

(1.) *Lib: 3. de Temperament.* (2.) *Leſſ: l. 4. c. 4. dub. 13. n. 93. Tolet. l. 5. c. 13. n. 10.* (3.) *2. Par. tit. 506. 4.* (4.) *Rom. c. 1.* (5.) *Apud S. Anton. l. c.* (6.) *l. cit.* (7.) *Graff. de caſ. reſerv. l. 1. c. 12. n. 9. & 18.* (8.) *Tolet: l. c. num. 11.* (9.) *Laym. l. 5. tr. 6. c. 4. n. 3. Cajet. & Sa. V. Contr.* (10.) *Opuſc. 7. c. 7.* (11.) *Bonac. de Sacram. diſp. 5. q. 7. pu. 5. §. 5. n. 10.* (12.) *Baſ. Pont. de Matr. l. 7. c. 38. n. 3.*

C A P U T XIII.

Quomodò ſubveniendum ſit Scrupuloſis. Ubi ex occaſione agitur de iis, quæ ſpectant ad relaxationem Votorum.

NEſcio an aliquando incideris in certum aliquod ægrorum genus mirabile: laborant morbô non alio, quàm immoderato ſanitatis amore. Univerſa illorum vita nihil eſt niſi fuga mortis, tantô ſtudiô, ut majore uti non poſſent, ſi genus humanum omne cum ipſis periclitaretur. Et foret etiam facilis eos curandi ratio, dummodò ipſis perſuaderi poſſet, ut crederent, ſe eſſe ſanos. Verùm hoc ipſum tam difficile eſt, ut qui hoc vellet ten-

tentare, eorum protinus amissurus esset benevolentiam. Quam si quis tueri cupiat, necesse est novas in medium afferre medicinas, novos ostendere medicos, ac permittere, ut pharmacis hactenus intentatis vitam non producant, sed sibiipsis miserè abrumpant. Nunc in isto hominum genere expressos scrupulosos contemplare: hi sunt ægroti illi, quos tibi ultimò locô adduco tuâ restituendos industriâ. Verumtamen quoniam infirmitas ista modô prorsus ab aliis diversô petit curari, necesse erit ad evitandum errandi periculum, primò observare naturam, originem, atque signa, ac demum progredi ad remediorum applicationem. Scrupulus nihil est aliud, quàm inani ratione nixa apprehensio, & hinc ortus timor, peccatum alicubi esse, ubi non est. (1.) Et dicuntur scrupulosi omnes illi, qui habitualiter sunt subjecti in voluntate, & intellectu hujusmodi fortibus apprehensionibus. Sed animus mihi non est hic loqui de pessima quadam specie scrupulosorũ, qui cùm libertimè peccent, postea tantùm soliciti sunt de modo confitendi, ac ubi peccata sua ritè percensuerunt, satis fecisse se arbitrantur, nullâ prorsus habitâ ratione emendationis: Pharisæorum more, qui non verebantur occidere Prophetas, modò ipsis splendida extruxissent sepulchra. His tametsi aliqua possint adhiberi remedia eorum, quæ inferiùs afferemus, non tamen omnia, quia morbus iste originem trahit à duabus proprietatibus cõtrariis, paritque damna conscientiæ liberæ & scrupulosæ. (2.) Superest ergo de illo scrupulorum genere sermocinari quod conjunctum habet sanctũ timorem Dei. Ut autem ad originem deveniamus, videtur ea ad tria revocari posse principia. Nempe Deum, dæmonem, & proprii corporis constitutionem. Primus Auctor, quamvis admodùm raro, scrupulorum est Deus, qui relinquendo subinde Animas in tenebris, facit, ut illum ament, quin advertant; imò potiùs suspicentur, à se Deum offendi. Unde in hoc statu constitutis evenit illud, quod Lunæ, quæ eo vicinior est Soli, quò minùs in se habet luminis. Verùm hujusmodi scrupuli communiter non solent esse diuturni, Dominus enim Deus *non dat in æternum fluctuationem Justo. Ps:54. 23.* Elapso tempore, quod Divina Providentia definivit ad probationem animæ vel purgationem, eos non minor consequitur solatiorum copia: veluti vapores per diem Solis radiis in sublime attracti, paulò pòst resolvuntur in rorem. Alter scrupulorum Auctor frequentiùs est diabolus: is potestate, quâ valet in nostram Phantasiam, hanc variis atque atris perturbat imaginibus, atque terrefacit, nihil curando, an metus excitatus nitatur fundamento, vel non, dummodò finem suum obtineat, qui est, inquietare: ad eum ferè modum, quo urbium obsessores sæpissimè classicum canere solent,

 seque

ſéque in mænia inſultum facturos ſimulant, ut ſic propugnatores ſuſpenſos atque aſſiduis vigiliis exhauſtos, impares reſiſtendo efficiant, cùm res ſeriò agenda eſt. Tertius denique ſcrupulorum Auctor eſt perſæpe quiſque ſibi ipſi, ex propria corporis habitudine, qua vel inclinatur magis ad obſtinationē, timorem, vel triſtitiam, utì quævis in particulari complexio pronior eſt, atque habilior ad unam præ altera affectionem, ſicut Abies magìs ad cariem quàm cedrus.

Expoſita morbi hujus origine, pergamus nunc ad indicia. Quemadmodùm non omnis ſitis eſt hydropiſis, ità nec quilibet metus habendus eſt pro ſcrupulo, ſed ille duntaxat, qui non acquieſcit rationi, utì ea ſitis infirmitatis index eſt, quæ moderato potu ſedari nequit. En tibi proinde ſigna clariora, unde agnoſcas ſcrupuloſos. (3.) In nulla acquieſcere ratione, ac tum operari cum perturbatione; ſequi extraórdinarias obſervationes, mutare identidem ſub ipſa actione judicium, modò approbando ùt licitum, modò ùt illicitum reprobando; dubitare in quacunque re, quæ habetur ſub manibus, veluti ad quemvis paſſum præ oculis ſtaret præcipitium; denique fugere etiam quando ignoratur cauſa fugæ, veluti Ægyptii in famoſis illis tenebris timebant, & cum ratione, & ſine illa, bellè Sapientis calamo metum hunc deſcribente, non ſola *mugientium valida beſtiarum vox*, ſed etiam *reſonans de altiſſimis montibus Echo. deficientes faciebant illos præ timore. cap: 17. 18.* Ex his aliiſque ſimilibus indiciis agnoſcitur morbus iſte, cujus breviter accipe remedia, quæ ſunt Oratio & obedientia.

Oratio, ùt vidimus, neceſſaria eſt omnibus, quàm maximè autem huic morbo, nè fortè inter tot fluctuantis ſpiritûs procellas in ſcopulum aliquē improviſæ deſperationis impingatur. Cùm enim in quavis navigatione neceſſe ſit ſtellas reſpicere, eò præcipuè opus habet tempeſtuoſa. Verùm quia paucas eſt invenire animas tam conſtantes, ut inter has animi turbas poſſint cum Moyſe inter montis Sinai fremitus prolixas nectere orationes, expedit prolixitatem ſuppleri frequentiâ. Quapropter utiliſſima erit induſtria, docere illos, quâ ratione per diem quoſdam devotos affectus repetant, qui mixtis humilibûs precibûs, cum fiducia valeant ſuo tempore divinam implorare opem, & ſpem, eam conſequēdi, ánimare. Eſt hæc medicina ex præſtantiſſimis corroborans, quæ ſpiritui puſillanimi poteſt ſuaderi. Suppeditabo hìc ejuſmodi breves duodecim precatiunculas deſumptas ex Pſalmis, quæ comprehendunt totidem diſtincta motiva, ſecuram erga Deum fiduciam excitantia. Tum erit Pœnitentis ſuggerere neceſſitatem, quam peculiariter habet eos uſurpandì ſæpiùs, itáque conſilium ſequatur ejus quid dicit: *Fili in*

infir-

infirmitate tua nè despicias te ipsum, sed ora Dominum. & ipse curabit te. Eccl: 38. 9. Primũ motivũ sumitur ex dominio, quod Deus habet in nos, quo obligatur gerere curã sibi subjecti. *Tuus sum ego, salvum me fac. Psal: 118:94.* II. Ex facilitate, quâ potest nobis unico obtutu subvenire. *Ostende faciẽ tuã, & salvi erimus Ps: 79. 4.* III. Ex sum̃a illius Bonitate, cui magìs naturale est benefacere, quàm Soli fulgere. *Secundũ misericordiã tuã memẽto mei Tu propter bonitatẽ tuã Domine. Ps: 24 7.* IV. Ex illius fidelitate, quæ ipsum cogit servare promissiones toties iteratas, ferẽdi auxilii. *Fiat misericordia tua, ut consoletur me secundùm eloquiũ tuum servo tuo. Ps: 118. 76.* V. Ex benignitate, quã demõstravit innumeris, qui eum invocârunt. *Lætifica animam servi tui, quoniam tu Domine suavis & mitis (suavis* cum justis, *mitis* cum peccatoribus,) *& multa misericordiæ omnibus invocantibus te. Ps: 85. 3* VI. Ex benignitate, quam ostẽdit nobismetipsis, q ando in aliis necessitatibus ad eum confugimus. *Ego clamavi, quoniam exaudisti me Deus: inclina aurem tuam mihi, & exaudi verba mea: mirifica misericordias tuas, qui salvos facis sperantes in te. Ps: 16. 6.* VII. Ex gloria, quam ei parit submissum auxilium. *Propter gloriam Nominis tui Domine, libera nos, & propitius esto peccatis nostris, propter Nomen tuum. Ps: 78. 9.* VIII. Ex nostra propria miseria, quæ quantò major, tantò magìs commovet viscera illius infinitæ misericordiæ. *Inclina aurem tuam ad precem meam, quia repleta est malìs anima mea, & vita mea inferno appropinquavit. Ps: 83. 3.* IX. Ex magna, ipsique perspecta violentia hostium nostrorum, quæ tantò etiã fortiùs eum trahit ad nobis succurrendum. *Domine, quando respicies? Restitue animam meam à malignitate eorum, à leonibus unicam meam. Ps: 34. 17.* X. Ex in sufficientia omnium aliorum auxiliorũ, quæ aliunde possum sperare. *Deus meus es tu, nè discesseris à me, quoniam tribulatio proxima est, quoniam non est, qui adjuvet. Ps: 21. 11.* XI. Ex meritis Jesu Christi Redemptoris nostri, propter quem nos singulariter debet exaudire. *Protector noster aspice Deus, & respice in faciem Christi tui. Ps: 83. 10.* XII. Ex ipsomet recursu ad Deum, qui eum obligat veluti magnum Dominum ad annuendum postulatis, nè fiducia in ipsum collocata frustretur, & irrita sit. *Miserere mei Deus, miserere mei, quoniam in te confidit anima mea, & in umbra alarum tuarum sperabo, donec transeat iniquitas. Ps: 56. 1.* Si Pœnitens tuus inquietatus has sibi precandi formulas reddiderit familiares, experietur sanè, quantam animi impetraturus sit tranquillitatem; quippe Dominus, quasi obdormiscens, permittit sæpenumerò horribilem tempestatem, non aliam ob causam, quàm ut eum excitemus ad componendos fluctus.

Obedientia deinde huic ægritudini adeò singulare est remedium; ut,

qui cuperet absque ea curare scrupulosum, is videretur navem velle subducere in portum sine gubernaculo. Ad obtinendam hanc obedientiam utere eâ arte, qua Principes in extirpandis prædonibus, qui quosdam illorum stipendiîs conducunt ad tollendos è medio socios. Similiter serviant tibi scrupuli contra scrupulos. (4) Et expone ægro tuo, quantam teneatur reddere Deo rationem inobedientiæ erga Patrem suum spiritualem, unáque damnum, quod ipsemet sibi consciscit, dum pugnat cum hostibus imaginariis, neque sibi cavet à veris, quasi rem præclaram existimaret, imitari Domitianum, qui tempus impendebat configendis arcu aureo muscis, dum interim Parthi ab Imperio integras avellerēt provincias. Quòd si hîs rationibûs scrupulosum ità permoveris, ut statuat constanter obedire, rem habes confectā. Impera ipsi æternum silentiū de præteritis Confessionibus, præsertim quādo mediocre adhibuit studium sæpiùs, ut se in tuto constitueret. (5.) Assuescat contemnere scrupulos, & contra illos operari, (6) etiam quādo mens ab his atris offuscatur apprehensionibus, veluti Sol non deflectit ab assueta semita, tametsi eclipsatus. Instrue illum, & commone, non ipsi tantam imcumbere obligationem, quantam habent, qui sunt conscientiæ pacatæ atq; serenæ ideóque ei sufficere brevius examen pro Confessione, quàm si non esset scrupulosus, præsertim circa cogitationes, de quibus etiam aliquando illum prohibere potes, nè se accuset. (ubi judicabis certum de sinceritate informationis) sed solummodò accuset se de his, quæ proruperunt in actum externum, sive linguæ sive operis. Hinc etsi per talem obedientiam remaneret culpa aliqua, quæ, si esset cognita, in Confessione esset exprimenda, nulla tamen illius habenda est solicitudo, quia non tenetur procurare tanto cum incommodo suo integritatem materialem: quæ ratio valet, cur quoque possis obligare, nè confiteatur ordinariè ullum peccatum dubium, sed ea duntaxat, quæ juramentò posset asseverare (7.) Et in præscribendis his regulis magna procedendum est libertate, nullo ambiguitatis aut hæsitationis editô signô Neque enim idoneus huic curæ chirurgus est, cujus vel modicè tremit manus. Juvat proinde easdem tradere manu tuâ scriptas, tum ut sic tantò magìs ostendas, te liberum ac sincerum, tum ut prospicias necessitati futuræ. Scire enim oportet, tales successu temporis in eam prolabi animi confusionem, ut dubitent de eo, quod sibi præscriptum esse, certò nôrunt. Tunc relectâ eâ chartâ, quam secum retinent, omnem deponunt dubitationem: cùm minùs timoris relinquat id, quod cernitur oculis, quàm quod auditur.

Denique tametsi non consultum sit ordinariè, scrupuloso aperire rationes

ones illius quod ei præcipitur, nihilominùs capaciori proderit eas exponere, ad convincendum (si fieri potest) intellectum, qui postremus omnium in his afflictis se solet subjicere: idquè præstabis manifestando etiam probabilitatem aliquarum sententiarum laxiorum, quæ utì sequendæ non sunt ante opus, tanquam regulæ, ità rectè eas amplecti licet posito opere, pro quiete. Exempli gratiâ. Si Pœnitens se ultra modum affligeret propterea, quòd timeat, se non satisfecisse attentioni requisitæ ad recitationem Divini Officii, potes ei declarare, hujusmodi attentionem judiciô aliquorum gravium Doctorum (8.) non requiri, tanquam necessariam, ad implendam substantiam talis præcepti, sed ex convenientia. Itaque alia similia poteris suggerere documenta, dummodò, utì dictum fuit superiùs, certò tibi constet, quòd iis solùm ad tranquillandam conscientiā sit usurus, non autem pro regula operandi. Præter ista, nè permittas hoc malo vexatis, ut nova emittant Vota: nam quantumvìs ea sint aureæ catenæ ad colligandam animam cum Deo, impedimentô tamen sunt conscientiæ ambulanti pedibûs ligatîs. Imò, si comperias quempiam ea fecisse, commuta, vel dispensa cum illo, secundùm potestatem quam tenes. Dixi, commuta, vel dispensa; quia existimo, te non ignorare, quomodò in hoc negotio sit procedendum. Verùm quia sat multi inveniuntur Confessarii, vel minùs docti, minúsve discreti, qui hac in materia vehementer hallucinantur, nollem te iisdem involvi erroribus: ac propterea cum tua venia non nihil divertam, paucula de hoc memoraturus: Nam laudabile etiam est, à via discedere, ad succurrendum periclitanti.

Ut itaque rectiùs omnia intelligantur, supponatur hoc principiū: quòd tempore Jubilæi non concedatur facultas dispensandi in Votis, sed solùm ea commutandi; hoc est, substituendi cum pari obligatione materiæ Votô promissæ, aliam æquè bonam. Porrò æqualitas ista à Confessario metienda est duobûs modîs: moraliter & respectivè. Moraliter, nam si in omni rigore procederet, negotium esset plurimis expositum scrupulis: (9.) proinde si dubitas, an materia sit æqualis, poteris tamen in eam commutare Votum; quia hoc ipsum dubium, signum est exiguæ disparitatis, & per consequens moralis æqualitatis. (10.) Respectivè deinde metienda est bonitas materiæ substitutæ, in ejusmodi commutationibus, quia considerandus est profectus Pœnitentis. (11.) Atque hinc, quamvis jejunium ex se magìs sit meritoriū, quàm eleemosyna, poterit nihilominùs illud in hanc commutari, quotiescunque actus misericordiæ est magìs consentaneus bono spirituali vovētis, & ideò etiam Deo gratior in præsentibus circumstantiis.

His

His jam præmissis, applicemus doctrinam nostram sequenti & obvio casui. Quidam juvenis vulneratus lethaliter à rivali suæ amicæ, duplex emittit votum, si vitam servet: unum, peregrinationis Lauretanæ suscipiendæ; alterum, nunquam tangendi fæminam alienam. Obtinet vitæ gratiā, sed, cùm plerumque fieri soleat, ut quò majus est beneficium, eò minùs agnoscatur; ità etiam ipse inducere se non potuit (ob levissimas causas) ad implendum quod promiserat. Promulgatur Jubilæum: Adest Confessarius decidendæ huic liti, quam moverunt pigritia & voluptas, atque suavissimis verbis demum pronuntiat benignam hanc sententiam. Procura quinque fieri Missæ sacrificia pro singulis votis. Non dico, in hac commutatione posse habere locum Sacerdotis avaritiam, utì foret, si seipsum offerret ad dicēda talia Sacra, acceptô stipendô: Non dico istud, quamvis in veritate avaritia sit adeò impudens, ut ipsa quoque Sacramenta non vereatur subjicere torculari, ad sordidum inde lucrum exprimendum. Sed illud pronuntio, non ritè hæc vota esse permutata, quia materia substituta multò inferior est illâ, quæ fuit promissa. Quapropter, quod attinet ad peregrinationem, ut bené procedatur, primò debet observari ipsa causa commutandi illud in aliud opus; sed supponamus illam adesse, quandoquidem, cùm agitur non de tollenda obligatione, sed de permutanda, sufficit levis ratio; (12.) Oportet hìc etiam considerare finem, qui movit Juvenem ad vovendam peregrinationem Lauretanam: an solummodò provenerit ex desiderio sanitatis, vel etiam ex affectu singulari, Deiparæ exhibendi hoc genus obsequii, quia finis nobilitas redundat in materiam voti (13) facítque, ut, quemadmodū merx aliqua ob majorem æstimationem, majus quoque exigat pretium. Denique habenda est ratio oneris, quod in se Juvenis ultrò suscepit vovens, sese subjiciendo & viæ incommodis, & impensis viatici, & fortè etiam dispendio lucri, quod interim domi labore suo poterat comparare. (14.) Nūc igitur si hæ circumstantiæ æqua lance ponderentur, quis dicat, Pœnitentem hunc absolutum æquale bonum substituisse lectîs quinque Sacrîs? In his votis tam gravibus, difficilè est invenire æqualitatem, nisi in frequente usu Sacramentorum, (15.) augendo gratiam, extirpando vitia, inserendo virtutes, æquare potest bonitatem aliorum sanctorum operum. Et quando talis frequentia obtineri nequit, præstabit Pœnitentem remittere ad eum, qui non solùm habet potestatem commutandi, sed etiam dispensandi, cujusmodi sunt Confessarii Ordinum mendicantium, & quiscunque alius Regularis participans illorum privilegia: quamvis etiam isti, ut ritè agerent, non deberent sine gravi causa dispensare absolutè, sed dispensationi admiscere cō-

mu-

mutationem: ſicut mos eſt cum debitoribus egenis, quibus nec integra sũma benignè condonatur, neque omnis cum rigore exigitur. (16.) Veniendo jam ad alterum votum, non tangendi fæminam præter ſuam: attendendum eſt, an per novum hoc vinculum Juvenis aliquo modo retrahatur à peccato. (17.) Si ipſe penitus non retrahatur, non eſt multùm laborandũ circa commutationem. Quia ex una parte Juveni æquè vetita manet fornicatio per legem; & ex altera eidem ſubtrahitur materia, culpam ſacrilegîs tranſgreſſionibûs multiplicandi. Homini deſperato, ac ſibi ipſi necem inferre molienti, ſi nequit è manibus eripi gladius, eſt certè aliquod emolumentum, hebetare ferrum, ut, licèt vulnus ſequatur lethiferum, ſaltē non ſit tam profundum. Quòd ſi è contrario nova hæc obligatio Juvenem ab inhoneſta familiaritate omninò abſtrahat, vel ſaltem frequentiam nonnihil inhibeat, potéſtne inveniri Confeſſarius tam liber, qui facta commutatione illud modicum præſidium amoveat, quod ſuſtinet animam jam jam in præcipitium ruentem? an vinculum dicendum erit, quod ſimile illi eſt, quo phrenetico ligantur manus, nè poculum venenô infectum liberiùs admoveat labris? Atque hæc ſunt attentè diſcutienda, ante voti alicujus commutationem; bene inſpiciendo nodum, priuſquàm illum ſolvere aggrediaris: neque imitando quoſdam, qui ſine examine cæci irruunt ad determinandũ tanti momenti negotium, ac ſi idem eſſet, ligari, & ſolvi. *Quantum debes Domino meo? Centum coros tritici. Sede citò, & ſcribe octoginta. Luc: 16. 6.* Dicebat ſervus ille infidelis cuidam debitori ſui heri, remittendo debiti partē, qui ſolùm habebat facultatem exigendi, non condonandi: ſed quo ſucceſſu? veniet Dominus, & poſtquam puniverit ſervi fraudem, repetet (utì initiô) à debitore integram ſummam. Ajo, liberalitatem itа inſipienter uſurpatam damnoſam eſſe conſcientiæ Confeſſarii, nihilque prodeſſe Pœnitenti. Confeſſarius, quia utitur poteſtate, quâ caret, (18.) non poteſt eximi à gravi culpa, & ipſum Pœnitentem non ritè ſolutum à voto, oportet vel primam ſuam promiſſionem implere, aut inquirere aliquem, à quo illa legitimô modô commutetur. (19.)

Sed ut revertamur ad inſtitutum noſtrum, ſpecialiter de ſcrupuloſis, à quo brevi hac, licèt non inutili digreſſione deflexìmus. Si quem inveneris votô obſtrictum, duriùs hoc jugum portare, releva illud, mutando in alia pietatis opera, ſed ipſi uſitata, utì ſunt eleemoſynæ & orationes; vel demum, quod erit melius, poſtula à tuo Prælato facultatem, eum omninò liberandi: rationabile enim eſt, ſemper cõplanare viam, quantùm fieri poteſt, ei, qui (tametſi ſine ratione) ad ſingulos paſſus offendit, aut timet identidē, nè impingat.

Finio nunc libellum meum, illud revocando in memoriam, quod erat propoſitum meum, demonſtrare videlicet praxin, adminiſtrandi Sacramentum Pœnitentiæ cum fructu. Idcirco ea duntaxat tibi præbui documẽta, quæ huic ſerviunt fini, præſupponendo in te notitiam cæterorum magìs univerſalium. Oro te, & ex corde flagito, nè ſuccenſeas eorum brevitati, neque terreri te ſinas copiâ. Parùm ſanè peritus videretur Navarchus, qui in tabula nauticâ ſuperfluas crederet eſſe diverſas lineas, quas intuetur, vel etiam perturbaretur. Ut ut minutæ ſint, nulla tamen earum eſt, quæ ut duceretur, non priùs longô ſtudiô atque obſervatione ſtetit ſiderũ, ac multâ experientiâ percurrendo maria, obſervatis promontoriîs, ſyrtibûs, ſcopulîs, & finibûs, & mille aliis periculîs, quæ ſub aquis deliteſcunt. Et ſi multæ ſint, non tamen omnes uſum habent in omni navigatione, neque omnes ſimul, ſed modò hæc, modò illa. Pari modô te monitum velim. Si documenta brevis hujus Inſtructionis tibi aliquando videantur minuta, ob tot particularitates, ad quas deſcendunt, noveris, id, quod unâ ſimplice reſtringitur lineâ, multô à claris Doctoribus elaboratum fuiſſe ſtudiô & labore, qui hanc tractârunt materiam, hauſtâ ſimul experientiâ, converſando cum hominibus omni vitiorum genere involutis. Et ſi nimia tibi videantur, cogita, non tibi opus eſſe omnibûs pro conſcientiis ſingulorum, neque etiam uno uſurpanda eſſe tempore cuncta, ſed ſucceſſivè. Unde multitudo illa remediorum, quæ hôc locô collecta te quaſi perterrefacit, reducta in praxin, & ordine diſtributa, evadet non ſolùm utilis, ſed & uſualis, adeò, ut ſemper tibi faciat finem faciliorem, quem præfixum habes ùt bonus Cõfeſſarius, qui eſt, Animas è naufragio, quo fuerunt involutæ, eripere, & (quod nulli ex peritiſſimis Navarchis conceſſum fuit) eas præſervare ab illo, quod jam jam eſſent incurſuræ; donec ſuperatis tot atrocibûs periculîs, quibus ſubjecta eſt mortalis vitæ navigatio, omnes demum ſalvæ, æternæ felicitatis portum attingant.

(1.) Laym. l. 1. tr. 1. c. 6. n. 1. (2.) Sanch in Decal. 1. c. 10. n. 86. Vaſq. 1. 2. q. 19. ar 6. diſp. 67. (3.) Laym. l. c. (4.) Sanch. l. c. n. 83. Valent. 1. 2. diſp. 2. q. 14. p. 4. (5.) Sanch. l. c. n. 85. Cajet. in Sum. V. ſcrup. med. Sa. V. Dubium. Caſtrop. to. 1. diſp. 4. pu. 2. n. 4. (6.) Sylveſt. V. ſcrup. Laym. l. c. n. 2. Sanch. l. c. n. 81. Caſtrop. l. c. p. 1. n. 2. Nav. Man. c. 27. n. 283. Cajet. l. c. (7.) Vaſq. 1. 2. q. 17. art. 6. diſ. 67. c. 2. in fine. Sanch. l. c. n. 82. Sa. l. c. Caſtrop. p. 2. n. 4. (8.) Med. C. de Orat. q. 15. c. 16. Sylv. V. Horæ n. 14. (9.) Sanch. l. 4. c. 50. n. 6. Azor. t. 1. l. 11. c. 18. q. 13. Laym. l. 4. tr. 5. c. 8. n. 24. (10.) Azor. l. c. q. 6. Suar. de Relig. to. 2. de voto l. 6. c. 12. n. 6. Sanch. l. c. n. 7. (11.)

Sanch.

Sanch. l. c. c. 56. n. 6. Suar. l. c. c. 18. n. 8. Less. l. 2. de Just. c. 4. dub. 16. n. 101. (12.) Laym. l. 4. tr. 4. c. 8. n. 23. San. l. c. c. 50. n. 22. Less. l. c. n. 110. (13.) Sanch. l. c. c. 56. n. 9. (14) Caj. V. Votum. Azor. l. c. q. 13. Suar. l. c. n. 19. 20. (15.) Sanch. l. c. c. 56. n. 8. (16.) Sot. de Just. l. 7. q. 4. art. 3. Suar. l. c. c. 17. n. 18. 19. Less. l. c. dub. 17. n. 120. (17) Sanch. l. c. n. 3. (18.) Sanch. l. c. c. 50. n. 8. Suar l. c. c. 19. n. 14. Castrop. de voto. disp. 2. pu. 17. n. 6. (19.) Suar. l. c. c. 19. n. 14. Castrop. de voto. disp. 2. p. 17. n. 2. Secundò. Azor. l. c. c. 18. q. 12

INDEX CAPITUM.

FINIS.

450,-
F 206782